

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

20

динара

БРОЈ

1539

26. 6. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

Велики истраживачи:
ПРЕКО ЗЕМЉЕ ИНДИЈАНАЦА

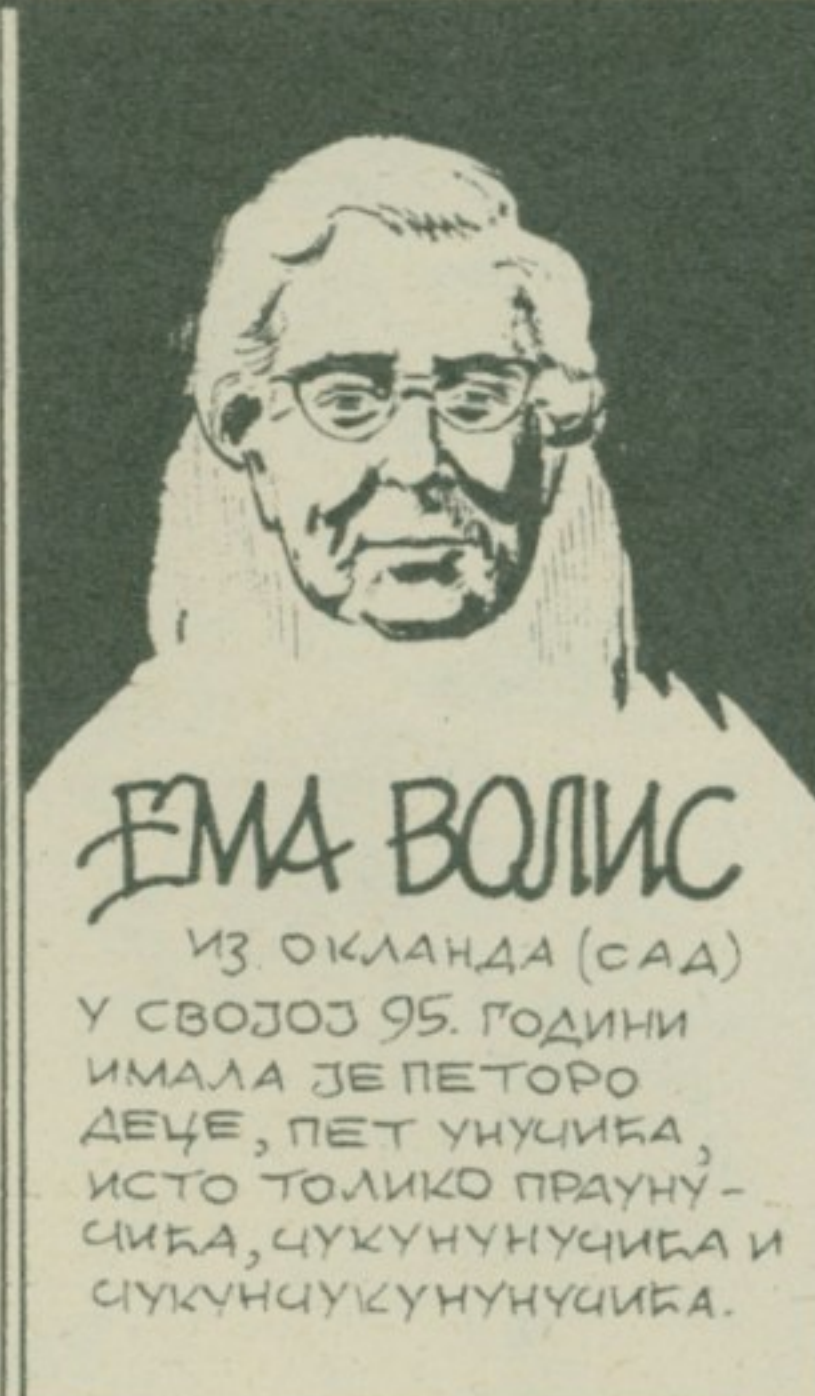
Ripley

Веровали или не!

ВЕЛИКА КОЛА ИЗ ЦАПАНАТА

У ИНДИЈИ, КОЈИМА СЕ ПРЕВОЗИ СВЕТИ КИП, ИМАЈУ 16 ТОЧКОВА И ВУКУ ИХ НА ХИЉАДЕ ХОДОЧАСНИКА. ЊИМА ЈЕ ТЕШКО УПРАВЉАТИ, ПА СЕ ПОНЕКАД ДОГОДИ ДА УДАРЕ У НЕКУ КУЋУ. У ТОМ СЛУЧАЈУ КУЋА МОРА БИТИ ПОРУШЕНА ЈЕР КОЛА НЕ СМЕЈУ ДА СЕ КРЕЋУ УНАЗАД.

ЕМА ВОЛИС

ИЗ ОКЛАНДА (САД) У СВОЈОЈ 95. ГОДИНИ ИМАЛА ЈЕ ПЕТОРО ДЕЦЕ, ПЕТ УНУКА, ИСТО ТОЛИКО ПРАУНАЦИКА, ЧУКУНУНАЦИКА И ЧУКУНЧУКУНУНАЦИКА.

УДАТЕ ЖЕНЕ

ЈЕДНОГ ПЛЕМЕНА КОЈЕ ЖИВИ НА ОБАЛИ РЕКЕ ЦАРИ У АФРИЦИ, НЕМАЈУ ПРАВО ДА СА СВОЈИМ МУЖЕМ САМЦЕМ ПРЕЋУ РЕКУ, ВЕК МОРАЈУ ДА ЈЕ ПРЕПАЗЕ.

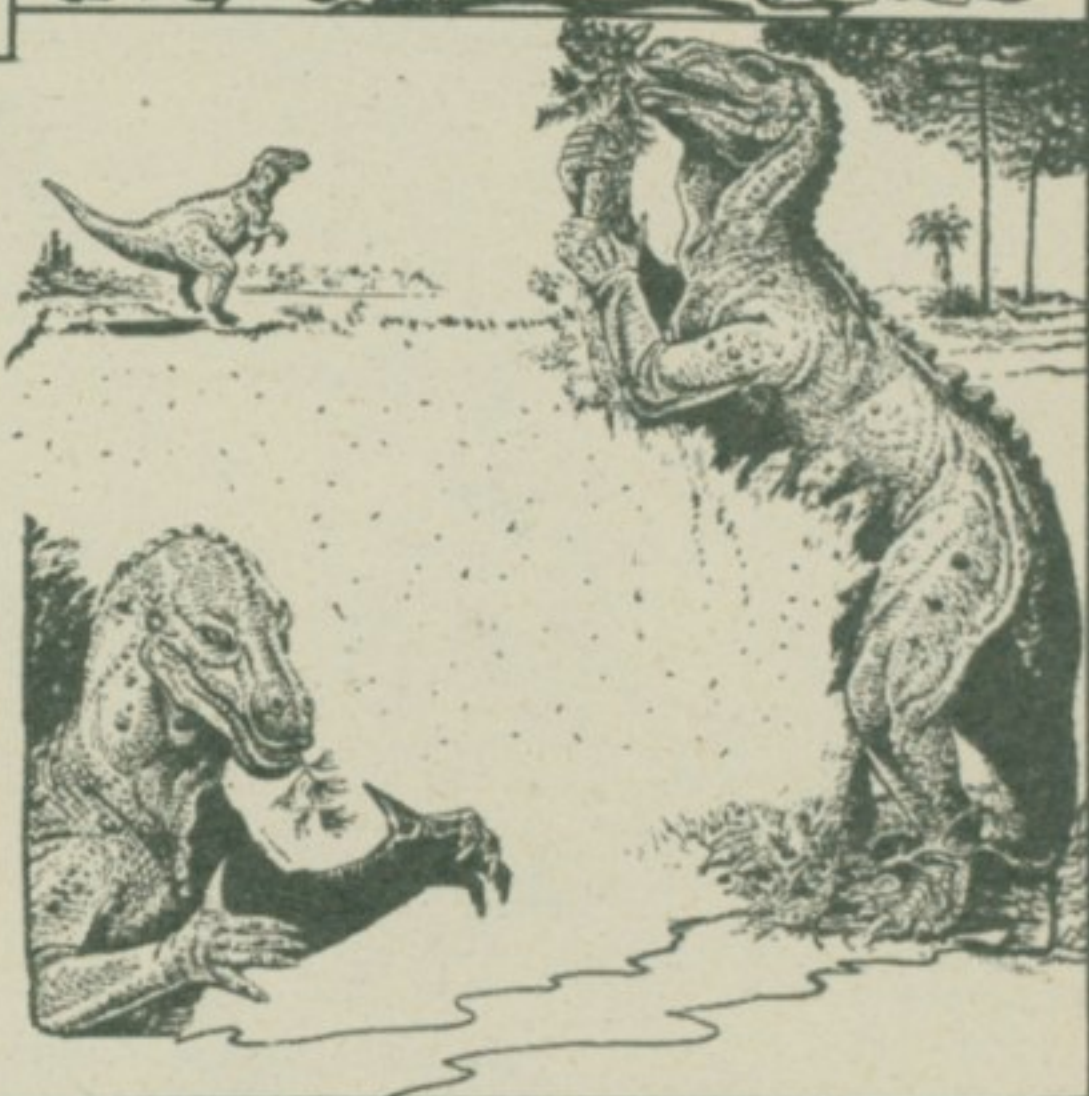
КЛОД АЛЕКСИС КЛЕРО (1713-1765)

ЧУВЕНИ ФРАНЦУСКИ МАТЕМАТИЧАР И АСТРОНОМ НАПИСАО ЈЕ СВОЈ ПРВИ НАУЧНИ РАД У ТРИНАЕСТОЈ ГОДИНИ, А ЧЛАН АКАДЕМИЈЕ НАУКА ПОСТАО ЈЕ У ОСАМНАЕСТОЈ ГОДИНИ.

ИГВАНОДОН

ЈЕ ГМИЗАВАЦ КОЈИ СЕ КРЕТАО НА ДВЕ ЗАДЊЕ НОГЕ. ЖИВЕО ЈЕ У ЕВРОПИ У ПЕРИОДУ КРЕДЕ, А ДОСТИЗАО ЈЕ ВИСИНУ ДО ПЕТ МЕТАРА. БИО ЈЕ БЕЗАЗЛЕН БИЉОЈЕД, АЛИ ОПАСАН КО ПРОТИВНИК ОНОМЕ ГА НАПАДНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● најједначенију климу на свету има острво Јава: разлика између најтоплијег и најхладнијег месеца у години износи само један степен.

● у градској библиотеци у Њујорку службеници су принуђени да на ноге стављају ролнице како би лакше и брже обављали посао међу дугачким полицама и складиштима књига.

● поштари у пустињским пределима индијске државе Раџастан одахнули су када им је недавно саопштено да ће им одсад бити стављено на располагање ново „превозно средство“ — камила. Поштанска управа одлучила се за ову животињу јер се показало да ниједно возило није погодно за препливање пустињских раздаљина. Тако ће камиле на својим грбама носити писма, пакете и новац.

● према процени научника Јана Дагласа Хемилтина који је годинама проучавао слонове, у Африци данас има око један и по милион ових животиња. Афрички слонове живе у 36 различитих држава на простору од седам милиона квадратних километара.

● према твђењу перуанског Института за рударство и геологију, бакарна руда која се вади у области Пијура у Перуу најбогатија је на свету јер садржи 2,5 посто овог метала. Иначе, руде које садрже један посто бакра већ се сматрају за веома богате.

● после недавног поскупљења дувана у Великој Британији продаја цигарете знатно је опала. Зато фабрике дувана, чија су складишта већ препуна, најављују да ће бити принуђене да уведу скраћено радно време, плаћени принудни одмор, па чак и обуставу производње.

● прво дрво на Калемандану посађено је 6. априла 1867. године.

● недавно је у Базарској подигнут опоменик ждралу. Ова птица постаје реткост не само овде већ и у другим деловима света, па се због тога дошло на идеју да се ова птица овако вечи.

● премештање читавих зграда са једног места на друго постало је већ уобичајено у Совјетском Савезу. Предвиђено је да се током следећих неколико година у Москви премести 18 великих грађевина да би се прошириле улице и омогућио бољи и безбеднији саобраћај.

Историја човечанства овећана је епохалним проналасцима без којих данашњи свет не би био оно што је, али је попличана и малим изумима који су постали саставни део нашег живота.

Без кока-коле, најпопуларнијег вештачког напитака на свету, може да се проживи, али је и она дала печат 20. веку мада је „смућана“ пре стотинак година у једном драгстору у Атланти, савезна америчка држава Џорџија. Извесном господину Џекобу С. Пембертону пало је 8. маја 1885. на ум да помеша пречишћени екстракт листова коке са плодом коле, шећером и фосфорном киселином. Мора да је при том додао још нешто јер је само седморици људи у историји кока-коле био познат њен тачан рецепт.

Узгред, кола-орак је тропска биљка чије семенке имају већи проценат кофеина него кафа и домороци их једу свеже као лек или храну за окрепљење док је кока грмаста биљка пореклом из Перуа. Осушени листови коке садрже до један одсто, а свежи и више алкалоида од којих је најважнији кокаин. Стари обичај жвакања листова одржао се у Јужној Америци до данас — они повећавају издржљивост организма док на дуже стазе делују штетно.

Прва боца кока-коле произведена индустријски продата је 1886, а десет година касније измишљени су метални затварачи за боце. Друштво за производњу кока-коле уступљено је 1916. за 250 хиљада долара, а нови срећни власници дали су боци дизајн какав има и данас.

За време другог светског рата амерички војници празнили су око 10 милиона боца кока-коле дневно, док се данас у свету свакога дана попије на милионе боца. Само рекламни фондови компаније премашују износ од 35 милиона долара — суму која би била довољна да се свакој породици на Земљи поклони по једна боца кока-коле.

ЗЕТ И ТАШТА У ВИТРИНИ

Кад је већ реч о напичима, мора да се помене термос, посуда која је с истраживачем Шеклтоном стигла на Антарктик, а са Хиларијем на Монт Еверест.

Први термос направљен је 1892. а његов творац Џејмс Дјуар, познати британски хемичар и физичар, добио је за овај изум, а наравно и за друге важне из области термодинамике, низ почасних доктората, медаља и титулу племића.

Енциклопедије не псмињу да је Дјуар направио термос за личну потребу — добио је сина и желео да беби обезбеди топло млеко без подгревања. После низа експеримената Дјуар се досетио да зидове двеју концентричних стаклених посуда споји код грлића по-

ТО ЈЕ ОНО ПРАВО!

Само два човена данас знају тачну формулу кока-коле а компанија која годишње прода за око хиљаду и по милијарди долара овог напитака строго води рачуна да они никада не путују истим авионом.

Једна од првих реклама за кока-колу из 1904. Данашња боца представља стилизовану силуету даме с почетка века, а дизајн је направљен 1916. године

Реклама за маргарин с почетка 20. века

што је претходно ваздух између зидова извучен да би се смањило преношење топлоте. Посребривање унутрашњих зидова свело је губитак топлоте зрачењем на минимум.

Тако је Дјуаров син добио боцу у којој је млеко могло да остане топло и двадесет четири часа, а хемијске лабораторије драгоцену посуду, названу Дјуарова, и данас у употреби за течне гасове при истраживањима на ниским температурама.

Још неко је, осим Дјуара, умешао прсте у термос. Научници су, додуше, без двоумљења прихватили Ђуарову посуду, али је његова ташта, женина мајка, оста-

ла сумњичава. Забринута за драго унуче села је, својеручно исплела навлаку од вуне тачно према мери и кришом обукла боцу.

Прва Ђуарова посуда налази се данас у музеју Краљевског института за физику у Лондону — са све капутењем од вуне. То је вероватно једини случај у историји да су се зет и ташта нашли заједно у музејској витрини.

Немачки индустријалац Рајнхолд Биргер заслужан је за широку употребу Дјуарове посуде. Он је купио патент и 1903. расписао конкурс за најбољи назив. Победу је однело име термос (грчки — топао) и постао заштићени назив фа-

бричког знака и заједничка именица.

Ко би рекао да је најстарија вештачка намирница на свету обичан маргарин из наших фрижидера? Направио га је 1867. француски хемичар Иполит Меж-Мурије по налогу императора Наполеона III који је тражио „веома јевтин вештачки бутер“ и научнику уступио царска имања у Венсену за експериментисање.

БИСЕР ИЗ ЕПРУВЕТЕ

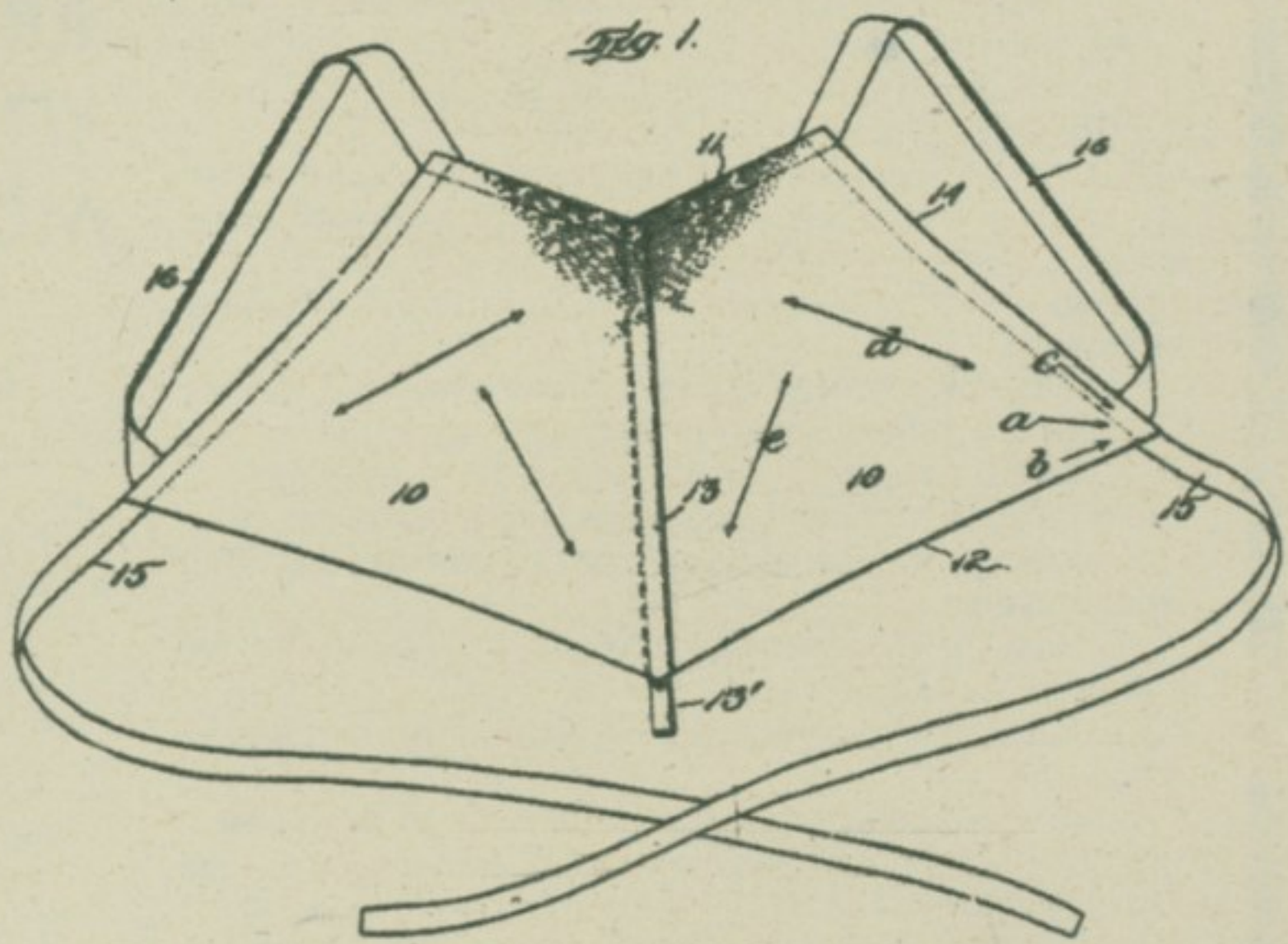
Меж-Мурије је кренуо од идеје да вештачки, како би се данас казало „у епрувети“, изведе процес који се одиграва у крави кад прави млеко, уз додатак масноћа. После вишегодишњег експериментисања дошао је до резултата: помешао је растопљен говеђи лој, воду, обрано млеко и још понешто, између осталог ситно исецкана кравља вимена!

прслучету или „брусхалтеру“.

Измислила га је њујоршка монденка и једна од најбогатијих америчких наследница Мери Фелпс Џекоб, познатија под именом Карес Крозби, директан потомак Роберта Фултона, конструктора првог пароброда. Крв, кажу, није вода. У књизи „Страствене године“ ова дама је написала: „Мислим да сам љубав према изумима наследила од њега, мада не верујем да ће прслуче заузети тако значајно место као пароброд...“

Жене су у то доба још стењале у „оклопима“ од рибељне кости украшеним чипкастим тракама и изгледало је да стезнике у којима се једва дисало ништа под небеском капом неће истиснути. А онда се појавила слободумна спаситељка.

Прслуче Мери Фелпс састојало се од две цепне марамице, мало трака, чипака и конца. Ватрено крштење доживело је на балу којим

Патентирани шнит првог званичног прслучета на свету

Смеша је испала укусна, слична бутеру. Због беличастосивкасте боје творац јој је дао име маргарин према грчкој речи маргарон која значи бисер.

Меж-Мурије је процес производње маргарина патентирао 1869, а годину дана касније допао је ропства у француско-пруском рату. Један од другова из логора, холандски трговац бутером Ван дер Берг, измамио му је, онако уз причу, тајну „вештачког бутера“. Резултат: док се Холандији смењивала будућност једног од највећих светских произвођача маргарина, Меж-Мурије је умирао у изгнанству у Лондону као пуки сиромах.

Процес прављења маргарина је од тада усавршен, има га безброј врста, многе су обогаћене витаминима. Од Меж-Муријеве смеше задржао се само основни принцип.

ДОПАЛО СЕ СВИМА

Неколико месеци пре избијања првог светског рата у њујоршком Заводу за патенте „експлодирао“ је један изум који није обогатио ни науку ни трпезу, али је изазвао праву револуцију ослободивши жене вековних стега. Реч је о

је отворена њујоршка монденска сезона 1914. Носила га је лично Мери, најсигурнија жива реклама. У ствари, она га је, уз помоћ своје француске собарице, склепала уочи бала бесна што у стезнику једва корача.

Прслуче се допало многим званицама, и женским а и мушким, али га је Мери патентирала тек пошто је од непознате особе добила писмо с приложеним доларом и молбом за један примерак „прслучета без задњег дела“. Ипак је, све до 1920, прслуче остало привилегија дама из високог друштва на чије се лудости гледало кроз прсте. Није било знакова да ће непуних педесет година касније многе жене одбацити и прслуче у име слободе покрета.

Сама Мери није продала ни један једини брусхалтер — патент је за 15 хиљада долара уступила компанији браће Ворнер, највећој за женско рубље. Компанија је овим потезом направила баснослован бизнис, а Мери је признала да је идеју за прслуче „украла“ са репродукције чувеног римског мозаика из виле у граду Пјаца Америна на Сицилији. На мозаику су приказане и две девојке из древног доба одевене у бикини!

ЈОСИП
БРОЗ
ТИТО

ЛАЖНЕ ОПТУЖБЕ

ДВАДЕСЕТ СЕДМОГ МАРТА 1948. ГОДИНЕ ТИТУ ЈЕ УПУЋЕНО ПИСМО СА ПОТПИСИМА СТАЉИНА И МОЛОТОВА. БИО ЈЕ ТО ОТВОРЕН НАПАД НА ЈУГОСЛАВИЈУ.

Амбасадор СССР у Југославији Лаврентијев и његов заменик ушли су у собу у којој је стајао Тито. Амбасадор је држао у руци писмо које је стигло из Москве.

Стојећи наслонен једном руком о сточић Тито је читао писмо које је на осмој, последњој страници, доле лево, носило датум — 27. март 1948. године — Москва, а на десној потписе Стаљина и Молотова.

Прелазећи очима преко првих редова писма Тито ничим није одавао шта осећа читајући га. За то време совјетски дипломати помно су пратили сваки Титов покрет. Још пре него што је прочитао писмо до краја, један од дипломата изгубио је стрпљење.

— Кад ћемо добити одговор? — упитао је не скривајући радозналост.

— Размотрићемо писмо — мирно је одговорио Тито.

Пошто је испратио дипломате Тито је запањен и огорчен почео да шета по соби. Затим је сео за сто. На хартији која је у заглављу носила текст «Председник Министарског савета, министар народне одбране, маршал Југославије Јосип Броз Тито» почео је да пише.

«Ма како неко од нас волио земљу социјализма СССР — текле су мисли док је писао — он не смеје ни у ком случају мање вољети своју земљу, која такође изграђује социјализам, у конкретном случају Федеративну Народну Републику

Југославију, за коју је пало стотине хиљада њених најнапреднијих људи...»

За неколико часова написао је тридесет три странице.

У библиотеци Белог двора на Дедињу 12. априла почео је састанак Централног комитета Комунистичке партије Југославије. Тито је прочитао писмо из Москве и одговор који је припремио.

— Другови — рекао је на крају својим сарадницима — водите рачуна да се овдје не ради ни о каквим теоретским дискусијама, не ради се овдје о грешкама Комунистичке партије Југославије, о тобожњем нашем идеолошком застрањивању. Не смијемо допустити да будемо гурнути на дискусију о томе... Другови, овдје се ради, прије свега, о односу између државе и државе... Мени се чини да се они слутне идеолошким питањима да би оправдали свој притисак на нас, на нашу државу... О томе се, другови, ради... Ово писмо је резултат страшних клевета — завршио је Тито.

Седница је настављена сутрадан. Два дана трајала је дискусија. Централни комитет закључио је да се писмо које је Тито припремио пошаље у Москву. Писмо су потписали Тито и Кардељ.

За непун месец дана стигао је још један напад на Југославију. У Букурешту је одржан састанак Информбироа. Донета је Резолуција ИБ у којој се ишло толико далено да су наши народи и чланови Партије позвани на побуну и свргавање државног и партијског руководства.

Тридесетог јунског јутра новински киосци у Београду били су опседнути. У «Борби» је објављена Резолуција ИБ.

... У великој дворани Дома гарде у Топчидеру 21. јула почео је V конгрес Комунистичке партије Југославије.

Делегати су у мртвој тишини пажљиво слушали реферат Јосипа Броза Тита. Слушали су га и милиони Југословена преко свих радио-станица — комунисти свог генералног секретара, војници маршала а народ председника владе.

— Пети конгрес Комунистичке партије Југославије — говорио је Тито — одржава се под нарочитим условима, под условима темељног друштвеног преобраћаја у нашој земљи, под условима изградње социјализма у Југославији. Он се одржава послје многих победа наше Партије у току велике ослободилачке борбе, у којој је КПЈ сјајно положила свој испит авангарде радничке класе; он се, даље, одржава послје великих успјеха КПЈ као руководеће снаге наше земље у обнови и изградњи социјализма у новој Југославији...

— Шта су сада, одједанпут, наша Партија и њено руководство скривили — наставио је поводом Резолуције Информбироа — да се против њих подигну такве лажне оптужбе, за које зна не само свани члан наше Партије већ и свани наш грађанин да су лажне.

Пуних осам дана трајао је Конгрес. Осам дана за говорницом су се смењивали делегати — радници, службеници, сељаци, војници, студенти и омладинци. Одлучно су били за пут којим је кренула социјалистичка Југославија вођена Комунистичком партијом и Титом.

Последњег дана тајним гласањем изабран је нови Централни комитет. Председник изборне комисије прочитао је да је од 2323 гласа Јосип Броз Тито добио 2318. Двораном се заорила песма:

«Друже Тито, ми ти се кунемо да са твога пута не скренемо».

Уочи нове године, 29. децембра 1949. године, менза солине фабрике цемента «Првоборац» била је дупке пуна. Двеста педесет радника дошло је да изабере раднички савет фабрике.

Неколико дана раније радницима је стигао документ «Упутство о оснивању и раду радничких савета државних и привредних предузећа».

На синдикалном састанку у Загребу јануара 1950. године представници фабрика разговарали су о томе како треба бирати радничке савете и како они треба да раде.

— Другови, па ми смо већ изабрали раднички савет — рекао је представник «Првоборца».

Био је то први раднички савет у историји радничког покрета. Југословенски радници добили су законско право да управљају фабрикама.

— Пред Народном скупштином налази се данас на претресу један од најзначајнијих закона социјалистичке Југославије — говорио је Тито посланицима јуна 1950. године — пројект Основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива. Доношење овог закона биће најзначајнији историјски чин Народне скупштине...

Дубоке промене које су настале у Југославији нико није могао да спречи. Иако је земља трпела економску блокаду, поред тога што су потписнице Резолуције Информбироа звецкале оружјем на границама а Италија тражила део југословенске територије, наше народе нико није могао да скрене с пута којим их је водио Тито.

Тито је рекао:

— У своме животу морао сам доносити много тешких одлука и није лано одлучити се за најтежу. Но, мислим да ми је било најтеже 1948. године. Био је то страхан психички напор: морао сам да се борим у себи између дисциплине комунисте и увјерења о једној дубокој неправди.

— Разумије се да ми нисмо били спремни да пођемо у било чије ропство, манар оно било и «братско» јер је најтеже робовање «братско» робовање... Али, њима се то није свиђало. Они нису могли схватити како то да велики старији брат нема право да командује свом слабијем брату кад смо браћа... Казали смо им да ако хоће да зближа будемо браћа и равноправни, онда треба дружиче да поступају с нама, а не као команданти. Они то нису хтјели и ми смо се разишли...

Текст: Милутин Тасић
Илустровао: Драгутин Њежић

ТЕЛЕВИЗОРОВ СТАРИЈИ БРАТ

Да ли је још крајем прошлог века учитељ Јан Шћепаник конструисао апарат помоћу кога је слика могла да се преноси на велике даљине? И то не обична црно-бела већ у боји

ТЕЛЕКТРО

На самом почетку 1898. године свет је, облетела запрепашћујућа вест. Потпуно непознат изумитељ по имену Јан Шћепаник конструисао је апарат помоћу кога слика може да се преноси на велике даљине. И што је највеће чудо, слика није црно-бела већ у боји, а те боје су сасвим природне (читавих четрдесетак година пре но што је начињена прва фотографија у боји!).

Научници су се нашли у недоумици: да ли је такав апарат стварно створен и испробан или је то још једна „новинарска патка“? Јер, треба рећи да су последње деценије прошлог века обилевале и „новинарским паткама“ и лажним изумима. И једне и друге вести доносили су не само булеварски листови већ и озбиљна штампа.

Телектроскоп Јана Шћепаника премашао је, међутим, све сензације свог времена. Многи дневни листови и часописи у свету заједно са описом „чудесног“ апарата доносили су и фотографије проналазача као да су тиме желели да истакну важност проналаска. Ни стручни часописи нису изостали. Руски научник и проналазач Порфириј Иванович Бехметјев, који је и сам размишљао о преношењу слике на даљину, писао је у тадашњем најавторитативнијем техничком часопису „Електрицитет“:

— Ако се једног лепог ју-

тра испред тог апарата окачи тек штампан примерак „Новога времена“, у Владивостоку ће, рецимо, само после неколико секунди добити фотографски факсимил прве странице тих новина. У рату ће главнокомандујући моћи да прати кретање трупа на било ком одстојању и да телефоном у истом тренутку издаје одговарајућу заповест.

ОПЕРА ЗА ЦЕЛУ ЕВРОПУ

Дозвољавам себи да овде наведем — наставља Бехметјев — речи фељтонисте листа „Порјадок“ (2. април 1881. године) који говорећи о телефонском преносу опере из сале на Јелисејским пољима у Паризу, пише: „Недостаје само једно: да се нађе могућност за преношење на даљину, као фатаморгана слике, декорација и глумца. Тада би тек славље било потпуно: Европа би се могла задовољити једном централном опером у којој би певали најбољи уметници, свирали најбољи музичари надахнути мишљу да их слуша и види половина цивилизованог света“.

Часопис „Дело“, продужавајући разговор с Бехметјевим, узбуђено закључује: „Сједињавање телектроскопа са телефоном начиниће права чуда. Таква апарат омогућиће нај-

потпунију илузију. Он може, на пример, на велике раздаљине да преноси и звуке и предмете. Ви седите код своје куће и слушате оперу, видите декорацију, видите глумце“.

Те исте, 1899. године, „Рударски часопис“, пише

потврдно, као да је очевидац догађаја: „У последње време Пољак Јан Шћепаник, учитељ из Галиције, изумео је уређај који на огромна растојања преноси, с потпуном јасношћу, слике било којих предмета,

независно од боје и броја детаља“.

Из штампе тог времена сазнајемо да је Шћепаник 24. фебруара 1898. свој изум патентирао у Енглеској под бројем 5031. После тога он је предложио руским трговцима да купе

У ЛОНЦУ И КАРИКАТУРИ

КРАЉ МОЛИ МАЛО ХРАНЕ

Становници италијанске покрајине Павије, познате по доброј кухињи, и данас причају како је давне 1525. године настала једна супа којом се поносе. А није ни чудо, супа павезе је чувени специјалитет!

ОСКОП

два апарата, отпремни и пријемни, да би из Петрограда у Лондон слали слике руског крзна и тако до крајње границе поједноставили ову врсту трговине. Не зна се због чега — да ли због фантастичности предлога или из бојазни да

имају посла с „мрачним силама“ — тек руски трговци нису пристали да имају било какву везу с Шћепаником. Тада он прави други потез. Ступа у преговоре с комитетом Париске изложбе која треба да се одржи 1900. годи-

Француски краљ Франсоа I ратовао је са шпанским краљем Карлом V непрестано, од 1520. године. И баш у Павији Франсоа је изгубио једну љуту и важну битку и — морао да бежи са бојног поља и то пешице! Црева су му све више крчала тако да га је глад најзад натерала да закуца на врата једне сељачке колибе. Представио се и замолио за мало хране.

Запањена сељанка није имала баш много јела у кући, поготово не за краљевску трпезу. Ипак, нашло се мало супе. Сељанка је на брзину препржила кришке хлеба, ставила их у зделу, разбила неколико јаја и све то прелила супом, а да би изгледало мало богатије, посула је одозго шаку измрвљеног козјег сира. Краљ је био очаран и није гладан отишао у заробљеништво (на-

име, после су га ухватили и приморали да Карлу V потпише предају...)

Данас супу павезе зна цео свет. Ево шта вам је потребно за четири особе:

- 1 литар супе од меса
- 4 кришке белог хлеба
- 4 јаја
- 4 кашике струганог пармезана

Кришке белог хлеба увијене у алуминијумску фолију препржимо у рерни или у тостеру. Стаavimo по једну кришку у дубоке тањире, на сваку пажљиво разбијемо по једно јаје. Опрезно сипамо врелу супу водећи рачуна да се јаје не разлије, па онда тањире ставимо у топлу рерну и држимо све док се беланце не стврдне. На крају супу поспемо струганим пармезаном и сецканим першуном — ко, воли. Пријатно!

Црта и пише
Бошко Стаматовић

не и продаје му телектроскоп за шест милиона франака. Сума је за оно време била фантастична.

ГЕНИЈЕ? АВАНТУРИСТА?

А онда се догађа нешто неочекивано. Шћепаниково име нестаје са страница светске штампе. Телектроскоп више нико не помиње као да га никад није ни било.

Ко је Шћепаник? Авантуриста? Генијални самоук?

Часопис „Електрицитет“, који смо већ помињали, писао је да је изумитељ телектроскопа руски поданик, по народности Пољак и инжењер по занимању. Међутим, по подацима часописа „Светске илустрације“ из 1899. године, Шћепаник „није нико други до учитељ основне школе“. Да, родио се у Пољској, студирао је на Краковском универзитету, али по завршетку школовања „нужда га је натерала да се прихвати места учитеља... Идеја о преношењу слика на даљину родила се 1880. године, али Шћепаник није имао средстава да је оствари. Тек 1898. успео је да заинтересује мађарског банкара Клајнберга који му је дао новац потребан да оствари своју замисао. „Најзад, писао је Бехметјев, ове године телектроскоп је ступио на чвршће тле и није далеко време кад ће добити општу употребу као апарат који ће служити очима исто тако као што телефон служи ушима“.

Међутим, Бехметјев се преварио. Телектроскоп је нестао као што се и појавио. Било је потребно да протекне још тридесет година да би се појавио његов млађи брат — телевизор.

Тако су о Шћепанику и његовом телектроскопу говорили и писали његови савременици. Данас, међутим, Шћепаниково име нећете наћи ни у најобимнијим енциклопедијама света. Ипак, има стручњака који на основу детаљног и стручног описа који је дао Бехметјев, тврде: у оно време, на оном нивоу технологије, било је сасвим могуће конструисати телектроскоп помоћу кога су се слике заиста могле преносити на даљину, и то у боји.

К. В.

ЖОФР И ЖОФРЕТА

Године 1895. немачки канцелар Ото фон Бизмарк добио је писмо једног свог ватреног поштоваоца који се презивао Трампедаг. Овај га је молио за дозволу да именом Бизмарк назове свог прворођеног сина. Одобривши му то, Бизмарк је у одговору написао: „Ако би небо хтело да ми у мојим годинама подари још једног сина, неизоставно ћу га назвати Трампедаг“.

Наравно, била је то само шала јер је Бизмарк тада имао равно осамдесет година и није било ни најмање изгледа да би могао добити сина. Али разни „Трампедази“, који су ради изражавања својих политичких склоности спремни да презиме претворе у лично име, могу се наћи у свим епохама и свим земљама света.

Љузепе Гарибалди, предводник борбе за уједињење Италије, своја два сина назвао је Меноти и Ричоти што су заправо била презимена двојице његових другова и сабораца. У Француској, у прошлом веку, многи грађани долазили су код ма-

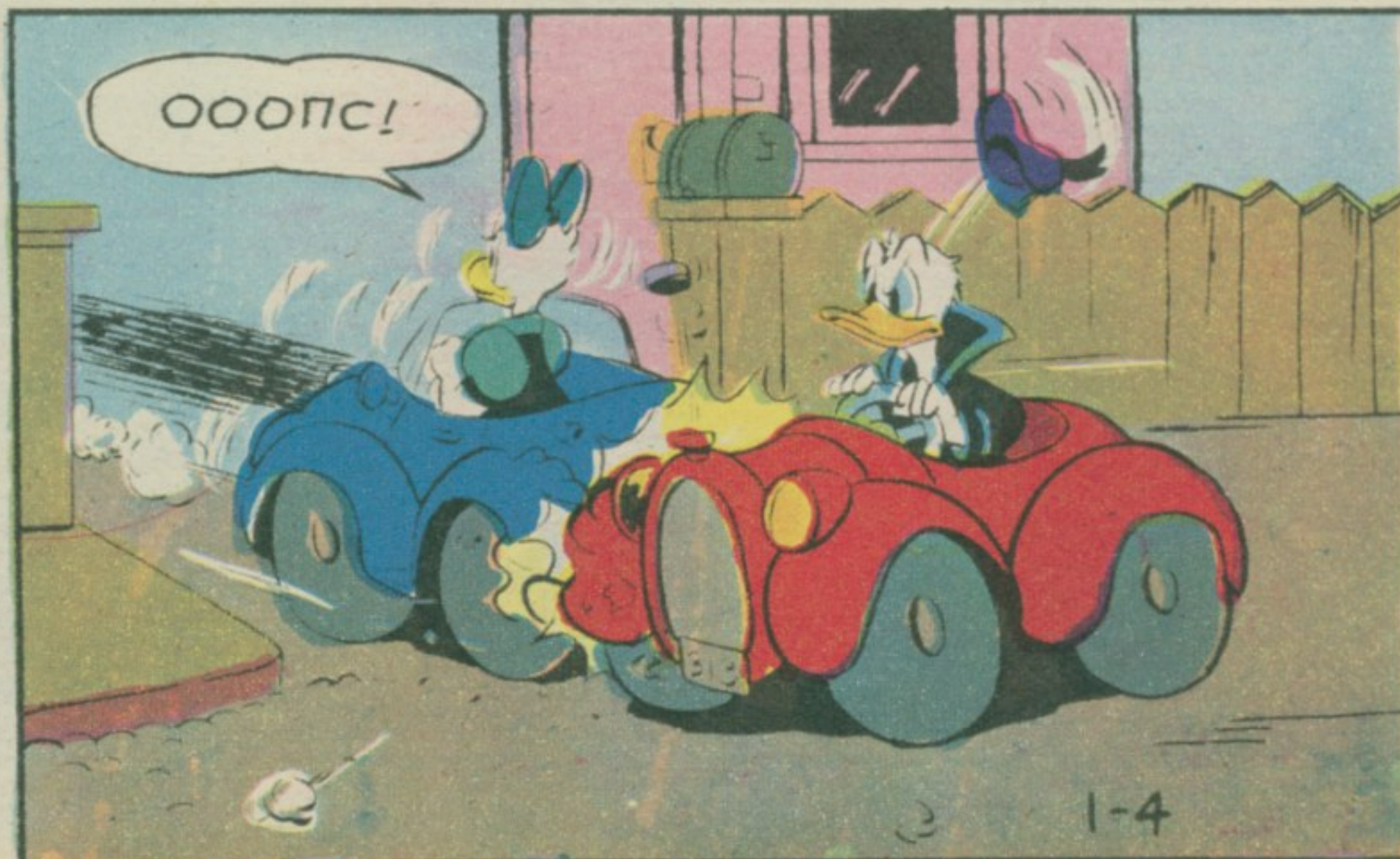
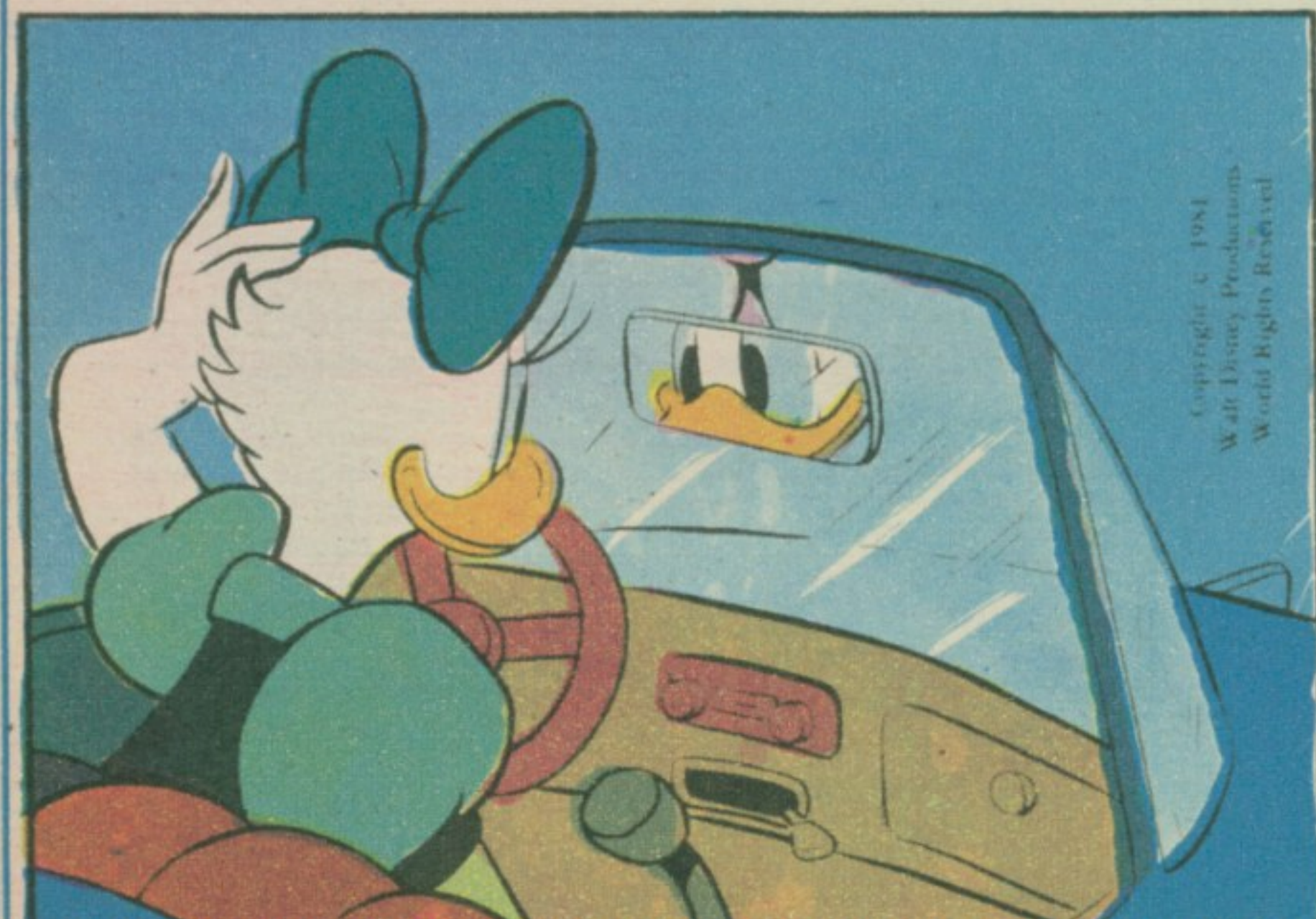
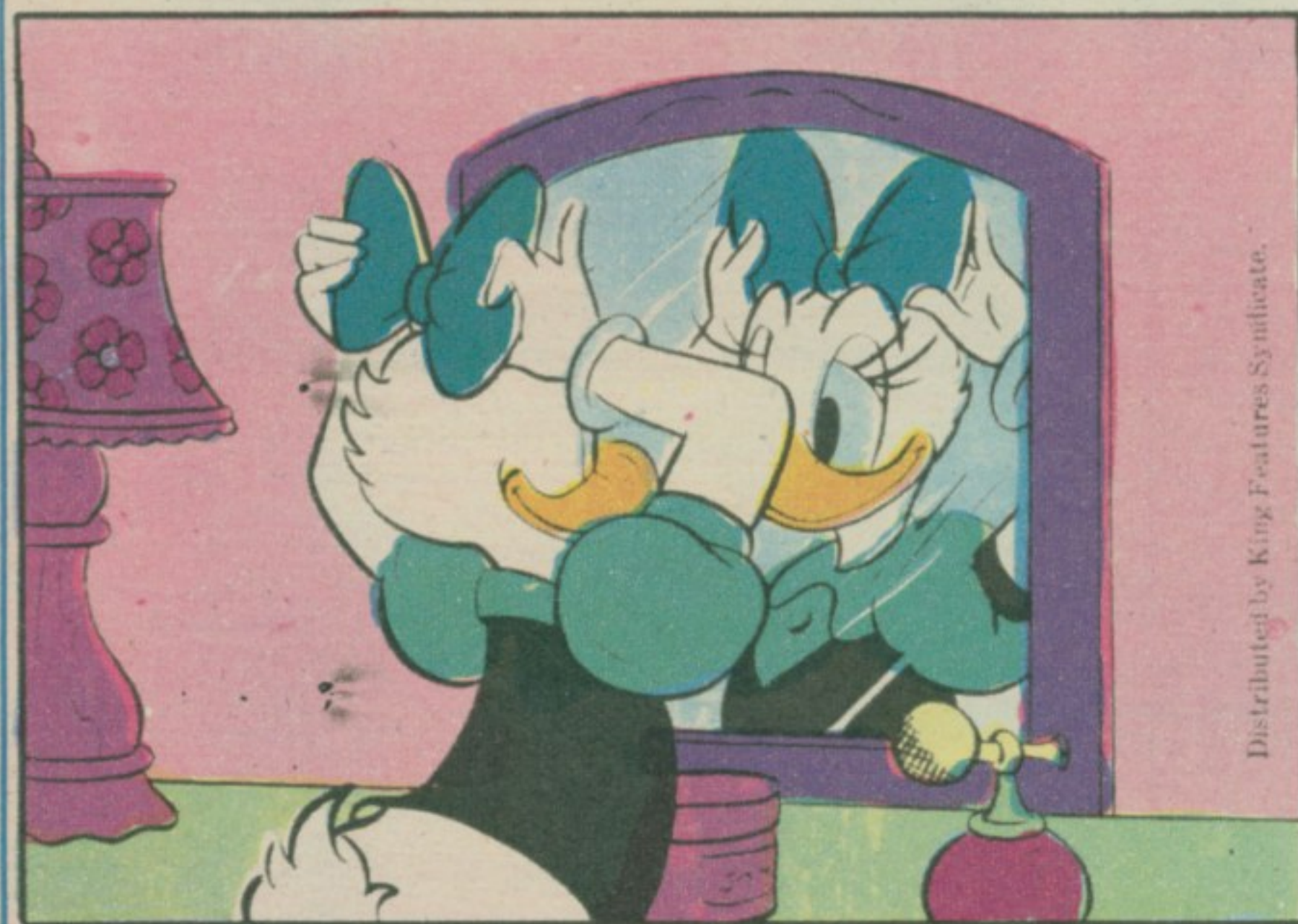
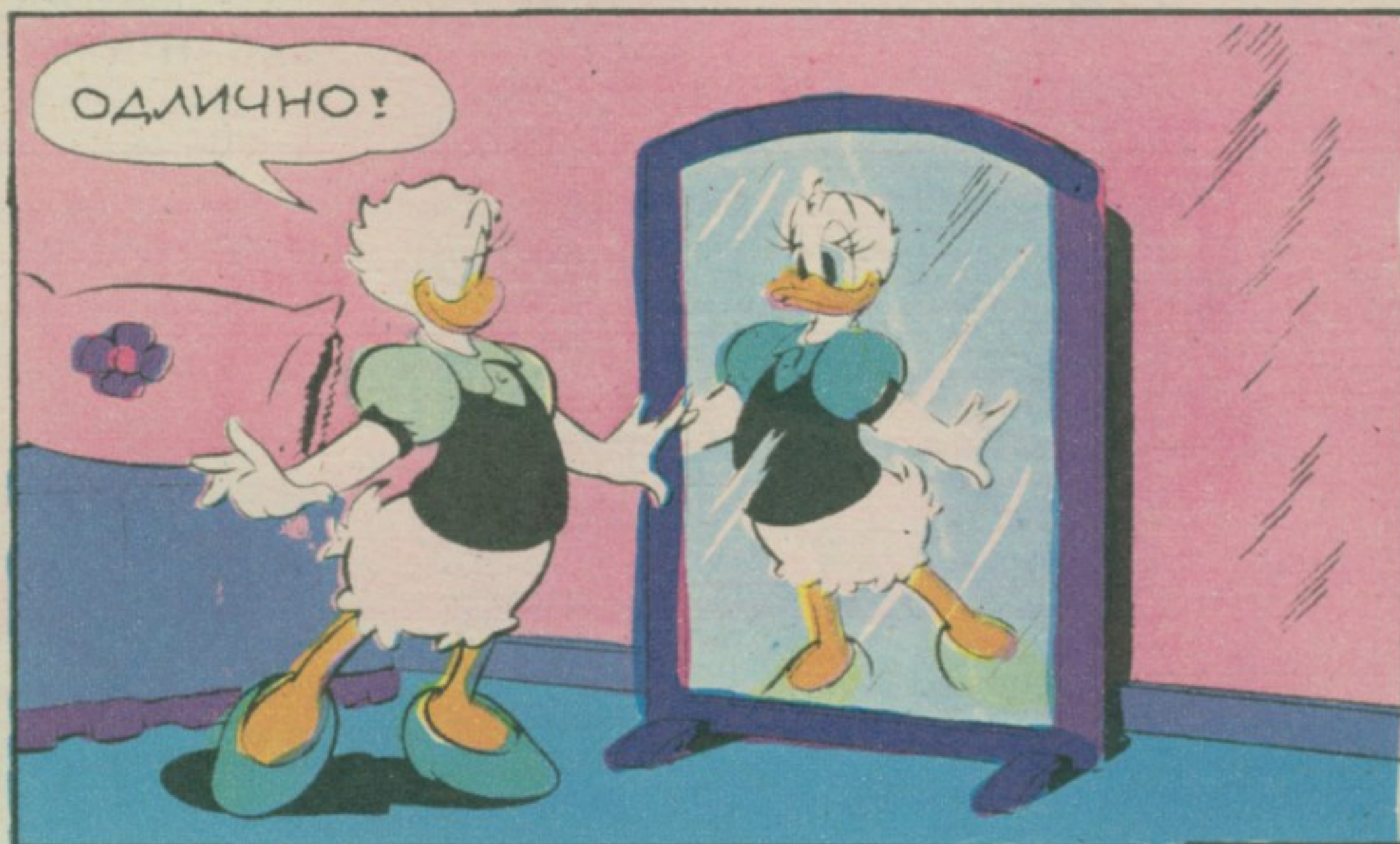
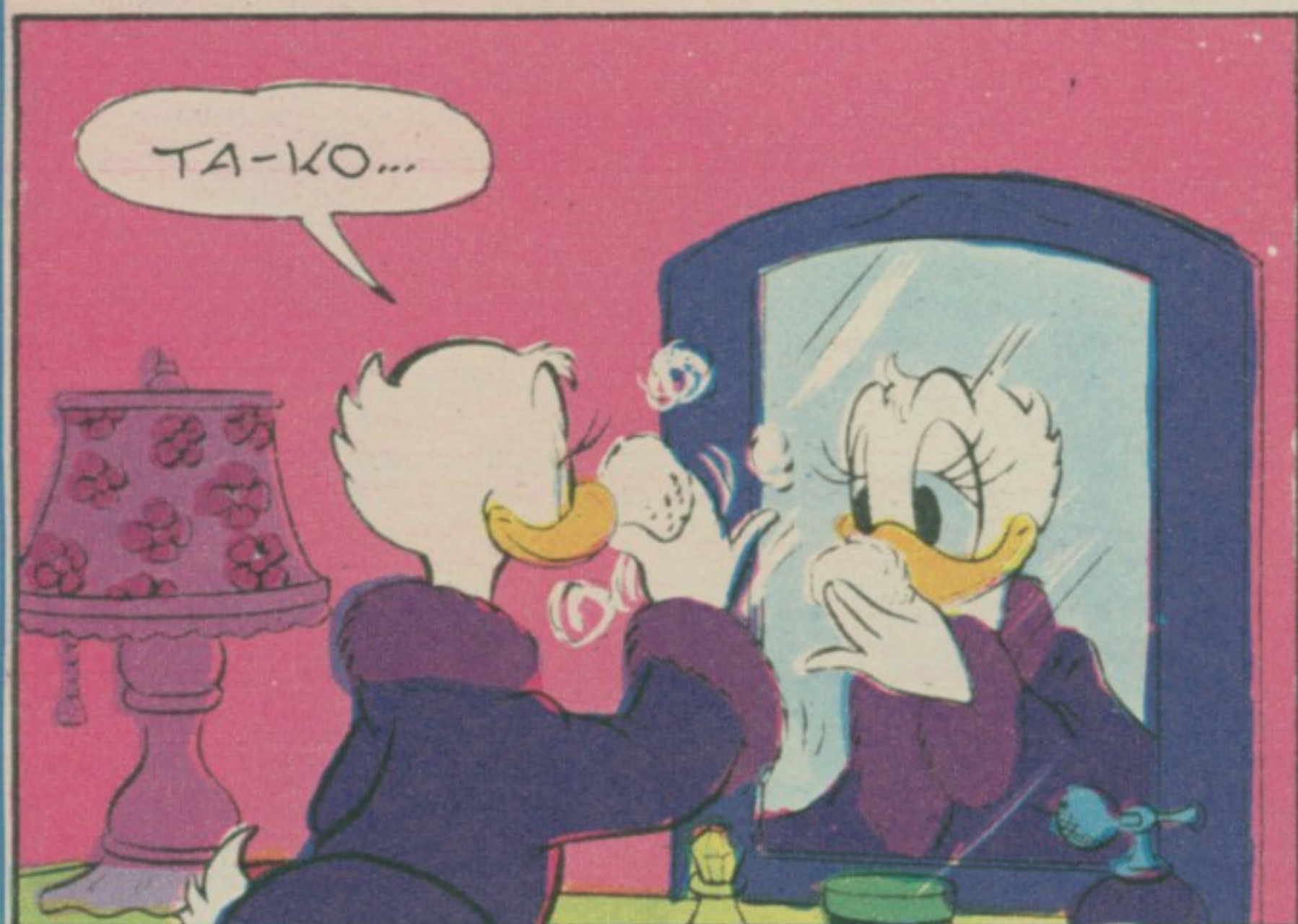
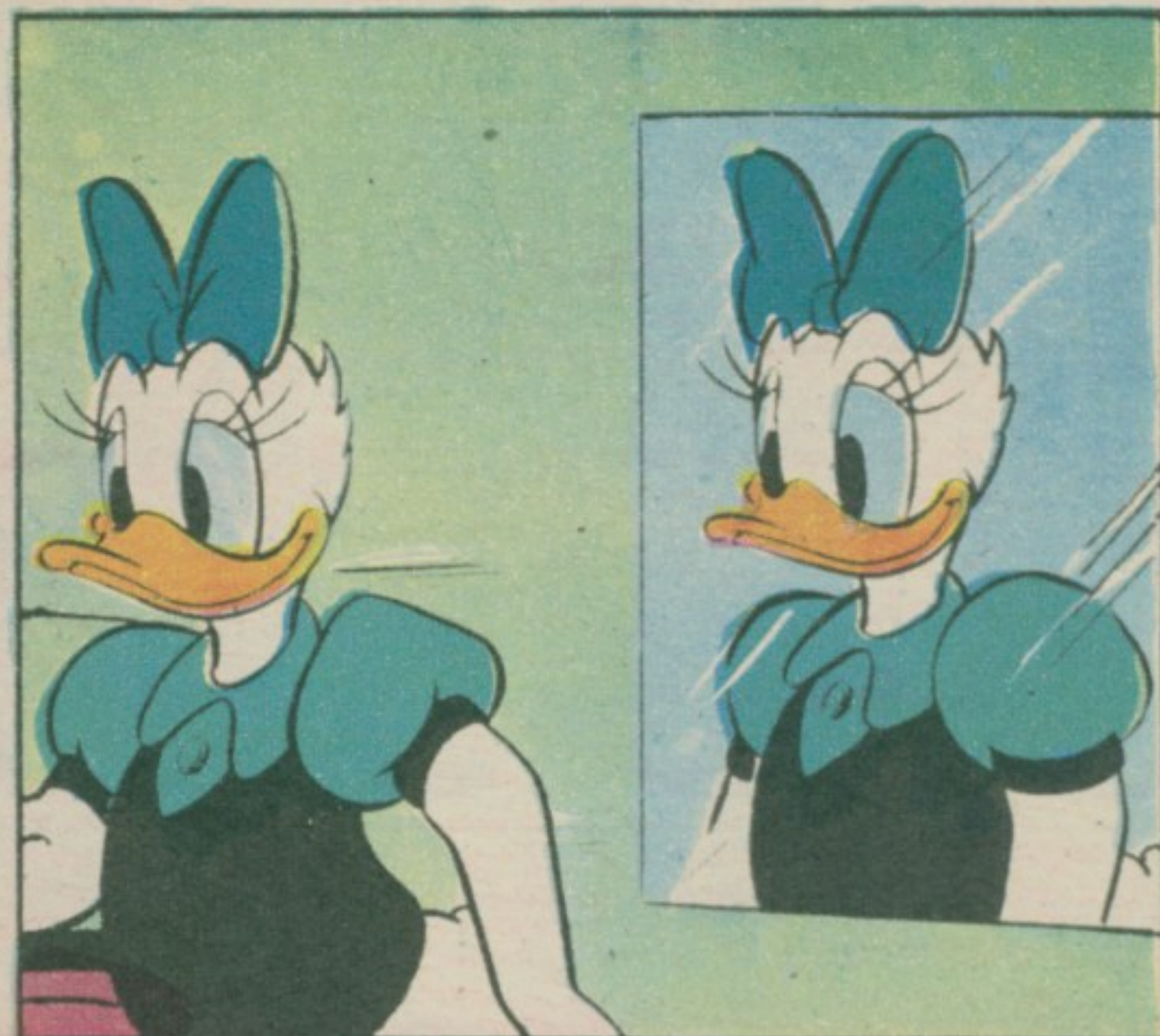
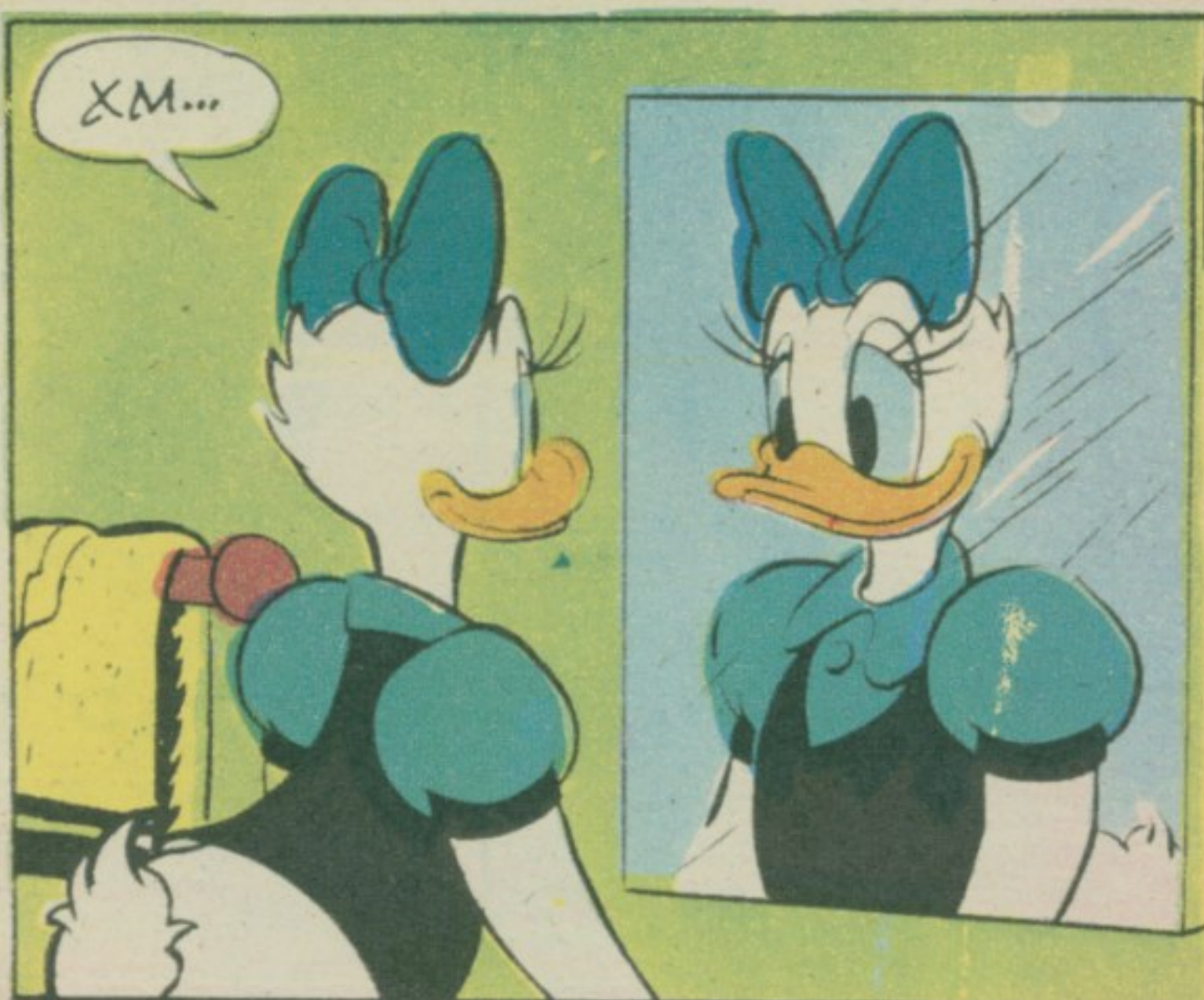
тичара са жељом да своје синове назову Робеспјер, Мара (презименима двојице чувених вођа француске револуције), Клебер или Ош (што су презимена Наполеонових генерала). Обично су такви захтеви одбијани јер француски закон не допушта давање „неуобичајених“ крсних имена. Ипак, начинен је изузетак када је у првом светском рату француска војска под командом маршала Жозефа Жофра одзела победу над Немачком. Стотине Француза у патриотском заносу, не само што су своје синове крстили Жофр, него су чак и кћеркама давали име Жофрета!

Енглески је у овом погледу отишао даље од свих европских језика: претварање презимена у имена ту је постало стална и уобичајена пракса. Почело је то у Енглеској у 17. веку, обичајем да се деца крштавају презименом неког угледног племића, да би се показало да је он заштитник дотичне породице или у родбинским везама с њом. Касније су се на тај обичај угледали Американци, па су као лична имена почели да употребљавају презимена својих истакнутих државника — Франклин, Вашингтон, Џеферсон, Клеј и друга.

Данас знатан део енглеских мушких имена представљају некадашња презимена: таква су Брус, Валас, Версон, Винстон, Двајт, Елмер, Калвин, Клифорд, Лесли, Лестер, Ли, Милтон, Мортимер, Нелсон, Рандолф, Сесил, Сидни, Стенли, Стјуарт, Хауард — да набројимо само најчешћа. Штавише, готово сва се и даље употребљавају као презимена, па се лако могу наћи „полуимена“ — парови људи од којих један носи као име оно што је другом презиме. Примери су, рецимо, глумац Спенсер Трејси и филозоф Херберт Спенсер, глумац Глен Форд и астронаут Џон Глен, композитор Ирвинг Берлин и књижевник Вашингтон Ирвинг, глумац Елиот Гулд и песник Томас Стернс Елиот и многи, многи други.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ВЕЛИКИ ИСТРАЖИВАЧИ:
ЛУИС И КЛАРК

ОТВОРИЛИ СУ ВРАТА ЗАПАДА

Експедиција коју су предводила два најбоља друга није само најзначајнија у историји САД већ и најбоље организована и изведена. План је направио лично председник државе, али му се поткрала ситна грешка — заборавио је да предвиди како ће екипа са циља да се врати кући.

Између експедиције и циља испречиле су се Стеновите планине — континентално развође које нико није очекивао. Упркос разочарењу што водени пут копном од Атлантика до Пацифика не постоји, поход је представљао пун погодак за будућност САД.

Трећи председник Сједињених Америчких Држава Томас Џеферсон изабрао је за свог личног секретара капетана Мериведера Луиса са „задњом намером“ да младићу, после одговарајућег тренинга, повери вођство над најзначајнијом експедицијом у историји Америке коју је потајно планирао.

Луиса је познавао из Вирџиније, док је овај још био дечак, имао је у њега и његове способности неограничено поверење и сматрао да је млади капетан стекао одличну кондицију док је био војник у Северозападној територији. Да би заокруглио образовање, Луис је послат у Филаделфију да изучи ботанику, зоологију и основе астрономије и навигације.

ЛУИЗИЈАНА — МАЧКА У ЦАКУ

Када је Џеферсон 1801. године постао председник Сједињених Америчких Др-

жаве биле су мала земља у којој је, осим Индијанаца чији се број није знао, живело свега око четири милиона људи. Имале су само тринаест држава од којих се већина пружала дуж источне, атлантске, обале континента. Нешто дубље у унутрашњости бели досељеници делимично су населили територије Охаја, Кентакија и Тенесија, али је огромна река Мисисипи била права граница САД. Земља иза ње, двапут пространија од источне, пружала се унедоглед, највећим делом потпуно неиспитана и сасвим непозната Американцима из Вашингтона, Бостона или Њујорка.

Џеферсон је себи поставио историјски задатак да истражи западну територију мада још није било извесно да ли ће она уопште припасти Сједињеним Америчким Државама. Повелики комад, будућу државу Луизијану, држали су Французи, а Британија је полагала право на Орегон на северозападу мада су у тим областима живела само индијанска староседе-

лачка племена и понеки трапер, а ни један једини Француз или Британац.

Џеферсон је будућност Сједињених Држава видео на читавој ширини северно америчког континента, од источне до западне обале, од Атлантика до Пацифика. Купивши 1803. године од Француза Луизијану за петнаест милиона долара предузимљиви председник отворио је врата свом сну. Али, био је свестан да следећи корак, ако жели да контролише све територије до северозапада, мсра да буде организовање експедиције која би их испитала, утврдила шта је Америка добила куповином Луизијане и, најважније, пронашла пут кроз континент.

Председник је знао да Америка не може да влада територијама у које нема приступа и да, уколико Американци желе Запад, морају што пре и да стигну до њега и нађу начина да повежу источну обалу са западном. Још пре куповине Луизијане Џеферсон је правио планове за велику експедицију до западне

обале. За циљ је изабрао реку Колумбију која се улива у Тихи океан и чије је ушће открила једна америчка лађа 1792. године.

ДОБАР ПУТ ЈЕ ВОДЕНИ ПУТ

Када је најзад отворио карте, председник Џеферсон је за вођу експедиције одредио Мериведера Луиса, али је, премда помало изненађен, прихватио Луисов предлог да на чело похода постави и поручника Вилема Кларка, Луисовог друга из детињства и саборца, такође потомка старе породице из Вирџиније. Џеферсон је овај Луисов

гест примио као још једну врлину свог изабраника — људи који желе да с неким поделе власт не срећу се сваког дана!

Експедиција, коју је Луис звао „омиљен (председников) план“, била је у ствари војничка. Два одлично изабрана лидера високе интелигенције и практичног духа лично су одабрала остале чланове екипе, око четрдесет људи укупно. Сви су били војници осим деветорице морнара и Кларковог црног слуге Јорка.

Одабрали су их веома пажљиво водећи рачуна да сви буду „добри стрелци, снажни, здрави, нежењени млади људи, навикнути на одрицања и живот у шуми“. Међу њима налазио се и извесни Џорџ Друјар, познавалац универзалног индијанског језика знакова. Најстарији члан експедиције био је Кларк са тридесет три године, Луису је 1803. било двадесет девет.

Лично Џеферсон дао им је детаљна упутства. Истражујући планиране територије Луис и Кларк имали су да обрате нарочиту пажњу и помно бележе особине и обичаје индијанских племена, могућности развоја трговине, „богатство у минералима свих врста, биљни и животињски свет, климу, и то како температуру тако и однос кишовитих, облачних и ведрих дана, учесталост муња, грмљавина, снег, лед, маглу...“

Главни циљ експедиције био је, наравно, проналажење пута до Тихог океана, а како у оно време није било ни железница, ни аутомобила, ни авиона, добар пут значао је водени

ВЕЛИКИ
ИСТРАЖИВАЧИ:

ЛУИС И КЛАРК

И Индијанци с којима је експедиција долазила у додир дочекивали су их пријатељски и пружали им склониште и помоћ у најтежим часовима. Људска крв је први и једини пут проливена у сусрету с ратоборним Црним Ногама када су убијена два Индијанца.

пут. Цеферсон се надао да ће експедиција открити постојање водене везе следећи токове река.

УКРАДЕНА ИНДИЈАНКА САНАЈАВИ

Касно у зиму 1803. године сви чланови експедиције окупили су се у логору подигнутом код Сент Луиса. Прву зиму Луис и

Кларк посветили су тренирању екипе, завођењу гвоздене војничке дисциплине и набавци намирница и опреме за далек пут.

У дневнику експедиције стоји забележено да су из Сент Луиса кренули 14. маја 1804. у четини не, испраћени од бројних житеља из округа и потпомогнути благим поветарцем, заплочили узводно реком Мисури. Намеравају да стигну до извора Мисурија, реке чији ток нико пре њих није ис-

питивао. Надали су се да ће одатле, после краћег путовања копном, наићи на реку која тече на Запад и улива се у Тихи океан. Показаће се, на жалост, да су се преварили у рачуну.

Из Сент Луиса су се отиснули у три чамца, две пироге и једном дугачком седамнаест метара. Чамци су били натоварени свим могућим потрештинама, од поклона за успостављање добрих односа с Индијанцима до залиха хране, лекова и муниције. Маско-

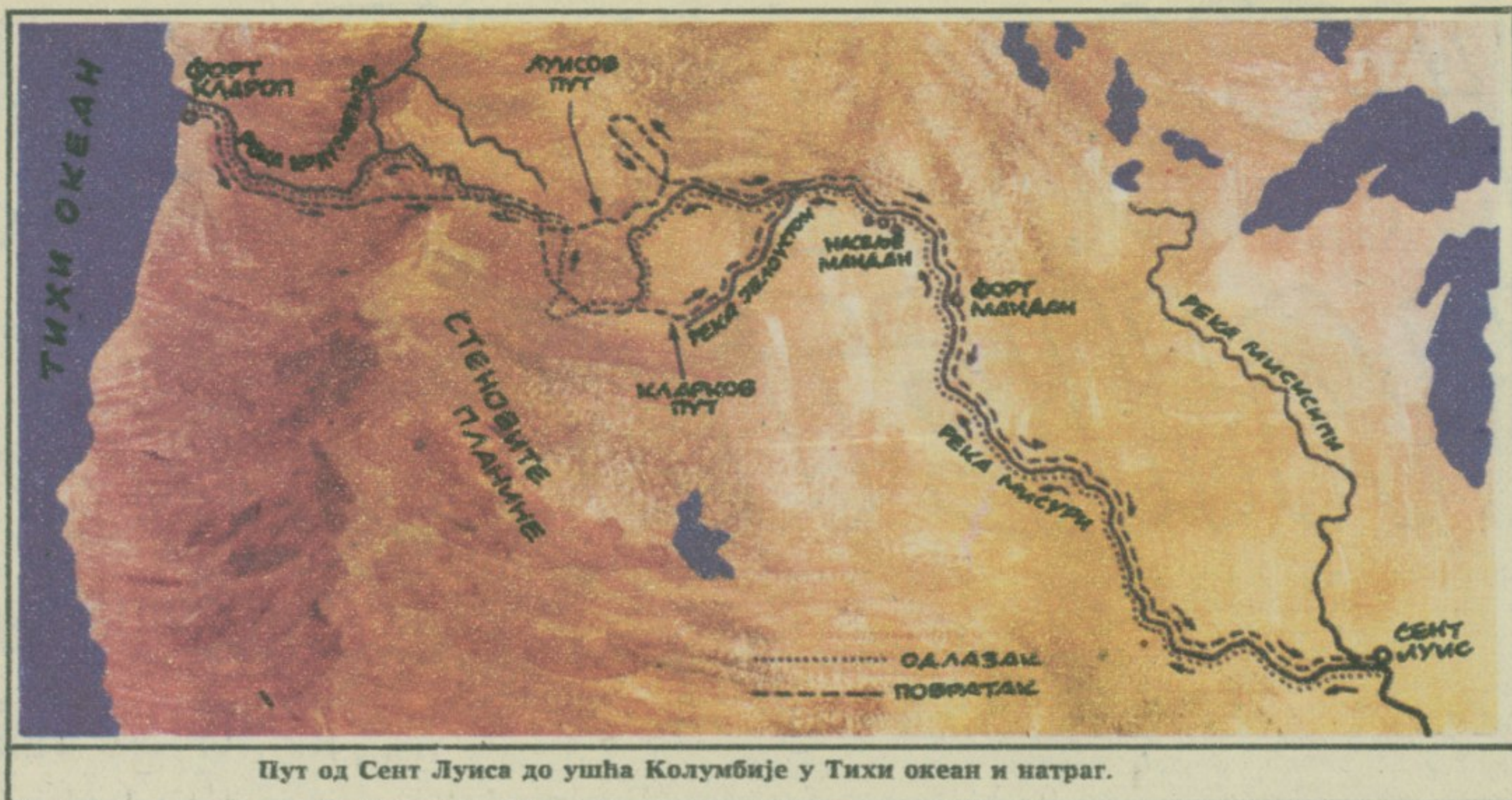
та експедиције постао је Луисов нераздвојни четвороноги пријатељ, огроман њуфаундлендер Скенон. Поред намирница које су понели, главну храну, дивљач и свежу рибу, набављали су уз пут.

У насеља Мандан Сијукса, данашња држава Северна Дакота, стигли су 2. новембра 1804. једва се пробивши Мисуријем узводно. Ту су срели Сијуксе, прве Индијанце на свом путу. Ови су их дочекали пријатељски и без

великих изненађења — већ су познавали беле људе, француске ловце и трговце крзном из Канаде.

У области Мандан подигли су, уз помоћ Индијанаца и њиховог поглавице Црног Бизона, логор Форт Мандан код данашњег места Бизмарк. Међу Сијуксима су провели зиму између 1804. и 1805. године. Индијанци су им направили лаке спретне кануе којима је требало да наставе пут узводно.

У Мандану су изнајмили

Пут од Сент Луиса до ушћа Колумбије у Тихи океан и натраг.

два француска водича из Канаде. Један од њих, Тусен Шарбоно, повео је са собом шеснаестогодишњу жену Сакајави, Индијанку из племена Шошона коју су украли још док је била дете, и тек рођеног сина Жан-Батиста.

Приче да је Сакајави (чије име преведено с индијанског значи Птица) водила и спасла експедицију спадају у романтичне измишљотине, али је истина да им је ова Птица много помогла у налажењу хране када су наступили црни дани и као тумач и посредник при сусрету са мање или више пријатељски настрјеним индијанским племенима. Сакајави је заслужила „титлу“ амбасадора експедиције, како су је називали.

Почетком априла 1805, пре него што су напустили Мандан, Луис и Кларк су послали натраг у Сент Луис шеснаесторицу својих људи са извештајем и узорцима биљака и животиња за председника Џеферсона. Тако је и било договорено, али се Џеферсон ипак силно изненадио када је међу примерцима ретких биљака и скелета животиња угледао и четири живе свраке, истина необичне врсте, и једну сасвим непознату животињу коју данас зовемо преријски пас.

ДА НИЈЕ БИЛО ШОШОНА, СПЉОШТЕНИХ ГЛАВА, ПРОБУШЕНИХ НОСЕВА...

Смањена експедиција наставила је лаким кануима уз Мисури до места где се река рачва у три крака. Кренули су током једног коме су дали име Џеферсон до извора у југозападном делу данашње савезне државе Монтане. Ту су престајали речни токови.

Док су пловили реком, живот је био леп и удобан. Када су се искрцали и зашли у Стеновите плани-

не, осетили су шта значи истраживање неиспитаних крајева. Понестајало је хране, путева, наравно, није било. Ко зна како би се овај поход завршио да својим будућим белим истребљивачима нису помогли Шошони, Индијанци од којих је потицала Сакајави. Они су им дали коње и водича да их проведе према западу преко континенталног развођа до главног тока реке Кливротер.

Упркос овој драгоцености помоћи тешко су се пробијали кроз готово непроходне стеновите пролазе, једва пузали узбрдо крчећи пут кроз густиш. Трње им је дерало мокасине и рањавало ноге, ноћи су постајале ледене, ближила се јесен.

Тако су се на сопственој кожи уверили да воденог пута од источне до западне обале нема. И још једном су им у помоћ притекли Индијанци, овог пута из племена Сплештене Главе, продавши им одморне брдске коњиће који су их пренели преко планинског венца, кроз борову шуму и ивицама опасних амбиса.

Пили су отопљени снег, ништа нису могли да улове а хране нису имали када су приспели у насеље Индијанаца племена Пробушени Носеви. Код њих су нашли спас, уточиште и реку Кливротер којом су се спустили до реке Снејк и, најзад, сишли до Колумбије. Кларк је 7. новембра записао у свој дневник: „Велика радост у логору. Налазимо се надомак Океана. Као да већ чујем хучање таласа“.

На циљ, ушће Колумбије у Тихи океан, Луисова и Кларкова експедиција стигла је неколико дана касније, 15. новембра 1805. године. Људи су први пут у историји прешли северно амерички континент по ширини, од истока до запада!

Луисова и Кларкова експедиција спада међу најбоље испланиране, најуспешније и најлакше изведене истраживачке походе. Није ни чудо, планирао ју је сам председник државе. Али се ипак поткрала о-

Сусрет с дотад непознатим опасним гризли медведима могао је да се заврши трагично. Експедиција је, што је право чудо, изгубила само једног човека коме је уз пут прело слепо црево. Сам Луис умало није настрадао на територији Монтане када је један члан екипе пуцао у њега помисливши од смећег кожног одела да је дивљи јелен. Срећом, погодио га је у бутину.

машка. Томас Џеферсон је заборавио на једну „ситницу“ — није предвидео ко или шта ће послужити као веза кад експедиција стигне на циљ. Другим речима, како ће се вратити кући!

ИСТИМ ПУТЕМ У СУПРОТНОМ СМЕРУ!

Лађе су у то време стизале од источне до западне обале и та појединост планна могла је лако да се организује. Чињеница је да је експедиција стигла на циљ, чак пре предвиђеног времена, и да је није сачекала, нити касније дошла по њу, ни једна једина лађа. Због тог пропуста људи су били принуђени да презиме на западној обали и да се тек следеће године врате кући и то исто као што су и дошли — пробијајући се од једног до другог краја континента само у супротном смеру!

На повратку, марта 1806, експедиција се после неколико дана опоравка код Сплештених Главе, поделила: Кларк је с једном групом пошао према југу да испита ток реке Јелоустоун, а Луис је с другом кренуо на север током реке Маријас. Састали су се, према договору, у августу код места где се Јелоустоун улива у Мисури.

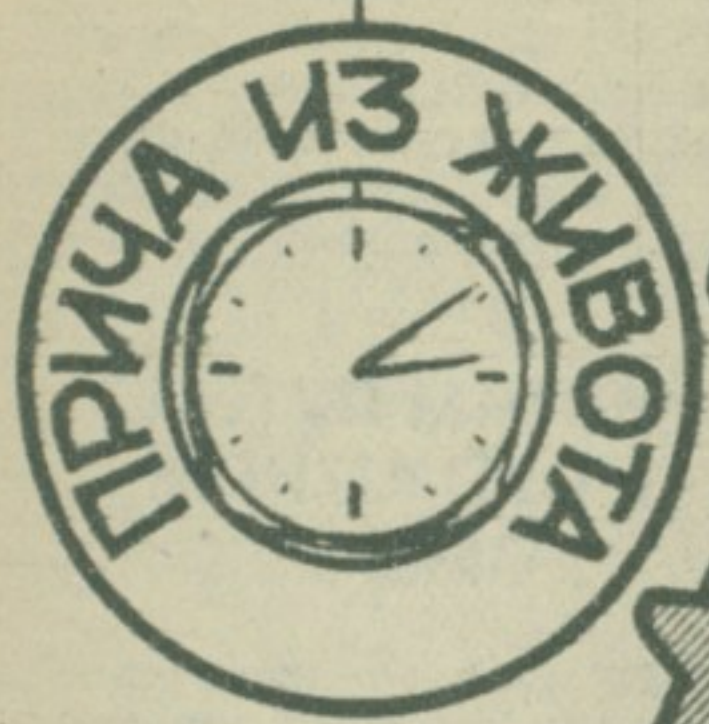
Неколико дана касније су се опростили од Сакајави и њеног мужа. Мали Жан-Батист, који је пошао с експедицијом као новорођенче, имао је на ранку годину и по дана и био, према Кларковим речима, необично лепа беба. У сваком случају имао је бурно рано детињство.

ПИОНИРИ ДИВЉЕГ ЗАПАДА

Луис и Кларк дочекани су, прво у Сент Луису, а затим у Вашингтону, као хероји. И један и други добили су као награду за подвиг по хиљаду и шест стотина јутара земље, док су остали чланови експедиције добили по триста двадесет јутара и двоструке плате. Касније су, прво Луис па после њега Кларк, постали гувернери државе Луизијане.

Са славног похода донели су, заузврат, значајне дневнике, педантно вођене тачно према Џеферсоновим упутствима. Кларк је направио и изванредне географске карте испитаних области. Све што су донели и забележили годинама је представљало неисцрпан извор информација, већином потпуно нових и непознатих.

Луис и Кларк учинили су много за отварање Запада њиховом и будућим поколењима и срушили су мит о постојању северозападног воденог пролаза за лаку и брзу пловидбу с једног краја Америке на други. Најзад, они су били први пионери будућег америчког Дивљег запада.

НЕМОЈТЕ МУ НАНЕТИ ЗЛО!

Двадесет двогодишња Френсис Ловер је свог синчића управо била сместила у специјалну носилку монтирану на задњем седишту аутомобила и села за волан кад су се врата отворила и на њима се појавио човек с ножем у руци — прислонио га на њену руку и наредио.

— Пређи на друго седиште!

— Нећу! — побунила се она.

Немилосрдно је убо ножем и из руке јој је потекла крв.

— У реду — промрљала је гушећи се од узбуђења.

Човек је сео у ауто.

— Дај ми кључеве. Буди мирна и ништа ти се неће догодити.

Избесумљена од страха млада жена одмах се упитала ко је непознати и шта смера. И док су напуштали паркинг испред самоуслуге у градићу Модесто у Калифорнији, трудила се да упамти што више детаља: мршав, око тридесет година, кукастог носа и риђе косе, бледунав, ситних очу, необријан. На себи је имао фармерке и џемпер тамне боје.

— Кол'ко пара имаш? — упитао је хладно.

Френсис је погледала у новчаник.

— Четрдесет пет центи.

— Задржи их, мени је потребно много више. Дај ми своју адресу.

Из ташне је извадила списак намирница које је пошла да набави и на полеђини руком исписала оно што је овај тражио. Непознати је испред једног кафеа на периферији зауставио ауто и наредио јој да изађе. Френсис се нагнула да узме једанаестомесечниг Томија, али је овај у томе спречио. Потекле су јој сузе.

— Молим вас, допустите ми да узмем своје дете — завапила је.

— Не! У поштанском сандучету оставићу цедуљицу на којој ће стајати где можеш да нађеш дете и аутомобил. Немој случајно да о овоме обавештаваш полицију!

— Преклињем вас немојте му нанети неко зло!

— Ништа му се неће догодити — узвратио је отмичар шлепнувши Томија по дебелушкастој ножици.

Жена се у полусвесном стању некакo извукла из аутомобила, док је отмичар дао гас и нестао не осврћући се. Уплакана Френсис утрчала је у кафе-бар и пожалила се власнику. Док је овај окретао број шерифовог телефона, замолила је да се послужи другим апаратом: јавила се супругу Тому.

ЧИЈА ЈЕ ХУМКА?

Била је субота поподне, 20. јануар 1978. године. Полиција је одмах почела са истрагом. Печакототом Том Ловер, службеник, потпуко је био збуњен, све му је из-

гледало крајње бесмислено. Како је некоме уопште пало на ум да отме његово дете? За откуп сасвим сигурно није имао новца.

Исте вечери пред једним рестораном у граду пронађен је празан ауто Ловерових, али на њему нису откривени отисци прстију нити било какав други траг.

На основу Френсисиног исказа инспектори су дали да се начини фото-робот отмичара и издали потерницу уз коју је прикључена и фотографија малог Томија. Убрзо је на адресу шерифа стигло више од пет стотина различитих пријава грађана. Али, отмичар се није јављао.

Три недеље касније, пошто истрага није давала никакве резултате, шерифов сарадник детектив Лесли Вилијамс добио је налог да се лично позабави овим случајем. Стрпљиви Вилијамс одмах је посетио Френсис и показао јој неколико хиљада фотографија преступника, остале су прегледали агенти Федералног истражног бироа, али ниједна од њих није одговарала отмичару.

Затим је Вилијамс проверио сваку адресу и информацију и посетио више институција које се баве прихватањем незбринуте деце. У међувремену из држава Луизијане, Џорџије, Илиноиса и Охаја као и из канадске провинције Алберта, достављени су извештаји и фотографије напуштене деце. Међутим, истрага није давала никакве резултате.

Рано једног јутра неки грађанин телефоном се јавио детективу и саопштио му да је на једном месту видео свеже наслагану земљу која подсећа на малу хумку. Вилијамс није оклевао — журно се

обукао и узео лопату... Али, све што је разгрнути земљу пронашао била је кутија од ципела, а у њој угинула веверица и цветић од пластике.

У току даље истраге Вилијамс је открио дете купљено у иностранству за пола милиона (старих) динара и једно друго, на изглед напуштено, које је живело са власником локалног луна парка. Од Томија — ни трага.

МАЛИ ШОН

Дошло је лето а с њим и све мање корисних информација тако да Вилијамс није имао шта да саопшти својим претпостављеним.

— Ту негде живи брачни пар са дететом које није њихово — рекао је једног дана својој супрузи. — Начуо сам да постоји неко ко их познаје. Али, како пронаћи тог неког?

...Десетак километара далеко од куће Ловерових тридесетогодишња Марџори Кофи писала је својој некадашњој сусетки Маргарет Рејнс која је тада живела у Тексасу, да су она и њен супруг Боб усвојили једног малишана. Маргарет је знала да њена пријатељица има две девојчице и да више не може да има деце. Из радозналости потрудила се да о усвајању детета сазна и неке друге детаље. Марџори јој је рекла да се ради о мушкарчићу и да се зове Шон.

Случај је хтео да се Рејнсови у септембру преселе у Модесто и, опет случајно, нађу стан у близини Кофијевих. Сасвим природно интересовало их је да сазнају по-

**Непознати човек
ножом је запретио
младој мајци:
наредио јој да
изађе из аутомобила
а затим
са дететом
нестао без трага**

јединости о усвајању детета, али Марџори и њен супруг нису били баш причљиви. Осим тога Маргарет је пало у очи да Кофијеви дете никако не износе на улици и да га стално држе у једној посебној просторији што јој се учинило сумњиво.

...Детектив Вилијамс је почео да сумња у своје способности. Поново је са колегама размотрио сваки детаљ и истовремено ступио у контакт са хроничарима новинских редакција, радија и телевизије како би што прецизније

ИСТИНЕ ЗАБЛУДЕ

У СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА НЕДАВНО ЈЕ ИЗИШЛА КЊИГА ТОМА БАРНЕМА У КОЈОЈ СУ САКУПЉЕНЕ МНОГЕ ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ СВИ СМАТРАМО ЗА ИСТИНИТЕ А КОЈЕ СУ — НЕТАЧНЕ. ТРАГАЈУЋИ ЗА ОПШТЕ ПРИЗНАТИМ „ИСТИНАМА“ КОЈЕ СУ У СТВАРИ ОБИЧНЕ ЗАБЛУДЕ, БАРНЕМ ЈЕ ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ГОДИНА РАДА САСТАВИО РЕЧНИК КОЈИ ЈЕ ВЕОМА БРЗО ПОСТАО БЕСТСЕЛЕР. И ТАКО...

Банана није дрво као што многи мисле већ циновска трава. Њени плодови беру се још зелени да се не би покварили за време транспорта. Плод банане који узри на дрвету није толико укусан као онај који дозрева тек пошто је обран.

На питање у којој се земљи налази Монблан, деведесет и девет одсто особа одговориће да се највишим врхом у Европи може подицати Швајцарска. Монблан се у ствари налази у Француској.

Не одговара истини старо веровање да шкорпион који се нађе у ватри прекраћује себи муке и убија се уједајући самог себе. Неки шкорпиони имуни су на сопствени отров, други ће угинути само кад је доза овог отрова веома велика. Нашавши се у ватри шкорпион ће од ње и да страда, а палацање његове жаоке само су предсмртна грчења.

реконструисао сам чин отмице. Али, време је пролазило а резултата и даље није било.

У ПОВЕРЕЊУ

Јануара 1979. разговарајући са Стивом Рингофом, уредником једног листа, детектив је предложио

да се напише кратак чланак којим би била обележена годишњица отмице. Вилијамс је из искуства знао да ће новинске агенције преузети чланак и да ће тако случај поново привући пажњу јавности. Наравно, постојала је и могућност да се неко ко поново чује причу присети детаља који би могао да одведе на трг до Томија Ловера.

Тих дана Марцори је посетила Рејнсове и после краћег разговора о обичним стварима упитала пријатељицу:

— Знаш ли како бих могла да обезбедим крштеницу за Шона?

Изненађена Маргарет је одговорила:

— Па зар ти је нису дали кад си га усвојила?

Марцори се тада без оклевања поверила пријатељици:

— Молим те да ово не кажеш чак ни твом супругу: дечак је отет.

Маргарет се на ово насмејала. Знала је да је Марцори волела да гуцне и да тада понешто и измисли, као на пример — да је била играчица у неком бару, тајни агент у акцији против растурања дроге, певачица у једном познатом саставу...

Међутим, неколико дана касније Маргарет је у новинама наишла на чланак о отмици. И чим је угледала Томијеву фотографију, остала је запањена — био је то Шон Кофи.

Маргарет се осећала обавезна да о свему обавести детектива Вилијамса чије је име било наведено у чланку. Али, шта ако малишан ипак није Том Ловер? — питала се она не знајући шта да ради. Изгубила је сан, на послу више није успевала да се концентрише. Кад јој је једног дана претпостављени на то скренуо пажњу, поверила му се.

— Одмах о свему обавестите полицију — саветовао је овај. — Замислите како бисте се осећали да је у питању ваше дете.

Позвала је Вилијамса...

Поучен лошим искуством детектив њеним речима није придавао нарочити значај, поготово што је жена у свом излагању била прилично несигурна. Ипак, променио је мишљење кад му је ова испричала о захтеву за лажну крштеницу. Заједно са једним колегом убрзо се обрео у кући Кофијевих.

ТО ЈЕ ОНИ

Марцори Кофи упорно је порицала да има мушко дете. Тврдила је да јој је нека рођака својевремено дала сина на чување, али да га је пре три месеца однела. Агенти су се повукли, консултовали и закључили да је жена ипак слагала јер је Маргарет дете видела само петнаестак дана раније.

Кад су се вратили, Марцори их је упитала да ли имају дозволу за претрес на шта су јој они одговорили да, уколико дете није код ње, нема никаквог разлога да се томе противи.

Настао је тајац. Марцори се збунила а затим признала да је дете у кући и пошла да га донесе. Док је она била одсутна, Вилијамс је вођен детективским њухом отворио врата једног плакара и у њему открио Боба.

У полицијској станици малишану су узети отисци стопала и послати у болницу ради поређења са отисцима у време рођења што је пракса у Америци. Пронађено је петнаест заједничких тачака, а према нормама ФБИ-ја довољно је само дванаест. Више није било сумње да се ради о траженом детету.

Кад су позвали Тома и Френсис, родитељи су стигли престрављени: рачунали су да треба само да препознају посмртне остатке дечака. Заиста су их чекале сузе, али радоснице. Плакао је и малишан — гласом који је мајка одмах препознала.

Френсис је лако препознала Боба Кофија који је признао да је отео дете. Испоставило се да је то учинио да би спасао брак, јер су и он и жена желели синца. Осуђен је на пет година затвора.

Д. В. 13

Варају се они који мисле да је Иран нов назив за Персију. Становници ове земље називали су је Ираном још од памтивека. Странци, поводећи се за старим Грцима који су од давнина трговали с Ираном, почели су да ову земљу називају Персијом према старом називу њене провинције Парсе.

Мало коме је познато да Њиг Бен — Велики Бен — није часовник на згради енглеског парламента у Вестминстеру и није кула, већ звоно које откуцава време. Звоно је тешко тринаест тона а названо је тако по имену Великог Бена, како су називали Бенцамина Хола, председника комисије Парламента у време када је звоно постављано.

Није тачно ни то да је Хенри Форд изумео текућу траку. Она је изум Рандсома Олдса. Године 1901. „Олдс мотор компани“ произвела је 425 аутомобила. Годину дана касније, када је Олдс увео свој револуционарни метод, производња аутомобила у његовој фирми премашила је 2500 комада. Што се Форда тиче, он је само усавршио Олдсову идеју. Форд је увео бескрајни конвејер што је скратило склапање једног аутомобила по смени и на 93 минута. Значи, Форд је само изменио туђу идеју.

ТРАГОМ СЕРИЈЕ
»СТВАРАЊЕ
ТИТОВЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ«

ВИДЕЉЕМА

Пећина код Дриара у којој је боравио друг Тито за време десанта маја 1944.

На овој слици успели смо да идентификујемо само једног човека, народног хероја Славка Родића (трећи слева). Реч је, по свој прилици, о партизанској делегацији која на аеродрому Медено поље очекује савезничку делегацију.

Из јединог филма
у боји снимљеног
у нашој земљи
у другом
светском рату
доносимо неке
кадрове. Филм је
пронађен
пре четири
године — готово
случајно.

О ПРВИ ПУТ!

у боји снимљени у току рата на тлу наше земље. Личности на фотографијама које овде видите нису идентификоване, па уједно упућујемо позив свима који неког препознају да нам јаве.

Ево на који начин су ови изузетно вредни филмови, после готово четири деценије, поново доспели у нашу земљу.

НА ТРАГУ

Амерички обавештајни официр Џемс Гудвин, који је боравио у Југославији 1944. године као члан једне војне мисије САД у НОВЈ, испричао је једном приликом после рата да је он лично нашој амбасади послао две касете филма у боји снимљеног на југословенском ратишту. Било је то педесетих година. Међутим, филмови су на неки начин изгубљени и никада им се више није ушло у траг — једино се знало да су постојали.

Када је у редакцији документарног програма Телевизије Загреб дошло до идеје да се направи једна домаћа документарна ТВ серија по угледу на француске „Велике битке“, Иван Коцон који је био уредник дао се у потрагу за документарним материјалом, па и за тим филмовима. Била је 1976. година. Али, ни Џемса Гудвина није могао да нађе, нити је успео да сазна икакву нову појединост о судбини филмова. Коцон каже:

У вечерашњој епизоди „Десант на Дрвај“ видећемо најексклузивнији филмски материјал у овој серији, драгоцен архивски снимак са југословенског ратишта и то — у колору! Реч је о две касете филма од осам милиметара, у укупном трајању од двадесетак минута, које су снимали амерички обавештајци у току пет првих месеци 1944. године. Дуго се сматрало да су ти филмови изгубљени. Пронађени су — готово случајно! Најзаслужнији у томе је Иван Коцон, сада главни и одговорни уредник ове серије.

Коцон је радо испричао како је успео да се домогне тих филмова чија је боја упркос њиховој старости од тридесет седам година и данас прилично свежа... Прича не оскудева „риплијевским“ обртима!

На овим страницама доносимо неколико снимака „скинутих“ са тих филмова. У једном од наредних наставака ове серије објавићемо још слика, а оне представљају редак и изузетан архивски материјал, понајвише зато што су једини документи

Мали партизани чекају савезнички авион да буду пребачени у болницу у Италију.

Дрвар — или неко место у околини — после немачког бомбардовања за време седме офанзиве.

Омладинке Дрвара и околине уређују аеродром Медено поље у пролеће 1944. године.

ЧУЖЕ СЕ КО ЈЕ ЛОТАР

— Покушао сам доћи у било какав контакт са архивом у САД која има документарне филмове из другог светског рата и први корак ми је био да се обратим нашој амбасади. Међутим, одбили су да ме повежу са таквом установом с образложењем да они сами раде на томе, па кад буду успели, добићу архивски материјал.

Коцон ипак није чекао скрштених руку. У то време неки амерички новинар снимао је документарни филм о Југославији и обећао је да ће помоћи око контактирања са архивом у својој земљи. Међутим, отпутовао је и више се није јављао. На сличан начин пропали су и преговори са једним америчким адвокатом југословенског порекла. Чинило се да ће ствар са филмовима у боји поново да замре. Ипак, срећа се осмехнула упорном Коцону:

— До мене је тада доспео извештај са службеног пута у Вашингтон професора Богдановића, директора Архива града Београда. Професор је неколико часова једног пре поднева провео у Националном архиву у Вашингтону где му је шеф одељења филмске грађе показао неколико картица са филмовима о Југославији међу којима је било и ратних! Тада сам се обратио Савезном секретаријату за иностране послове да „кренемо у акцију“ и покушамо да дођемо до тог материјала. Речено ми је да нема препреке. Само коме се обратити?

СТАВКА „ПОВЕРЉИВО“

— Најпре сам — наставља Коцон — покушао да успоставим везу са председником вашингтонског Националног архива, али ни ту нисам имао среће. Онда сам преко професора Богдановића сазнао име човека који је њему показао оне картице и лично њему сам написао писмо. Питао сам га каква би дозвола била потребна да бих могао ући у његов архив и добити копије филмова који нас занимају, колико би то коштало и томе слично. Веома брзо добио сам од њега одговор да никаквих препрека нема и да могу слободно доћи кад год желим! У писму је још стајало да је кршићење архивске грађе бесплатно!

Био је то гром из ведре неба: после годину дана тапкања без резултата, наједном су се врата широм отворила. Али, највеће изненађење у писму шефа филмског одељења Националног архива била је фотокопија две картице филмова са југословенског ратишта сврстаних у материјал под „поверљиво“, за које је било означено — колор, кодакхром! Да ли је могуће?

Коцон тврди да у то

просто није могао да поверује све док се није лично уверио, али опет је морало да прође много времена и чудноватих перипетија. Укратко: септембра 1977. године заједно са режисером „Застава-филма“ Стјефаном Чикешом нашао се коначно у вашингтонском Архиву, пронашао оне картице и затражио да види филм. Међутим, то је било немогуће! Филмови су били у негативу, а негатив се, по прописима америчког архива, не сме показивати, мада је ембарго „поверљиво“ баш у то време био скинут. Дакле, требало је наручити копију, вратити се у земљу, послати уплату и чекати. Опет чекати...

СНИМИО ЛИН ФЕРИЦ?

Коцон и Чикеш су провели око шест радних дана у вашингтонском Архиву и пронашли још доста архивске грађе, и то врло значајне. Али, вратили су се кући помало ојађени што оно главно — колор-филмове — нису видели. Коцон тврди да просто није веровао да је у оно време одиста снимљен филм у боји. Дани су пролазили а поштом из Вашингтона никако да стигне.

— Налог за уплату упутили смо у новембру 1977. — сећа се Коцон тих дана нестрпљења и неизвесности — а већ је био фебруар 1978. Након две наше интервенције стигао нам је одговор из Вашингтона — да нису примили новац! Како? Испоставило се да је једна цифра њиховог жиро-рачуна била погрешно написана и новац је стајао у банци а није стижао на праву адресу. Тако је поновом прошло доста времена. Коначно, половином 1978. стигао нам је пакет из Вашингтона. Треба ли рећи да смо одмах у њему тражили колор — само да се уверимо да ли га стварно има. На општу радост — био је ту — завршава Коцон.

Наша амбасада у Вашингтону много је помогла Коцону у трагању за овим филмом, а кад је добијена копија, кренули су у трагање за Џејмсом Гудвином. Најзад је и то уродило плодом. Гудвин је био и у посети нашој земљи. Погледао је филмове и изјавио да су они део оног материјала који је одавно нестало.

Ове филмове снимао је, како изгледа, Лин Фериц — управо онај амерички официр обавештајне службе чији је извештај о југословенским партизанима и народноослободилачком покрету био један од пресудних докумената на конференцији у Техерану 1943. године. Филмови су снимљени од јануара до маја 1944. на слободној територији.

М. Крстуловић

Године 1937. историчаре и љубитеље уметности силно је обрадовала једна вест: приликом реставрације катедрале у немачком граду Шлезвигу, грађене 1280, под наслагама малтера откривене су предивне раноготске слике и цртежи.

Из седмовековне таме на светлост дана изронила су света лица, краљеви и витезови, а у декоративном појасу око тих слика и низ животиња израђених са много финих детаља.

Највећи део публике, како лаика тако и стручњака, безрезервно се дивило, али су се, као што у таквим приликама по правилу и бива, јавили и скептици. Њихову пажњу привукли су цртежи ђурана који се шепуре. Одакле ђурани у то доба, запитали су се, када се зна да су се они у средњој Европи појавили тек око 1530. године?

Заиста, одакле ђурани на зидовима цркве која је изграђена у 13. веку? Између осталог, чуло се и мишљење да спорне представнике животињског царства није насликао средњовековни уметник већ А. Олбер, сликар који је 1891. године радио на реставрацији катедрале!

У полемику су се умешали и викинголози. Што се њих тицало, ђурани из Шлезвига били су само доказ више у прилог тези да су трговачки бродови Ханзе (политичког савеза немачких средњовековних градова) у 13. веку пловили чак до Гренланда. Какве везе, запиташете се, имају Гренланд и ђурке? Па, поменути живину тамо су доносили викинзи с Винланда (Америке). Неки немачки капетан купио је занимљиву птицу како би је показао својим земљацима. Слика из Шлезвига видео је необично пернато створење, проучио и одчињен њиме насликао га при градњи катедрале. Логично, једноставно и јасно. Тако се бар чинило викинголозима.

Ко зна колико би полемике још потрајале да у међувремену није избио II светски рат: расправе о кочоперним ђуркама и сликама на зидовима катедрале у Шлезвигу стишале су се и временом пале у заборав. Размишљањима о њима, највероватније, у то доба нису се замарали ни људи који су извршили реставрацију — професор Ернест

ФАЛСИФИКОВАНО ЈЕ СВИХ СЕДАМ СТОТИНА СЛИКА И ЦРТЕЖА СТАРИХ И МОДЕРНИХ УМЕТНИКА КОЈЕ ЈЕ ПРОДАВАО ДИТРИХ ФЕЈ, ФАЛСИФИКОВАНЕ СУ И ФРЕСКЕ У ЦРКВАМА У ШЛЕЗВИГУ И ЛИБЕКУ, ТВРДИО ЈЕ НЕПРИЗНАТИ УМЕТНИК.

Феј, његов син Дитрих и њихов помоћник, сликар Лотар Малскат.

МАЈСТОР СЕ НИЈЕ ПОТПИСАО

Другог септембра 1951. године немачка културна јавност славиле је један други велики догађај: седамдесетогодишњицу изградње цркве Св. Марије у Либeku.

Црква је за време рата тешко оштећена у бомбардовању, па су градоки оци, чим су им то прилике дозволиле, одлучили да се приступи обнови разрушеног здања и реставрацији средњовековних фресака уколико се испостави да су оне уопште сачуване. На радост историчара уметности, реставратори су испод слојева малтера заиста открили готске слике светачких ликова. Мада непознати уметник није оставио потпис нити било какав знак, стручњаци су били једногласни: слике су настале у 13. веку и дело су врсног мајстора!

После помпезне прославе којој су, између осталих, присуствовали високи државни функционери и канцелар Конрад Аденауер, експерти су се навелико расправљали о значајном открићу у Либeku. Оцене као што је „јединствене слике које се не могу наћи нигде другде на свету“ чуле су се на све стране. Чак је и Савезно министарство пошта одлучило да на пригодним маркама поводом прославе седамдесетогодишњице

це овековечи три најизразитија лика са фресака у Св. Марији.

У то доба запажање Швајцарца Ханса Хансена да су боје запрепашћујуће добро очуване није побудило ничије сумње. А и зашто би? Па ни самог Хансена то није нимало збунило: фреске су више од шест стотина година лежале под малтером који их је штитио, закључио је учени Швајцарац.

Ко је извршио реставрацију Св. Марије? Дитрих Феј и његов помоћник Лотар Малскат, исти они уметници који су радили и на обнови катедрале у Шлезвигу. Две реставрације, два значајна открића: углед породице Феј силно је порастао. Лотара Малската нико није ни помињао. Све до оног дана кад увређени уметник није коначно одлучио да проговори. Његов суд о мајсторским делима у катедрали у Шлезвигу и Св. Марији узбукао је јавност. Тачније речено, избио је прави скандал...

ШТА ДА СЕ РАДИ?

Све је почело онога дана 1933. када је млади Лотар Малскат из родног Кенингзберга дошао у Берлин ношећи у џепу препоруку за професора Феја. Тражио је посао и добио га. Професорова одлука да непознатог сликара узме у службу и није била тако чудна: младић је показивао велики таленат за имитацију и савршен смисао за реставрацију.

Кочоперна ћурка са фреске у катедрали у Либеку збунила је стручњаке. Где је анонимни уметник успео да види поменуто створење, када се зна да су се ћурке у Европи појавиле пуна два века пошто је катедрала саграђена

та. Стари професор, додуше, више није био међу живима, али је Дитрих наслеђену галерију и радионицу за рестаурацију слика у Хамбургу водио с умешношћу која нимало није заостајала за очевом.

Убрзо се галерија Дитриха Феја прочула међу послератним љубитељима уметности и америчким официјерима: у њој су се могла наћи платна Шагала, Монеа, Утрила, Русоа и многих импресиониста. Нарочито ових последњих... Готово да није било импресионисте који у галерији из Хамбурга није био заступљен бар једним делом... Све те „оригинале“ насликао је, разуме се, главом Лотар Малскат.

Онда је, пре свега за хваљујући успеху с којим је извршена рестаурација катедрале у Шлезвигу, Дитриху поверена обнова цркве Св. Марије у Либеку. Поновила се ситуација из 1937. године, с тим што су фалсификатори овога пута с много више довитљивости и умешности спровели мере безбедности: радни простор окитили су

сходно да му сем уобичајених дневница и неколико чаша пива понуди ишта више. То је дубоко увредило скромног сликара. Што је много, много је — осветиће се Дитриху за дрскост и незахвалност и свету показати ко је Лотар Малскат!

ТУЖИТЕЉ И ТУЖЕНИ — ИСТО ЛИЦЕ

Другог маја 1952. године Дитрих Феј примио је писмо које га нимало није обрадовало. Пошиљалац? Лотар Малскат. Шта је увређени помоћник желео? Да Дитрих обавести јавност о пражој природи њихових „рестауратерских радова“...

Фалсификати су сви они француски импресионисти, фалсификати су и толико хваљене фреске из Шлезвига и Либек, тврдио је Лотар свакоме ко је био вољан да га саслуша. Писмо са поменути тврдњама примиле су и црквене власти.

старих и модерних које је фалсификовао. Лотар Малскат продао галеријстима у Хамбургу, Келну, Минхену и Штутгарту“.

Пукла је брука која више није могла да се заташка: основан је Комитет стручњака који је имао задатак да испита скандалозне тврдње штампе да су фреске у црквама у Шлезвигу и Либеку фалсификати. Двадесетог октобра Комитет је издао саопштење за јавност: двадесет и једна фигура с композицијом у поменути црквама није готског порекла, већ их је у слободном стилу направио Малскат.

Мора да је Лотар био задовољан. Задовољан или не — у затвор је морао. Упркос објашњењу да су фреске „постале готске само зато што је то Дитрих Феј желео“, чињеницу да је био главни актер и добровољни учесник срамних превара није могао да оспори.

Августа 1954. почело је суђење које је дигло много прашине и буке и због чега је многим било неугодно. На суду је једном за

МАЛСКАТ!

рацију. Управо онакав помоћник каквог су Фејови и тражили.

Што је више времена протицало, то је професор имао више разлога да буде задовољан: Лотар се одлично сналазио, био је десна рука при рестаурацији слика и споменика, с успехом какав се од почетника није могао очекивати, компоновао је и убацивао делове фресака који су недостајали. Једном речју, Лотар Малскат био је изузетан таленат. Надареног помоћника красила је још једна особина која се професору и те како допадала: био је скроман и задовољан малом платом коју је добијао.

Почетком 1937. професору је поверена рестаурација катедрале у Шлезвигу. С њим су, разуме се, ангажовани и Дитрих и Лотар.

Када су скинули горње слојеве боје и малтера, на зиду није остало готово ништа — само сиве опеке са нејасним траговима некаких цртежа. Готске фреске су нестале. Шта да раде? Могли су лако да их оптуже да су уништили непроцењиво богатство. Професору, наравно, на памет није падало да једним „гафом“ заувек прокоцка своју репутацију. Знојио се, премишљао, проводио бесане ноћи и на крају се досетио. Малскатов таленат извући ће их из невоље!

Нанели су нови слој малтера и талентовани помоћник почео је да, нешто из сопствене главе, а нешто и на основу онога

што је запамтио прелиставајући старе књиге, слика средњовековне ликове и животиње. Док је он радио, два члана породице Феј чували су стражу, припремали му материјал и ревносно опречавали непотребан приступ знатижељнима. За свега неколико месеци зидови катедрале понели су „раноготске“ портрете људи и слике животиња, оне о којима ће касније учени стручњаци написати низ озбиљних есеја.

Све се завршило на свеопште задовољство: културна јавност радвала се што су мајсторска дела извучена из вековне таме, а професор Феј што се дефинитивно афирмисао као ненадмашан рестауратор средњовековних фресака.

Задовољан је био и скромни Малскат — нико за њега, истина, није ни чуо, али су зато његова дела ипак проглашена мајсторским. Непризнати и непознати геније имао је разлога и да се у себи подсмева свом том ученом и титулисаном свету: дивили су се и писали расправе о портретима са ликозима његовог оца Јохана, сестре Фриде, пријатеља Мејсера и омиљене глумице Ханси Нотек.

ПАЗИ, РУШИ СЕ ЗИД!

Рат је прекинуо сарадњу фалсификаторске тројке, али је она настављена чим се Малскат вратио с фрон-

таблама са написима „Пази“, „Опасно“, „Руши се зид“ и сакрили од нежељених погледа великим платнима „ради заштите од влаге“. С времена на време морали су ипак да допусте стручњацима да погледају како радови напредују, али се тада увек „дешавало“ да им покажу само завршен део зида и тек делић оног сштећеног...

Успех је био изнад сваког очекивања. Дитрих Феј постао је важна и славна личност. Не само да су му добро платили за извршен рад већ је на предлог Западнонемачког друштва за заштиту споменика добио и награду од 150 хиљада марака „за очување поново откривених зидних слика у цркви Св. Марије“.

Лотара Малката, опет, нико није ни помињао. Ни Дитрих није нашао за

Како су реаговали црквени достојанственици и разни стручњаци? Па, нико „озбиљан“ није био спреман да поверује у приче непознатог сликарач Малскат је све то измислио како би уцењивао свог поштеног газду и обмануо поштен свет, говорило се. Истина је, једном речју, била искупише непријатна за превелик број људи.

Ако мени не верују, повероваће суду, закључио је тврдоглави Лотар. Седмог октобра 1952. јавни тужилац подигао је необичну оптужницу. Тужитељ, Лотар Малскат, тужио је Дитриха Феја, власника галерије и радионице за рестаурацију слика из Хамбурга, али и — самог себе.

На основу налога суда, Дитрих је ухапшен зато што је „седам стотина необичних слика и цртежа у стилу многих уметника

свагда доказано да су „црквене слике без сумње фалсификати“ и да су сва дела за које се раније тврдило да су стара шест, седам или осам векова — нова новцата.

Јануара 1955. године суд је изрекао доста благу пресуду: Дитрих Феј осуђен је на двадесет, а Лотар Малскат на осамнаест месеци затвора.

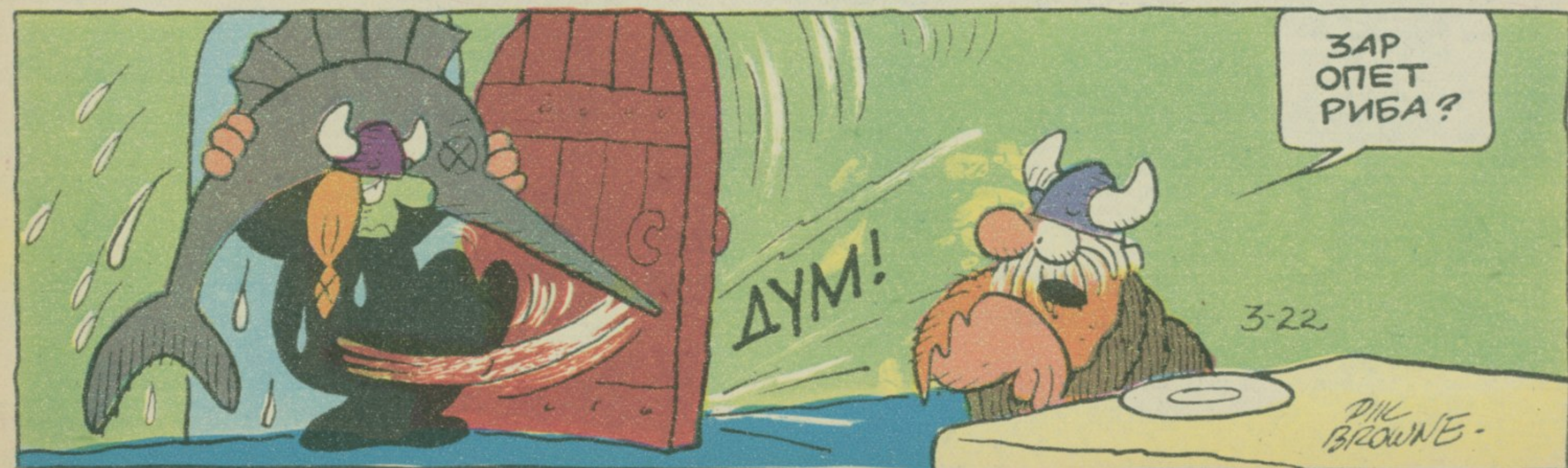
Док су кривци окајавали своје грехове, ни црквене власти нису седеле скршених руку: „погрдне мазарије“ спране су са зидова цркава у Шлезвигу и Либеку.

По књизи Миливоја Чатиновића „Подвале, обмане и заблуде у свијету науке“, и даље „Школске књиге“.

DIK
BROWNE

ХОТАР

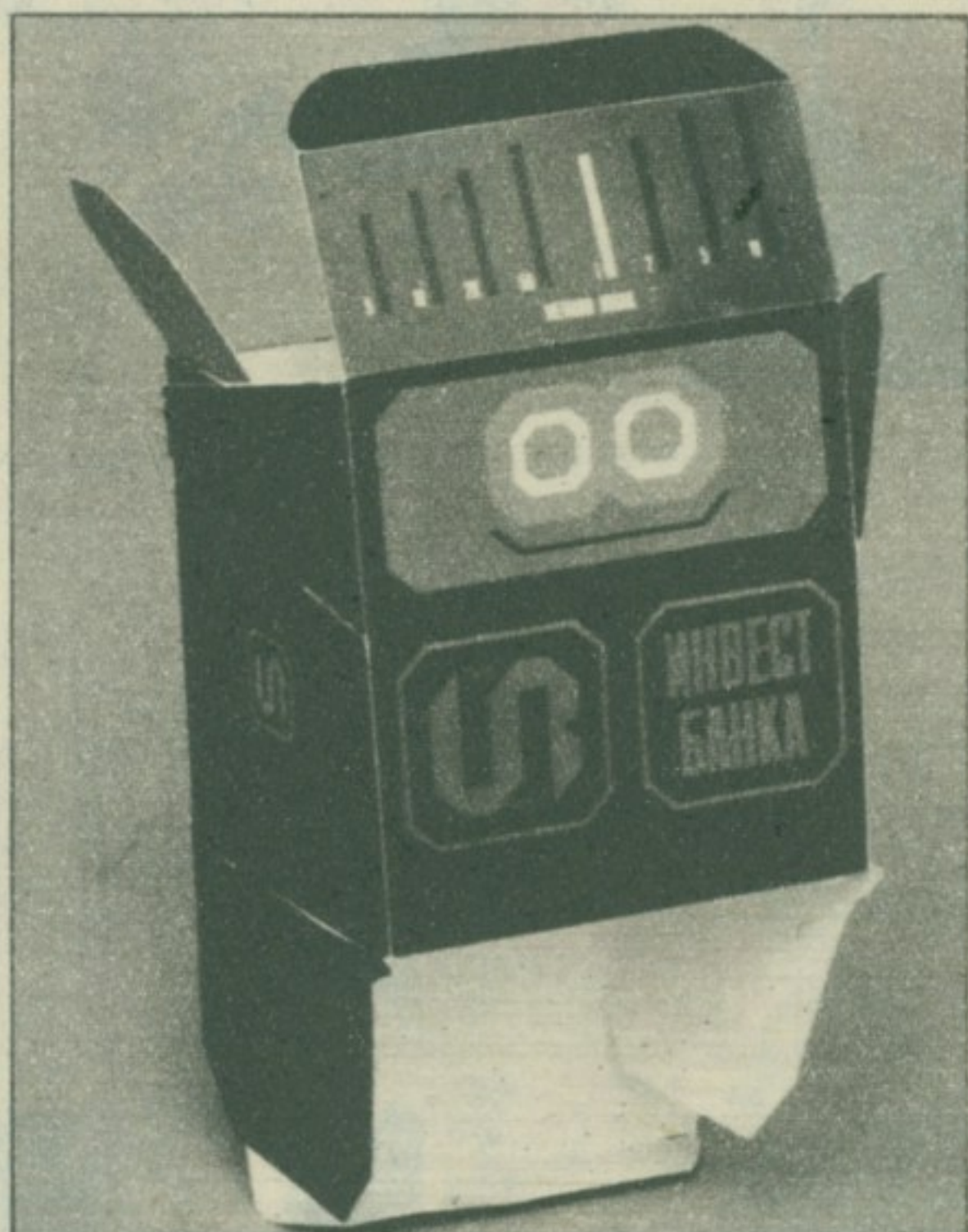
СТРАШНИ

КОД ИНВЕСТБАНКЕ, ИМАТЕ ВИШЕ, НЕГО ШТО ВАМ У ШТЕДНИМ КЊИЖИЦАМА ПИШЕ... УВЕК ВИШЕ, НЕГО ШТО ПИШЕ...!

Још једно пријатно изненађење за штедише Инвестбанке:

ПРИВРЕМЕНА КАРТОНСКА ШТЕДНА КАСИЦА У ЛИКУ РОБОТА

ИНВЕСТБАНКА
INVESTBANKA

Кад стижу Роботи

„Инвазију“ Робота 3. генерације на наше шалтере очекујемо почетком септембра. Овако дуг рок за њихов долазак тражио је произвођач. И поред нашег захтева и жеље да Роботе имамо што пре, нажалост морали смо да прихватимо оправдане разлоге произвођача и да заједно са вама, овако дуго чекамо њихов долазак. Каже, производња је компликована, касице морају да буду лепе и функционалне, итд. итд. а да за то треба времена. И ето, шта смо могли? Да вас не бисмо разочарали, пало нам је напамет да за вашу привремену употребу произведемо картонску штедну касицу у лику Робота. То је наше пријатно изненађење за вас, а надамо се да верујете да смо учинили оно најбоље, што смо у оваквој ситуацији могли.

Привремена картонска штедна касица

Ова врло укусно урађена касица у боји и лику нашег Робота добија се у омоту, већ скројена и са обележеним местима где је треба још мало просећи, савити, како склопити и залепити, што је веома лако и што може да уради сваки наш штедиша. Практична, лепа, па и функционална, моћи ће корисно да послужи, додуше привремено и првенствено за прикупљање папирног новца, али засад, шта је — ту је. Уосталом, наше штедише ће практично добити две касице — прво картонску, а доцније и праву, што је више него што смо обећали.

Ко може да добије касицу

Природно, штедну касицу **бесплатно и искључиво на нашим шалтерима** моћи ће да добију само штедише наше Банке, што доказују својим штедним књижицама и својим штедним улогом. Зато позивамо све оне наше пријатеље који још нису почели да штеде, да се обрате најближем нашем шалтеру и траже да им отворе штедне књижице и дају штедне касице за даљу штедњу. Значи, немојте нам писати, већ се обраћајте нашим шалтерима јер вам једино они могу отворити штедне књижице и дати штедне касице. За све што ћете уштедети — честитамо.

ШАЛТЕРСКЕ ЈЕДИНИЦЕ ИНВЕСТБАНКЕ

БЕОГРАД, Теразије 7—9, Трг М. и Енгелса 10, 29. новембра 118—120.

Његошева 72, Сарајевска 22, Цара Душана 24, Војводе Степе 259, Војводе Степе 38, Пожешка 16, Џорџа Вашингтона број 28, Таковска 10, Македонска 29, Нови Београд, Народних Хероја 30, Нови Београд, Јурија Гагарина 94, Борча, Б. Радичевића 32, Глогоњ, М. Тита 4, Н. Пазова, Лењина 4, Н. Бановци, М. Тита 83, Сремчица, Београдска 68, Овча, Б. Кидрича 52, Качарево, М. Тита 38, Обреновац, Боре Марковића 2, Кучево, зграда „Хомољски мотиви“, Раброви, Кучевски пут 5.б.

АРАНЂЕЛОВАЦ,

М. Тита 200,

БАЈИНА БАШТА,

Миленка Топаловића 1

ВЕЛИКА ПЛАНА,

М. Тита 79, Жабари, Баточина, Лапово, Лозовик, Марковац

ВРАЊЕ,

М. Тита 20, Бујановац, Власе

ВРБАС,

Палих бораца 18/б, Куцура, Руски Крстур, Црвенка,

ГУЧА,

Републике 6б, Лучани,

ЗАГРЕБ,

Јуришићева 24/II, Цвијете Зузорић 25,

ОСИЈЕК,

Бул. ЈНА 35/1, Биље

ПАРАЋИН,

М. Тита 4 и М. Тита 200. Ражањ, Витошевац, Рашевац, Дреновац, Поповац, Бачина,

ПРИШТИНА,

ЈНА 2/1 и Трг Републике 4, Пећ, Ђаковица, Гњилане,

УЖИЧКА ПОЖЕГА,

Хероја Радовановића 2, Ариље, Косјерић,

САРАЈЕВО,

Врзова 9, Краља Томислава 13 и Загребачка 2, Добој, Илијаш, Вареш,

СВИЛАЈНАЦ,

27. марта 4 и Лењина 6б, Петровац на Млави,

СКОПЈЕ,

Градски зид, блок 4, локал 13

СМ. ПАЛАНКА,

М. Тита 53, Француска 6б, М. Тита 16 и М. Тита 1, Азања, Кусадак, Голобок,

ТИТОГРАД,

Лењинов Бул. 5, Бар, Улцињ, Голубовци, Вирпазар, Владимир,

ТУЗЛА,

Рударска 61, Скојевска 18, Титова 96, Слатина модна кућа „Центротекстил“, Грачаница, Зворник, Теслић, Градачац, Оџак, Котор Варош, Бановићи, Сребреница, Братунац, Лукавац, Теочак, Јелах, Забрђе, Врбањци, Трамошница, Прибинић, Пелагићево, Масловаре, Поточари, Сапна, Пилица, Растошница

ЧАЧАК,

М. Тита 14 и Кужељева 20,

НИШ,

С. Пауновића 39, Меровина, Тешица,

НОВИ САД,

Булевар М. Тита 4, М. Горког 2, Св. Марковића 14 и „Путник“ Н. Хероја Хоргош 8, Кањижа, Сента, Ада, Бечеј, Жабаљ, Инђија, Бешка, Мол, Војка, Голубинци, Нови Сланкамен, Турија, Белегиш, Темерин, Бачко Петрово Село, Чуруг, Надаљ, Србобран.

ЉУБЉАНА,

Градишче 12;

КРУШЕВАЦ,

Чолак Антина 6б, Брус, Коњух,

КРАЉЕВО,

Трг. М. Тита 2, Трстеник, Сјеница, К. Митровића, Витановац, Љиљци, Лајевци, Подунавци.

КО ЗНА КОЛИКО ЈЕ ВЕЋ ДУГО ДАНИ БУТУРО ОВА-
КО ПЕВДЕО У СВЕМИРУ... РЕЗЕРВЕ КИСЕОНИКА БИ-
ЛЕ СУ НА ИЗТАКУ.
ОДЈЕДНОМ, ПАРВ, МАЛИ КОНТРОЛНИ РОБОТ РЕ-
ГИСТРОВАО ЈЕ НЕКЕ ИМПУЛСЕ...

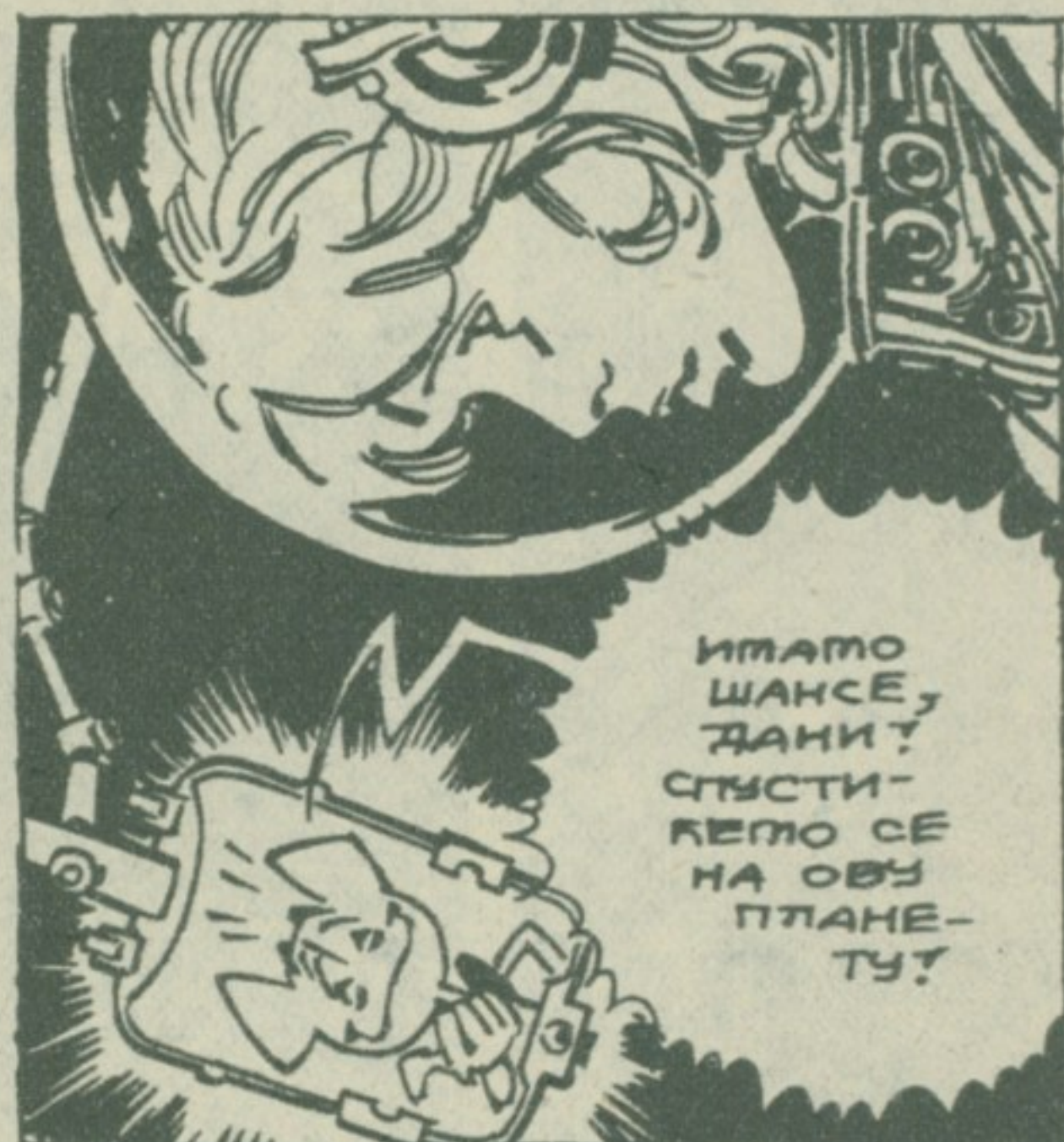
БИЛА ЈЕ ТО ПРИВЛАЧНА
СИТА ОБЛИЖЊЕ ПРАЧНЕ
ПЛАНЕТЕ КОЈА, ИЗГЛЕ-
ДА, НИЈЕ ПРИМАЛА ДО-
ВОЉНО СВЕТЛА...

БЛЕДО, ПАТУЉАСТО СУЊЕ БИЛО
ЈЕ ЗАКЛОЊЕНО ЧУДНИМ ОБЛА-
НИМА...

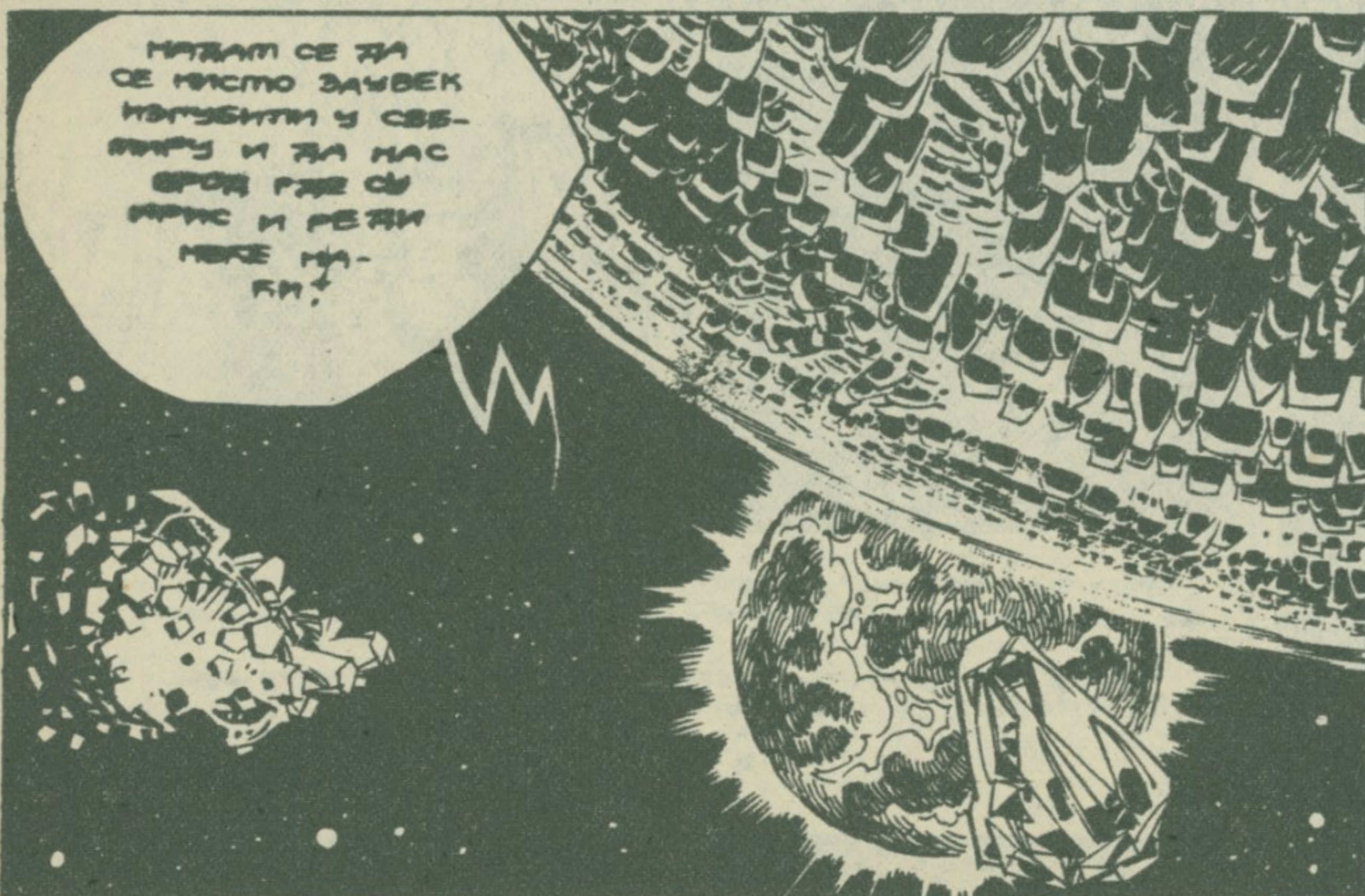
ПАРВ ЈЕ БУДИО ДА-
НИЈА...

ПРОБУДИ
СЕ, ДАНИ,
ТО САМ ЈА,
ПАРВ

ИМАМО
ШАНСЕ,
ДАНИ?
СПУСТИ-
ТЕМО СЕ
НА ОВУ
ПЛАНЕ-
ТУ?

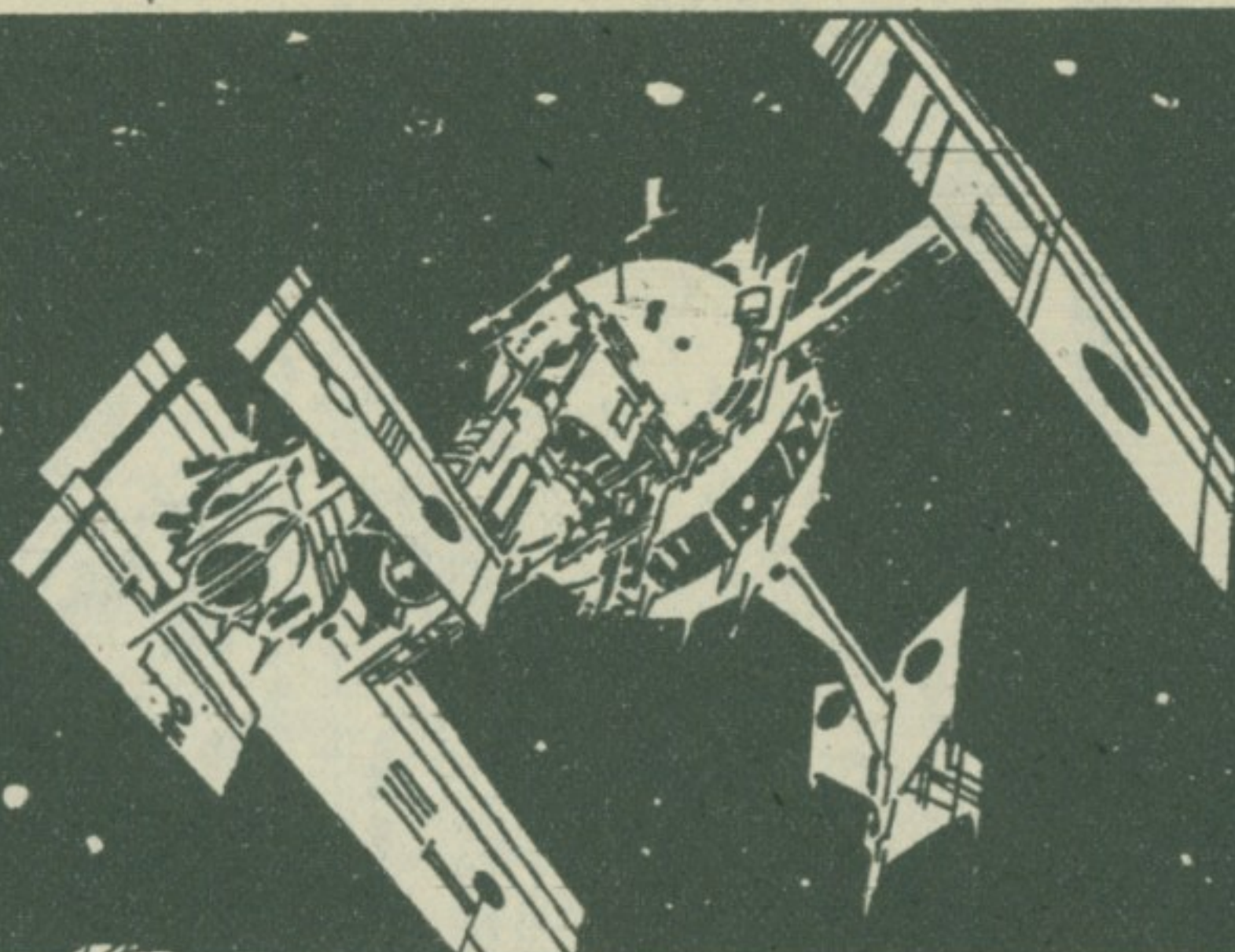
НАДАТИ СЕ ДА
СЕ НИКОГ ЗАВЕК
НИЈЕ БИЛИ У СВЕ-
ТАЈУ И ДА НАС
ОПОН ГЛЕ СЕ
ПРАС И РЕДИ
НОБЕ НА-
РА...

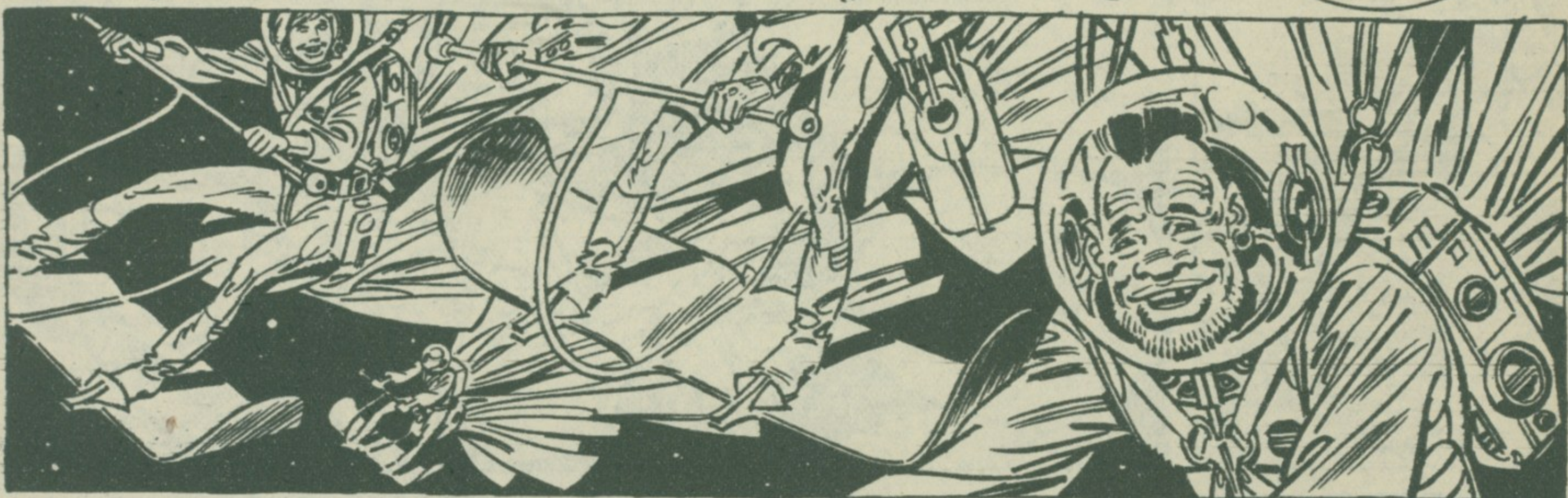
ВОЛЕО БИХ ДА
ПОГУ ДРУГО ДА ТИ
КАЖЕМ... АЛИ, МАГ-
НЕТНА СИТА КОЈА
НАС ЈЕ ОБУКЛА
ЧУДНО ЈЕ СТА-
НИТИА ПОЈЕ
СПОСОБНОС-
ТИ?

ДАНИ СЕ СЕТИО
КАКО ЈЕ БИО У
ВАСИОНСКОМ
БРОДУ? СЕТИО
СЕ РЕДИЈА,
ШЕФА КОСМО-
НАУТСКИХ
КАДЕТА, КОЈИ
СЕ ВРАЋАО
НА ЗЕМ-
ЉУ...

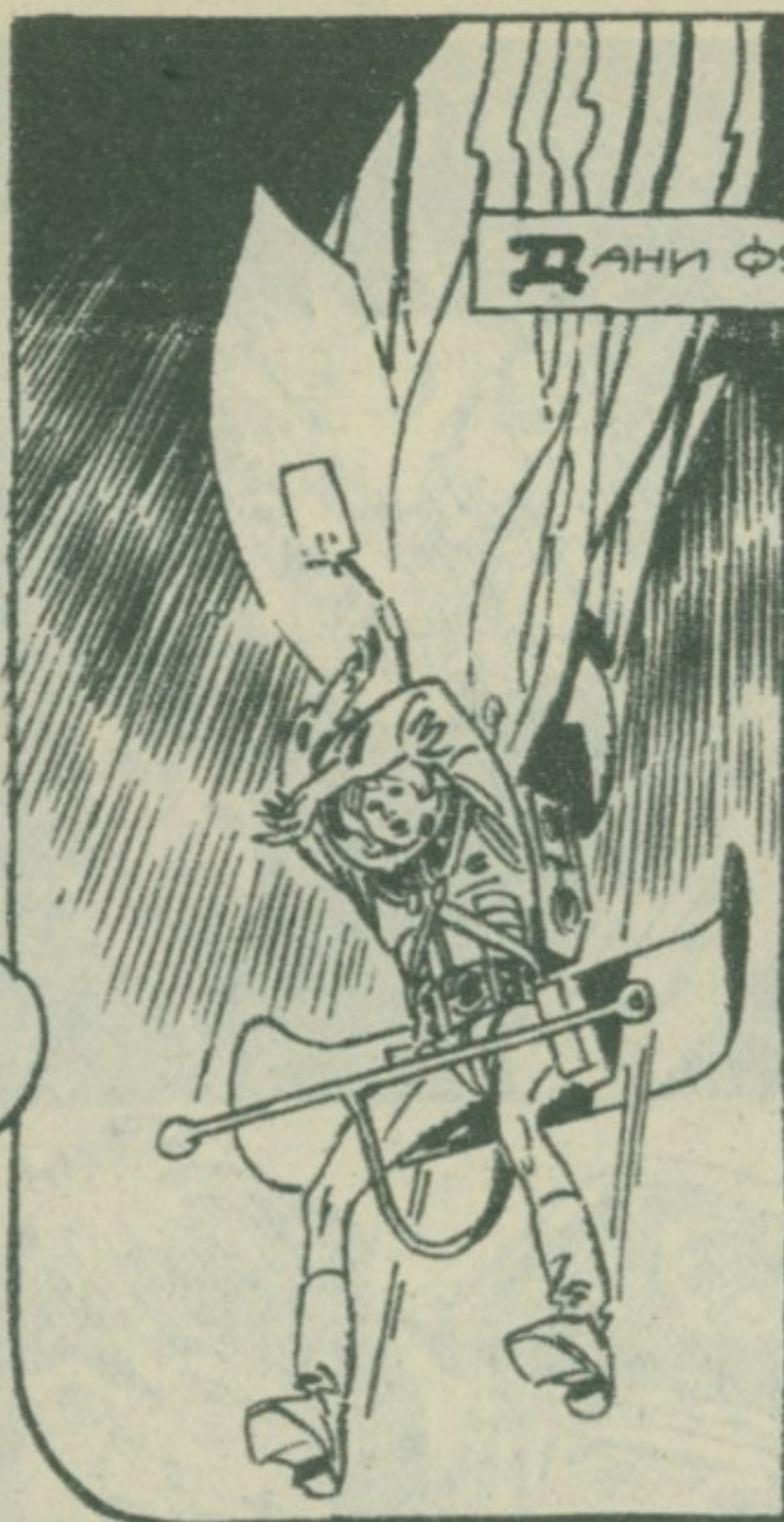

ОНДА СУ
РЕДИ И СПЕР-
ТИНГ ПРЕД-
ПОЖИЛИ ДА
СЕ МАЛО
ЗАБАВЕ
СПОРТОМ
"СВЕТИР-
СКА ПТИ-
НА"...

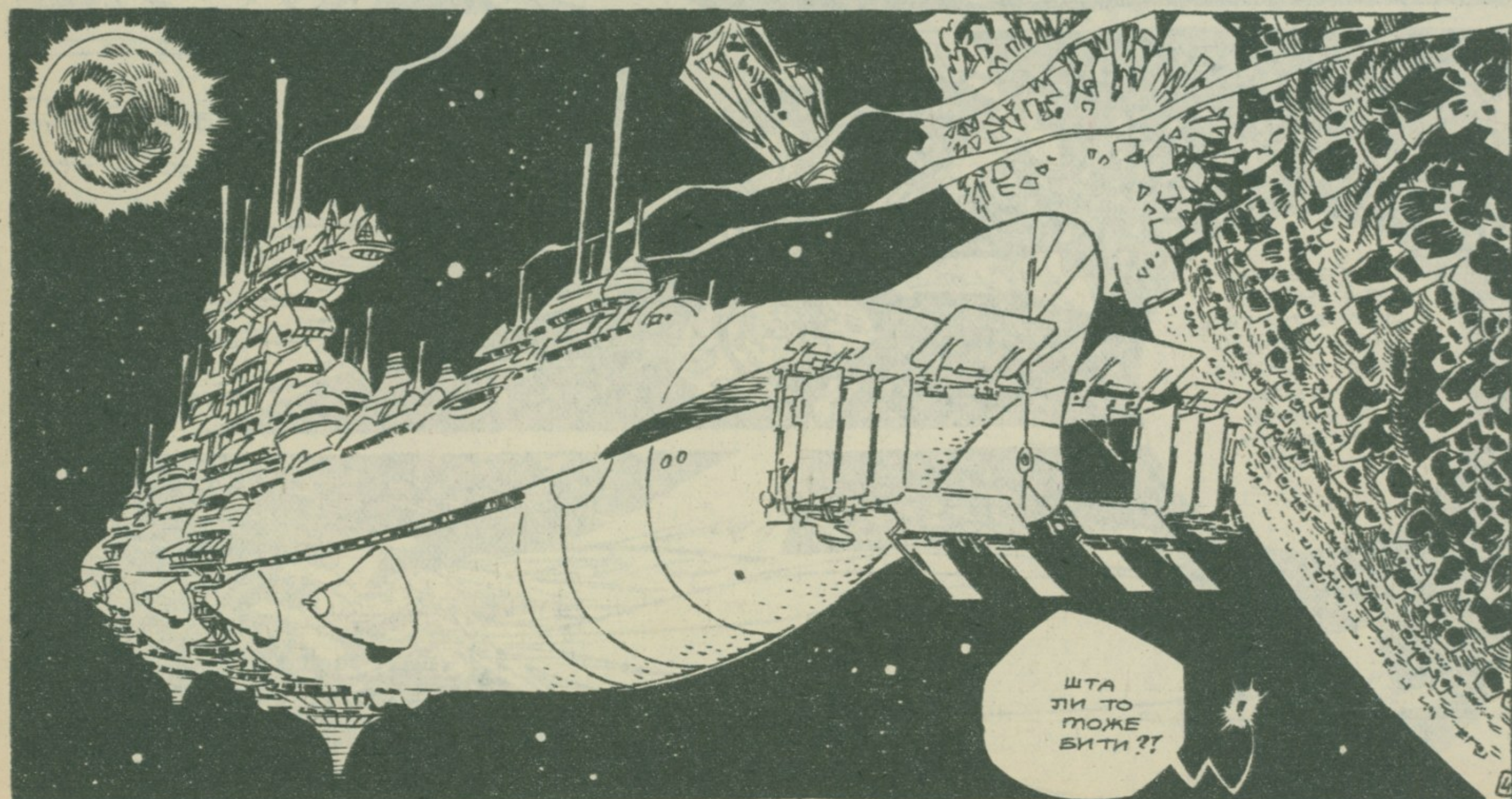

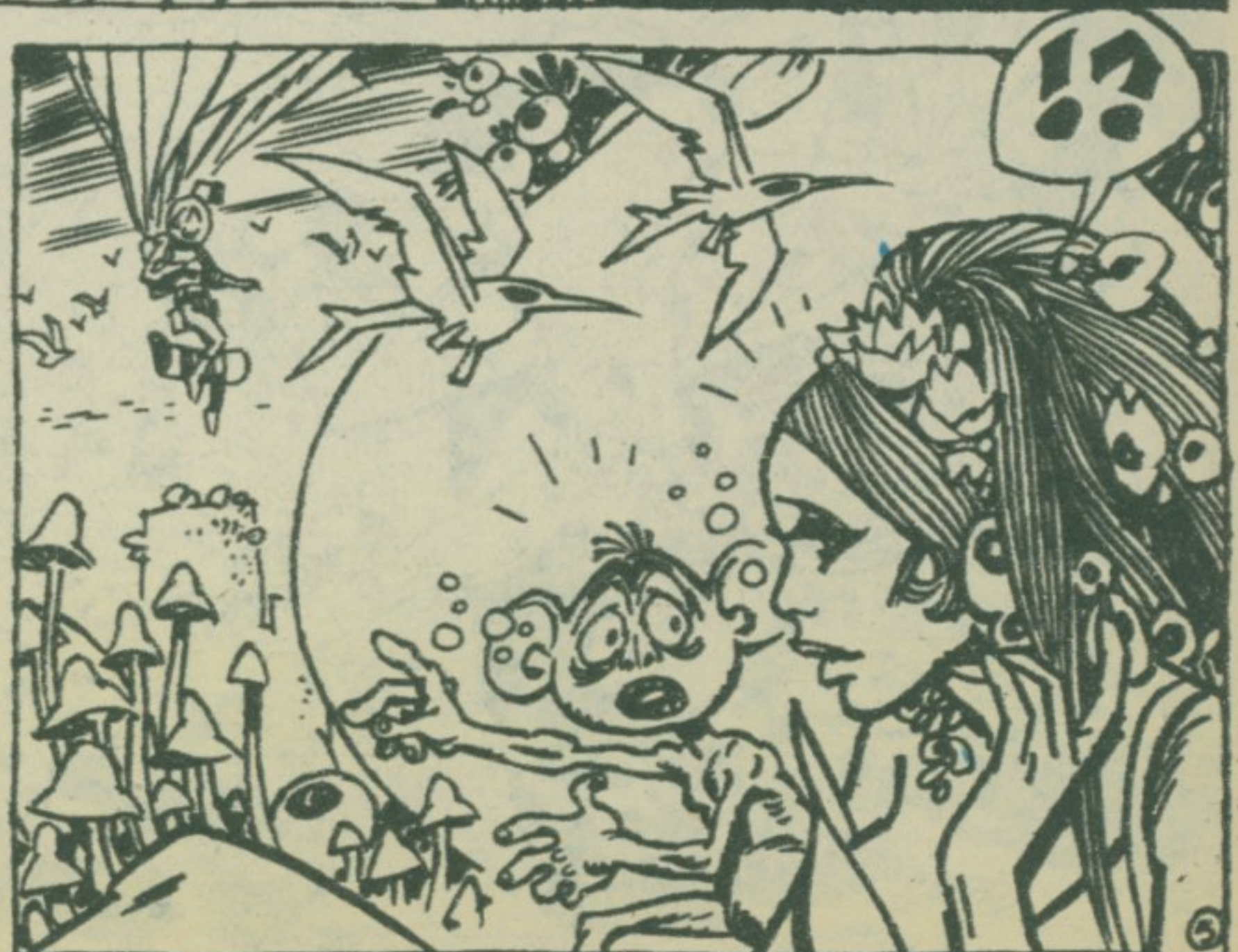
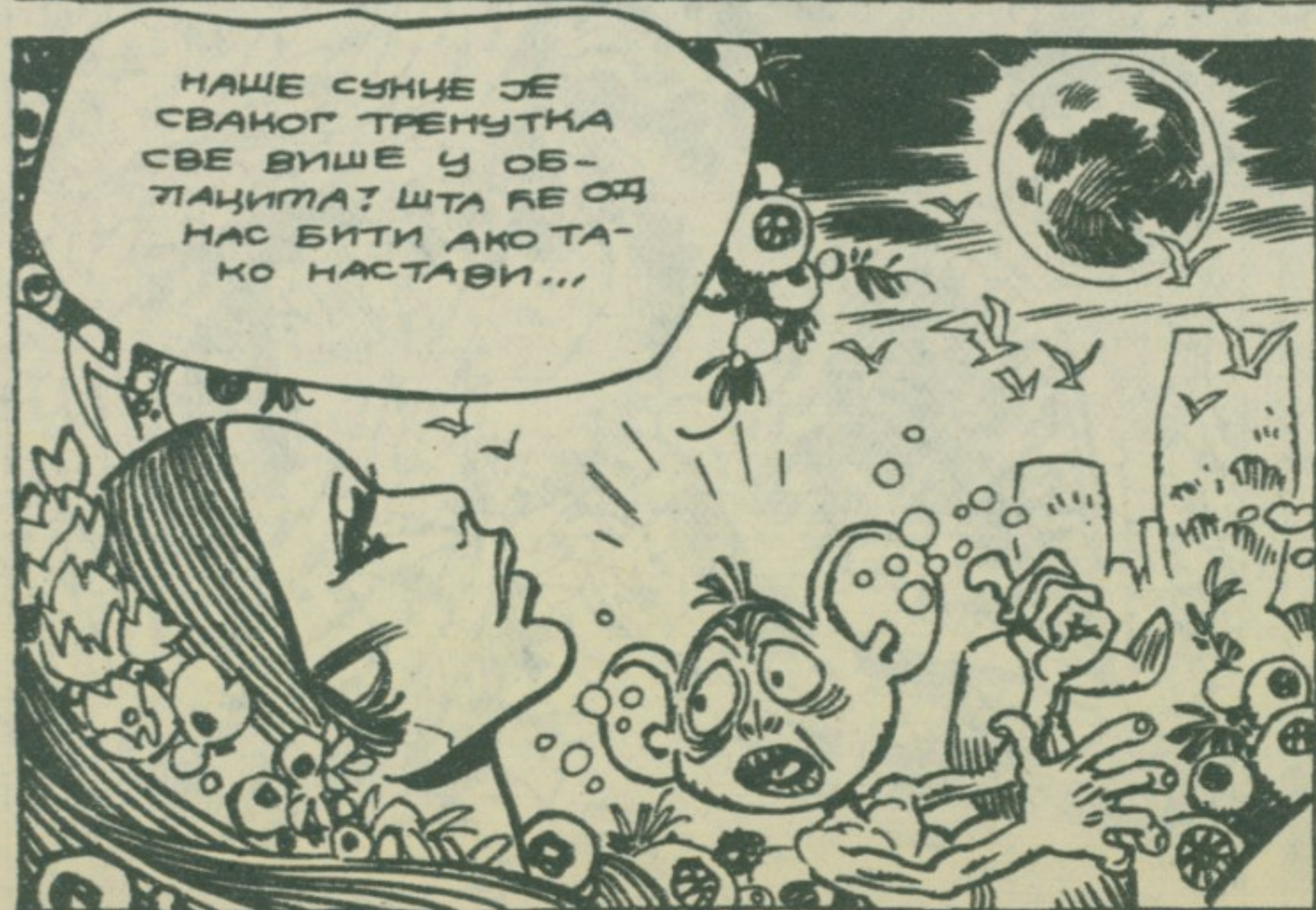
У ПОЧЕТКУ
СВИ СУ СЕ
ЗАБАВЉАЛИ...
АЛИ ОДЈЕД-
НОМ, МАГНЕТ-
СКА СТРУЈА
ЈЕ ПОВУК-
ЛА ДАНИ-
ЈА...

ДАНИ ФУТУРО СЕ УПЛАШИО...

ОДЈЕД-
НОМ СЕ
ПОЈАВИ-
ЛО МНОШ-
ТВО
ВЕЛИКИХ
ЛЕП-
ТИ-
РА...

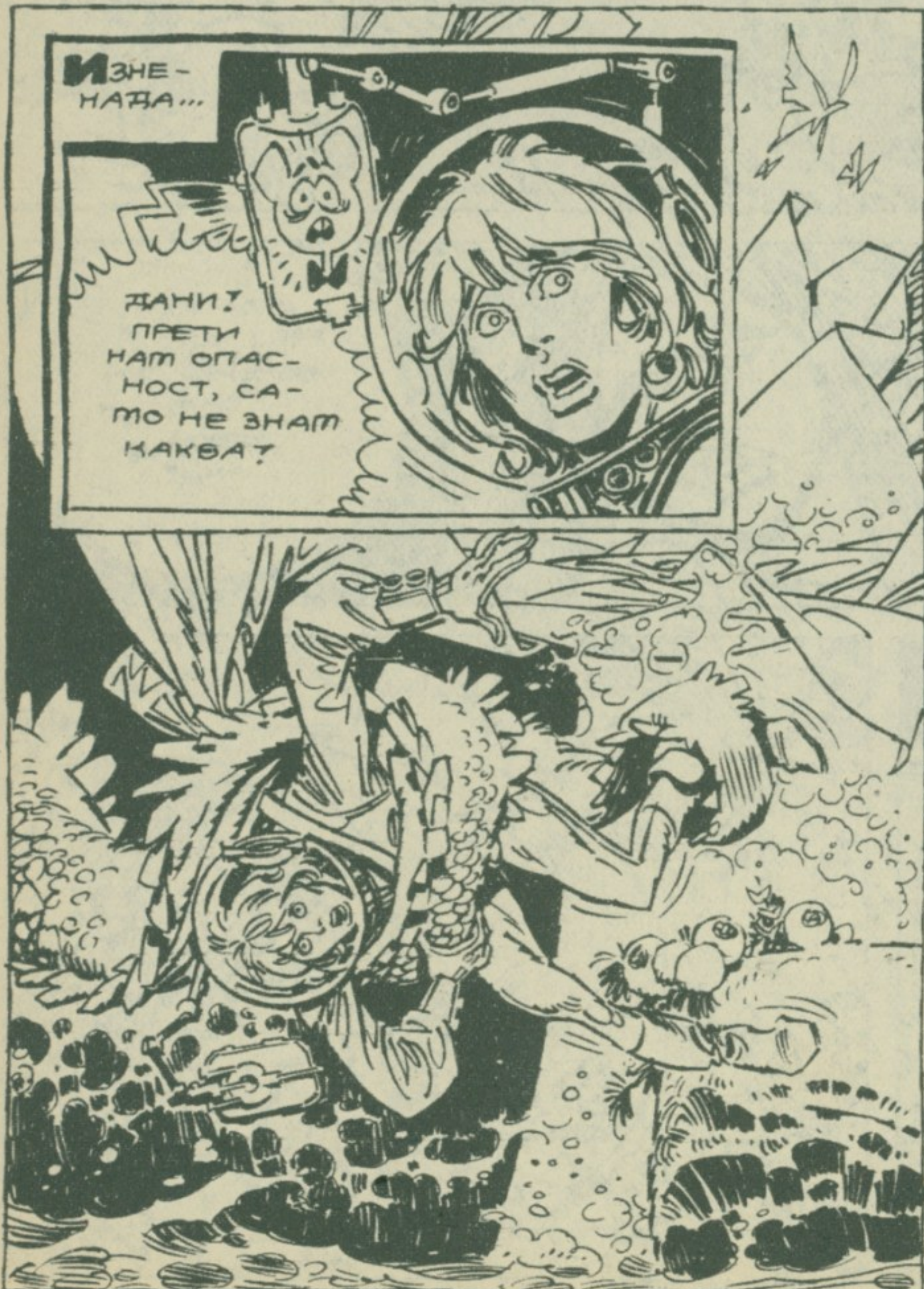

У ОВОМ
ФАН-
ТАСТИЧ-
НОМ ЛЕ-
ПОМ
СВЕТУ
КРИТО СЕ
ОГРОМНО
ЧУДОВИШ-
ТЕ...

ПРОВЕРИО
САМ ВАЗДУХ,
ДАНИ?
САД МО-
ЖЕШ ДА
МЕ СЕ
ОТАРА-
СИШ...

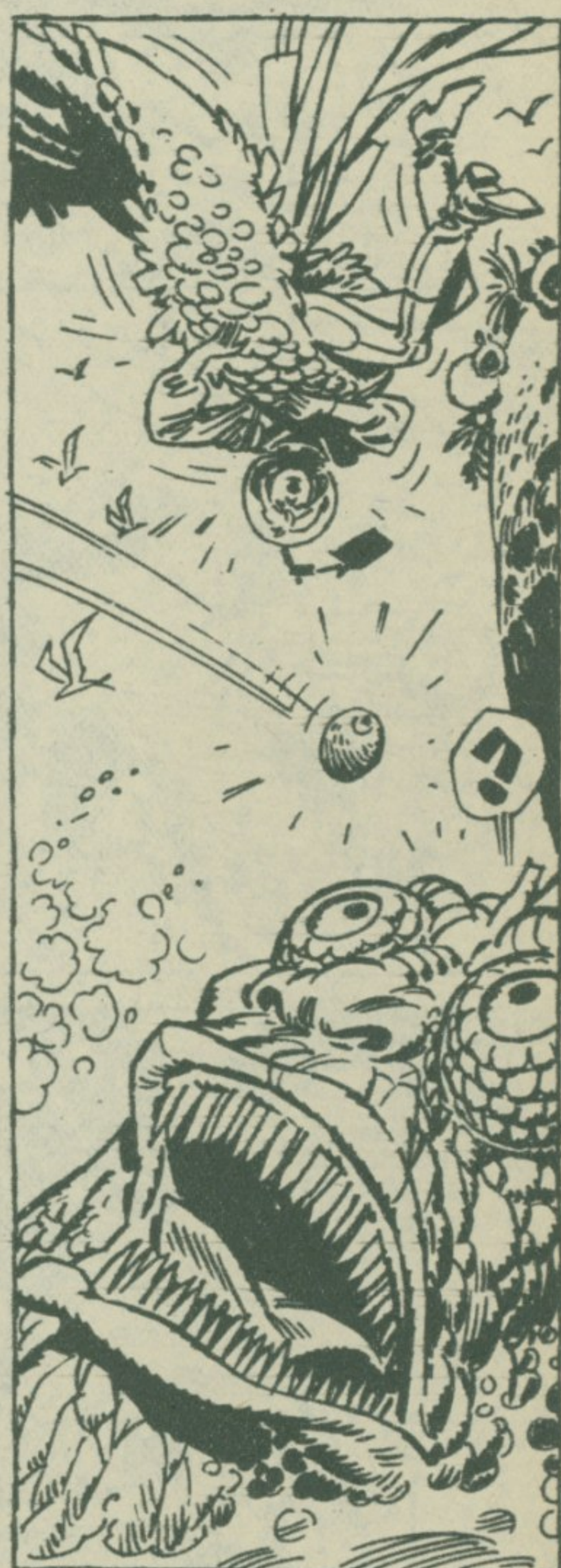
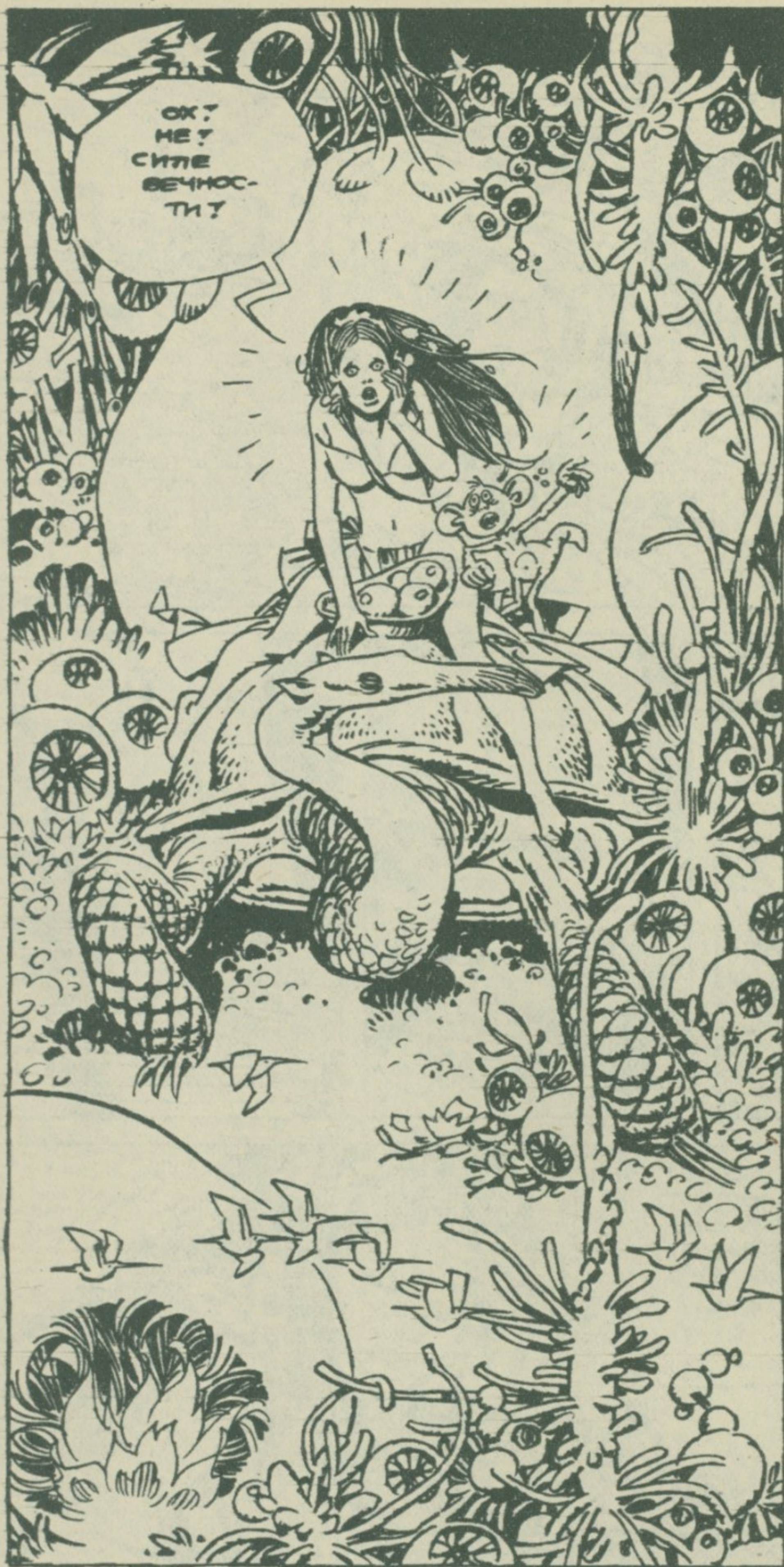
НЕМОЈ
ДА СИ
НАКРАЈ
СРЧАТ
ПАТИ
СТО ДРУ-
ГАРИ,
ПАРВТ!

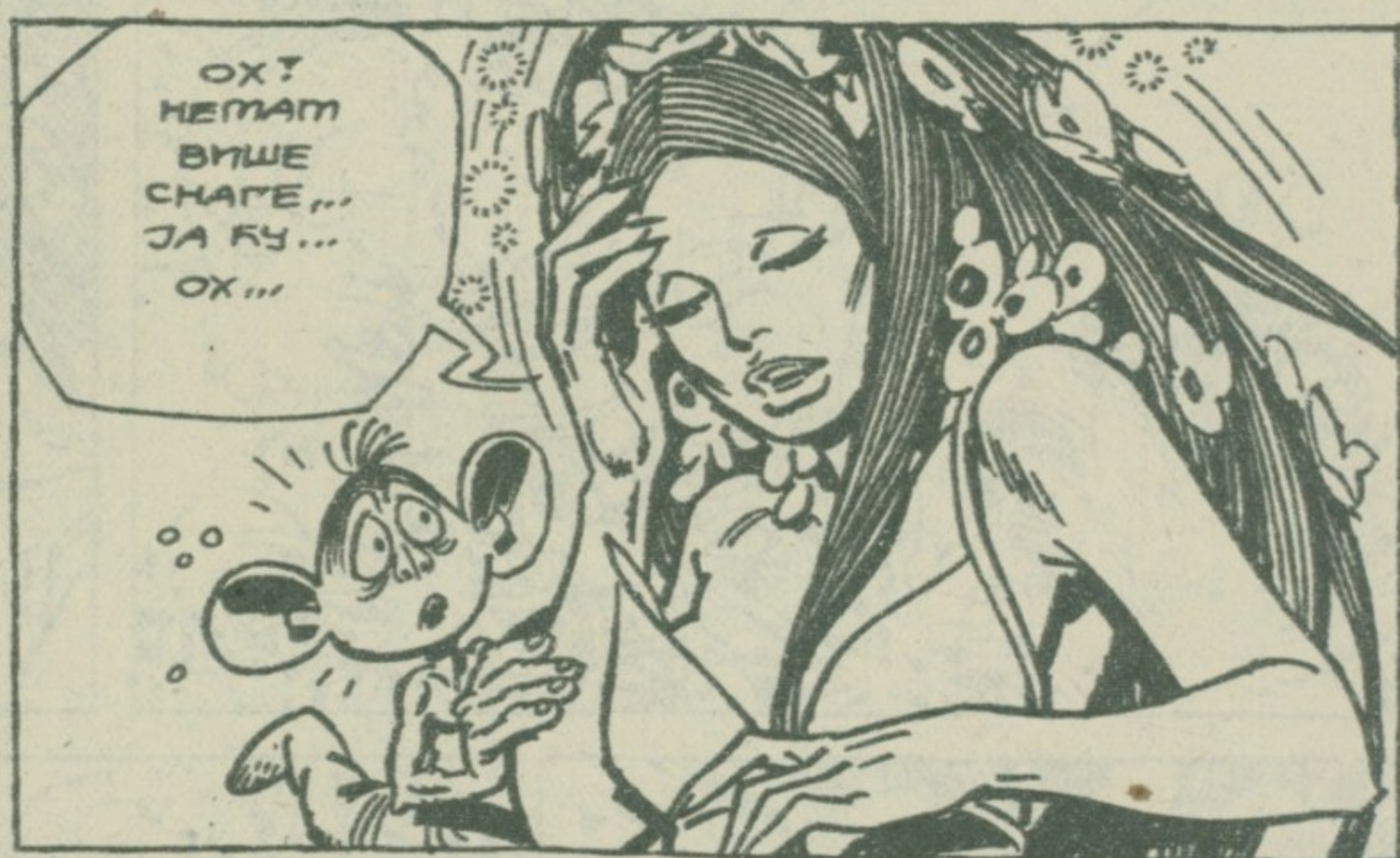

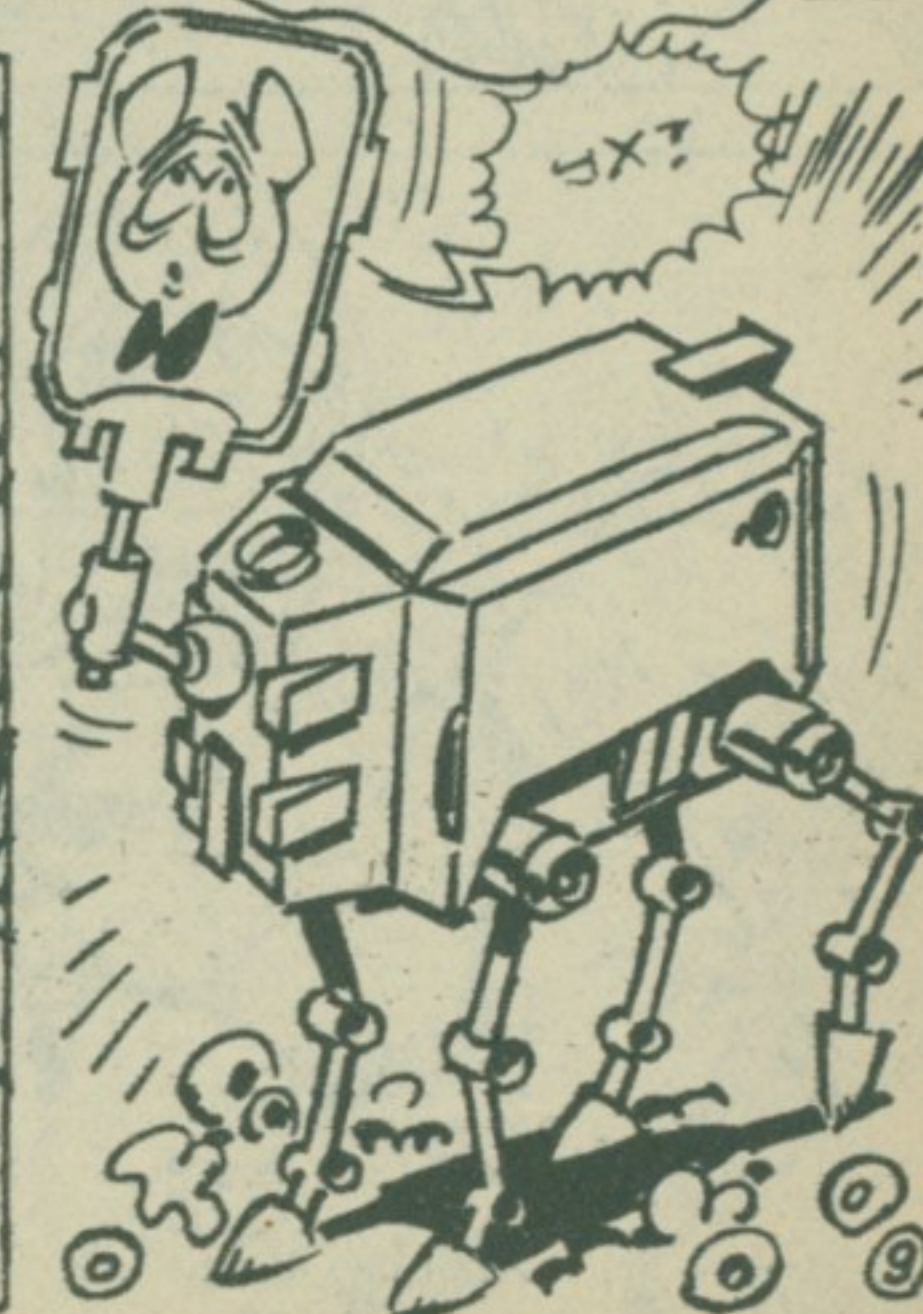
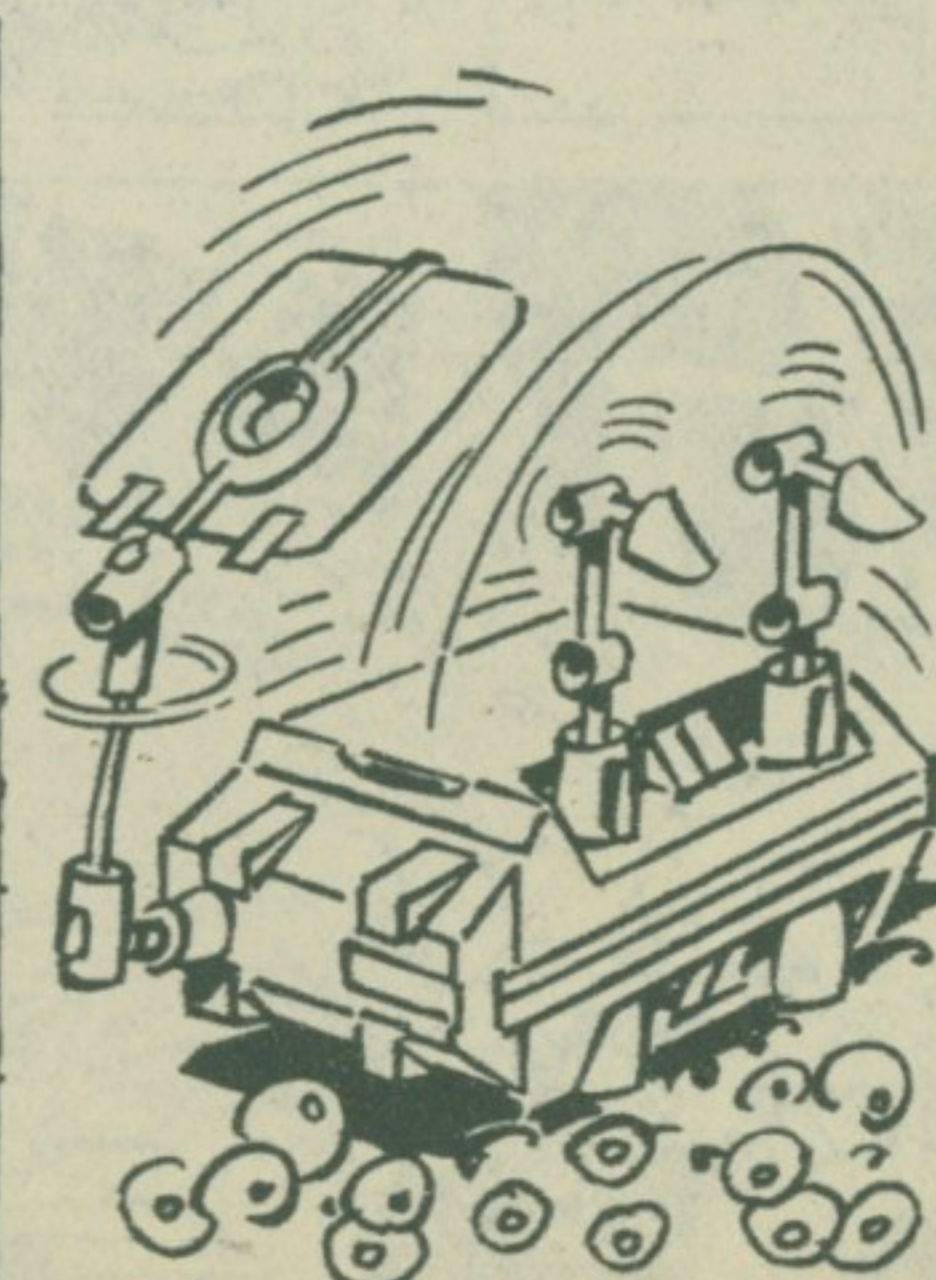
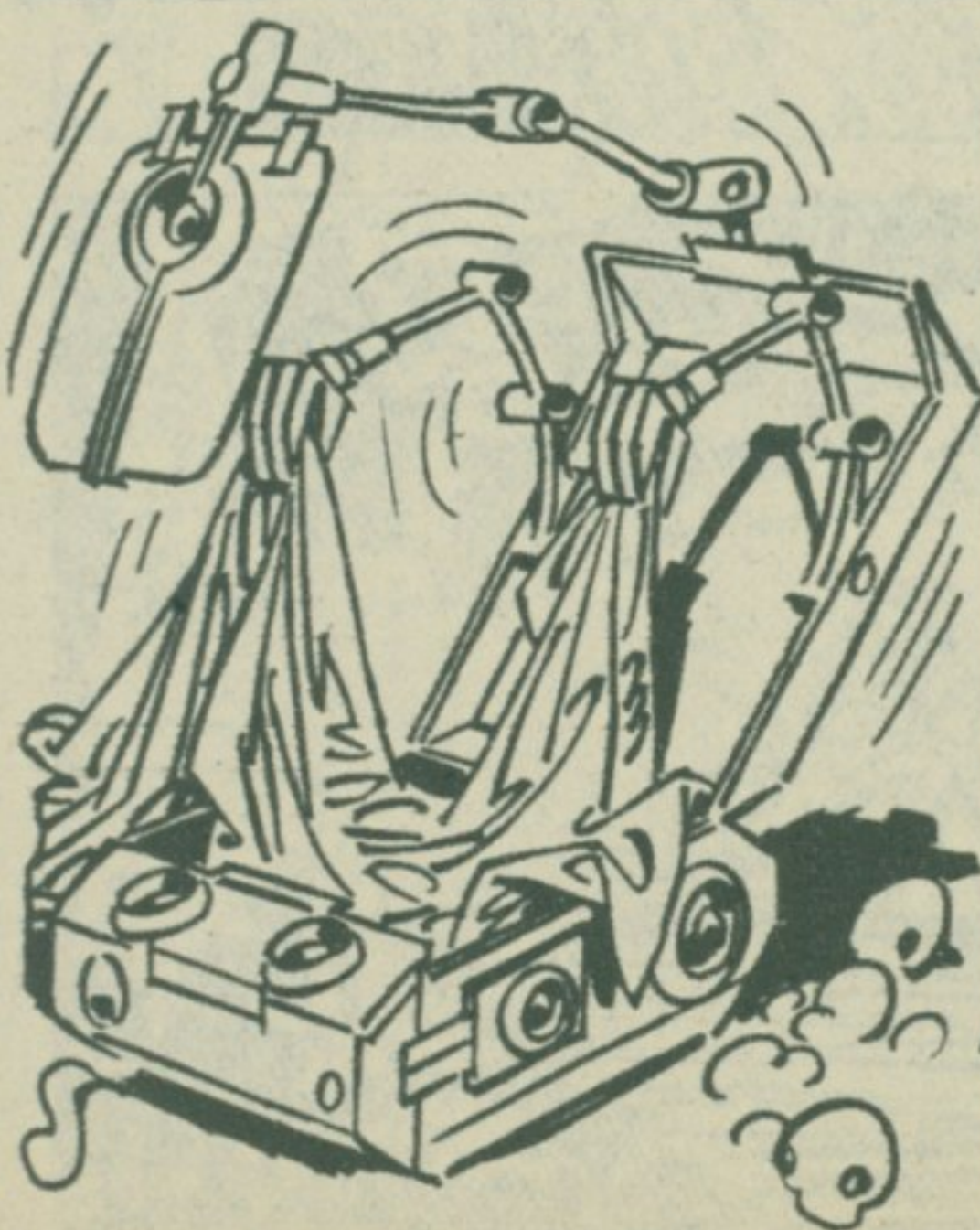
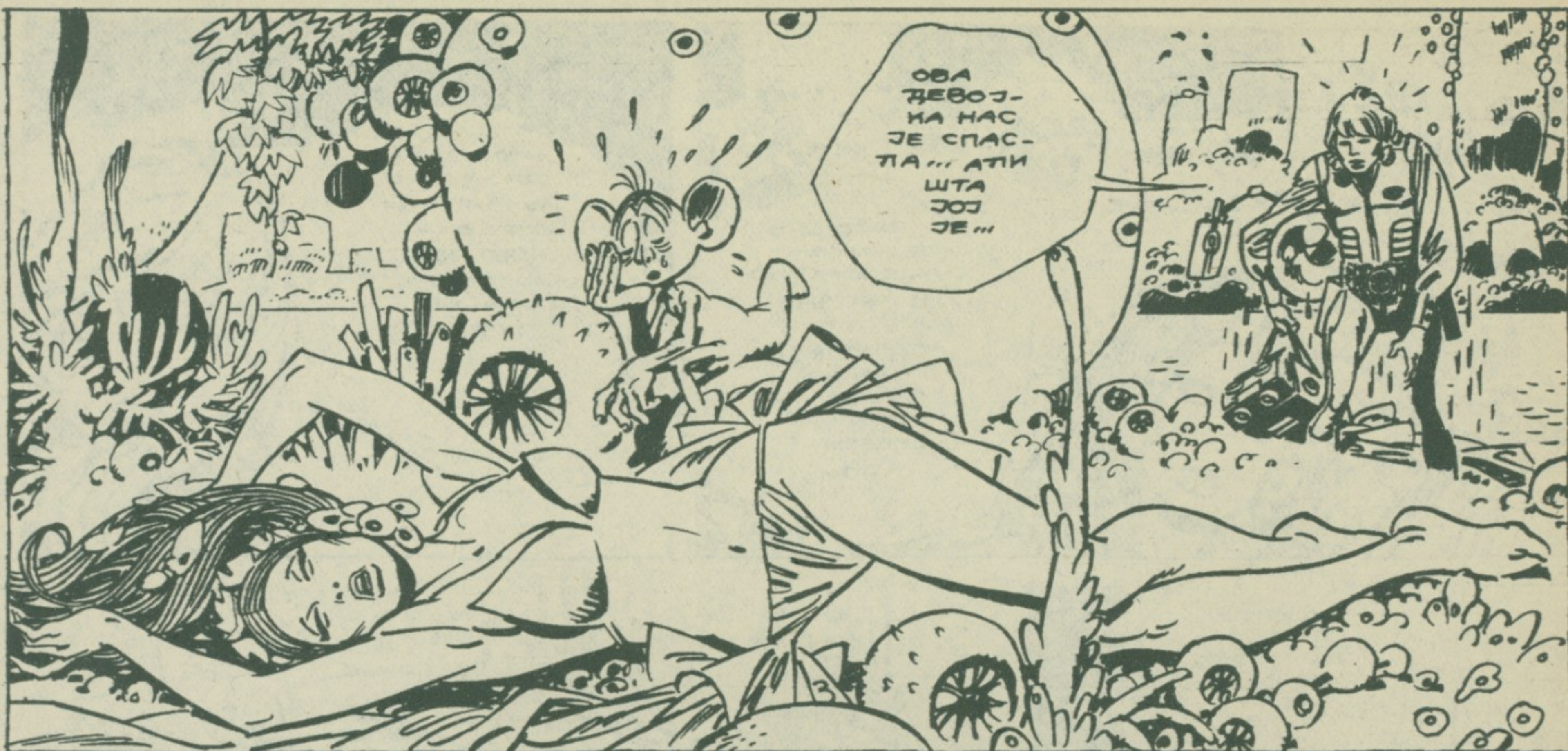
ИЗНЕ-
НАДА...

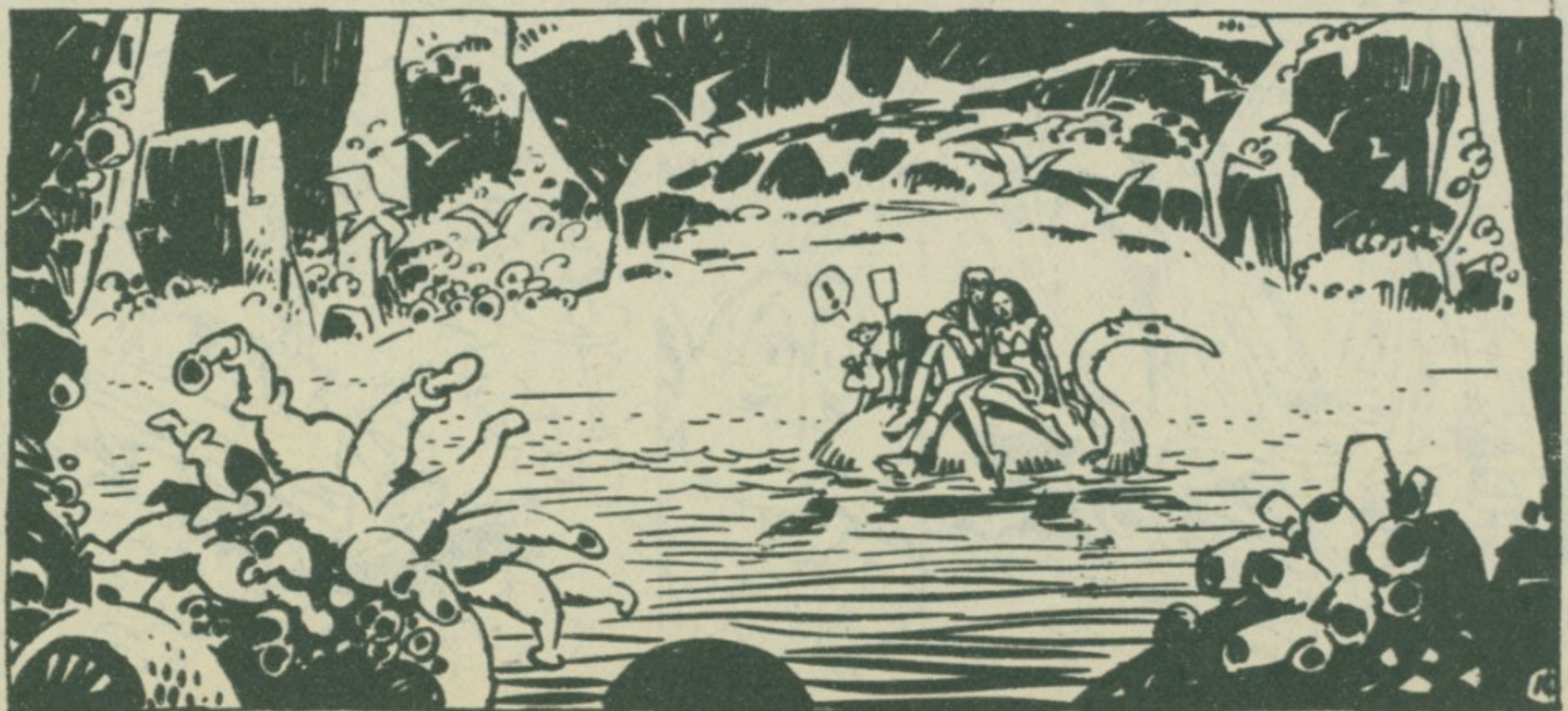
ДАНИ?
ПРЕТИ
НАМ ОПАС-
НОСТ, СА-
МО НЕ ЗНАМ
КАКВА?

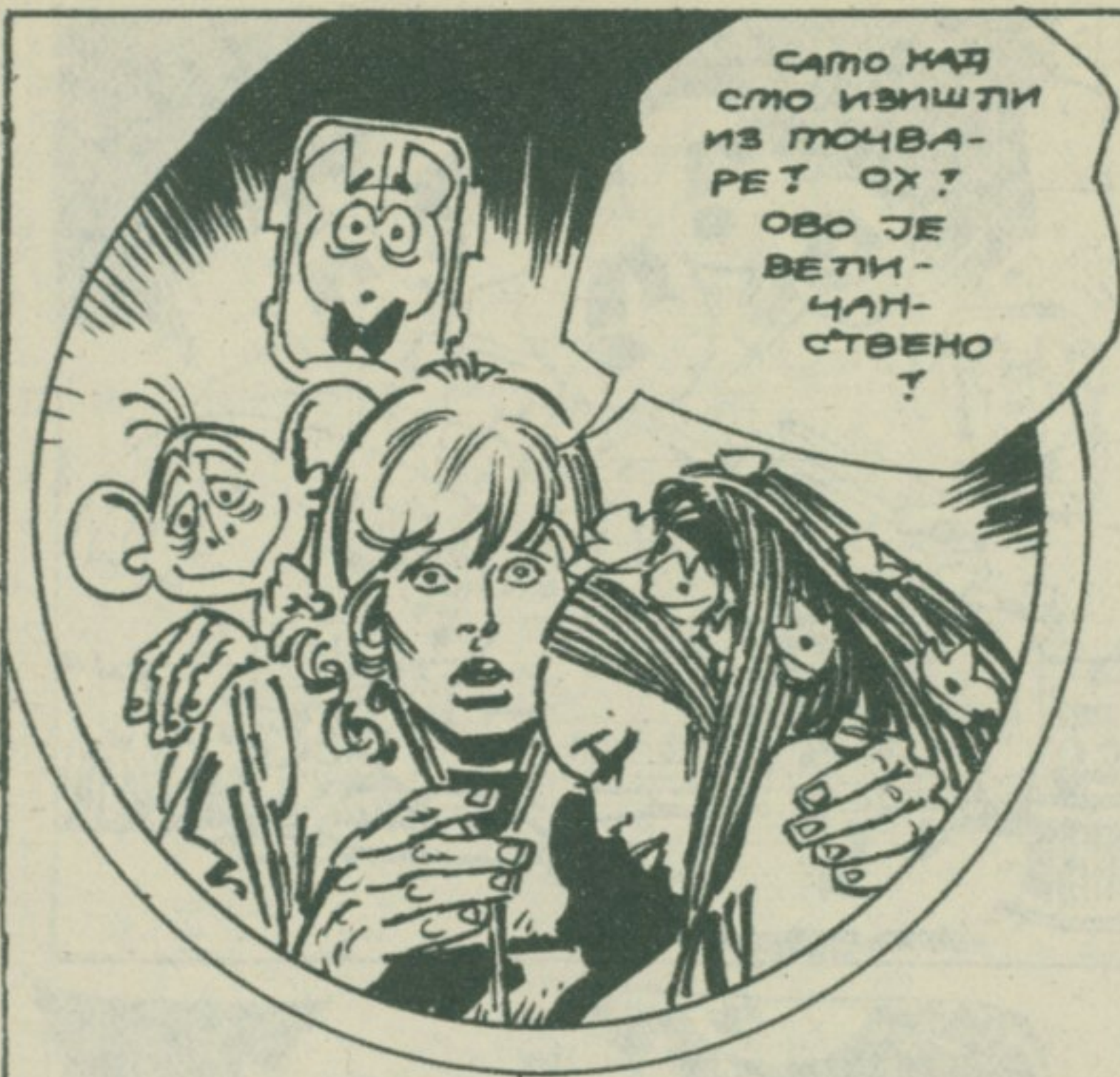

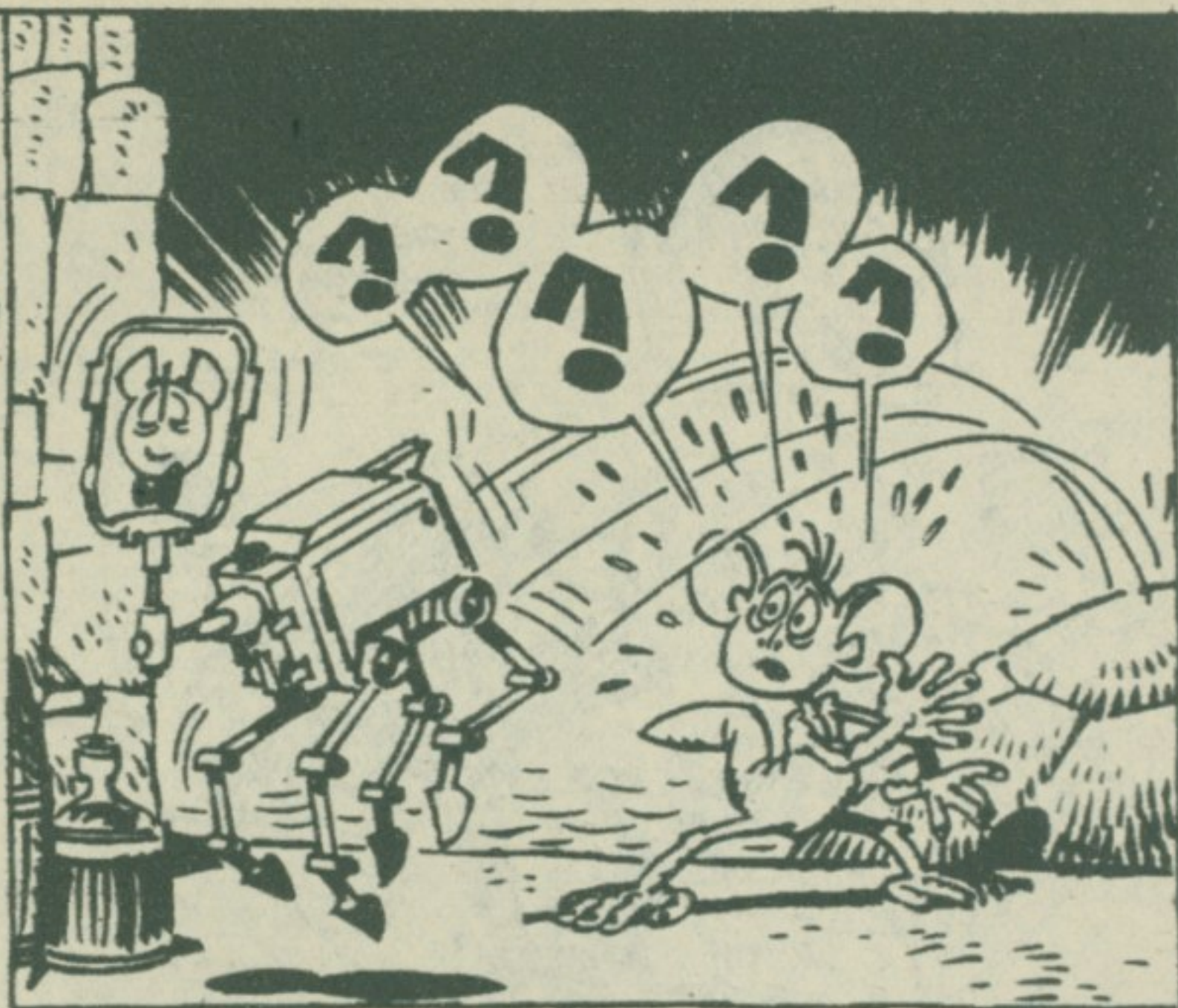
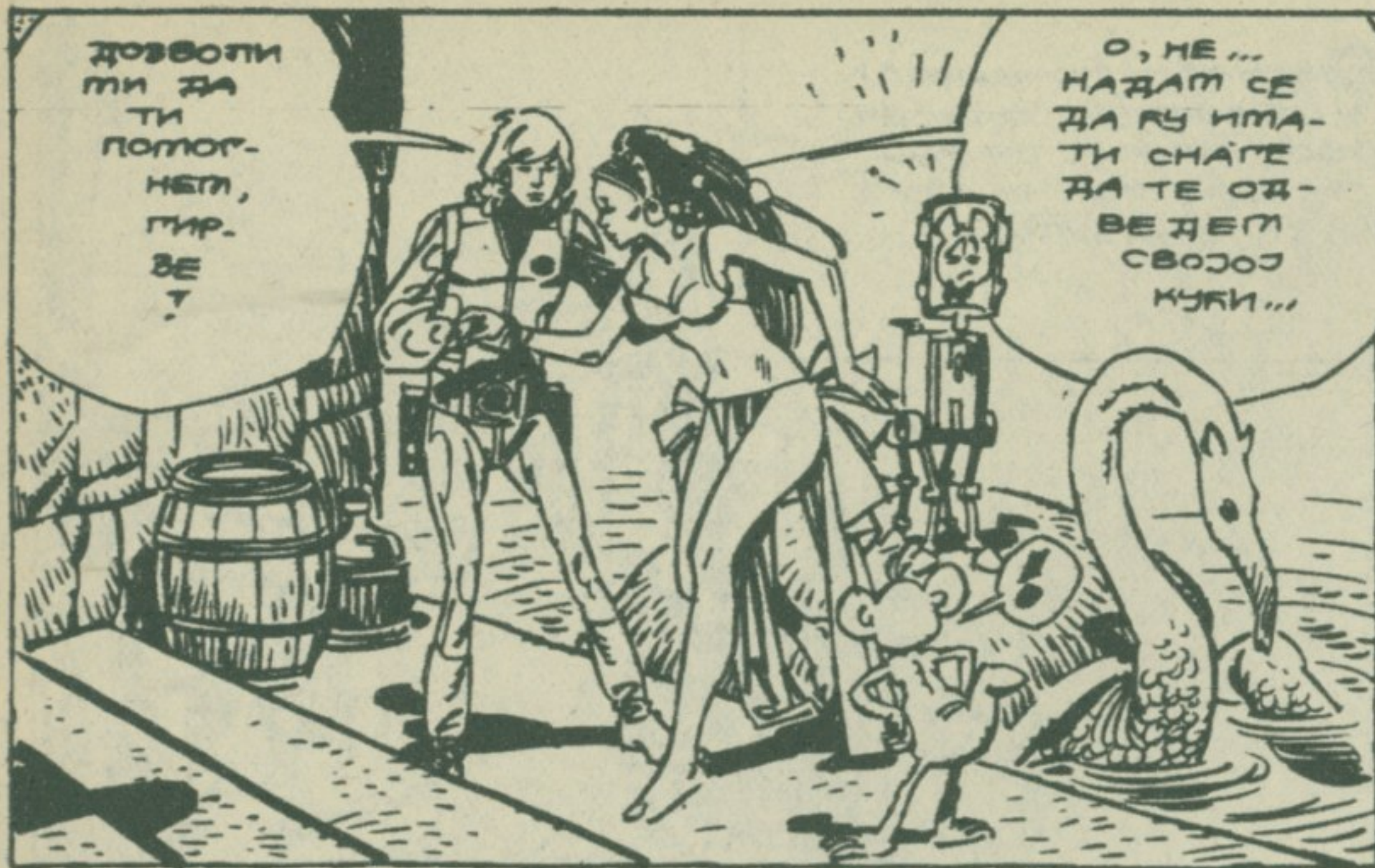

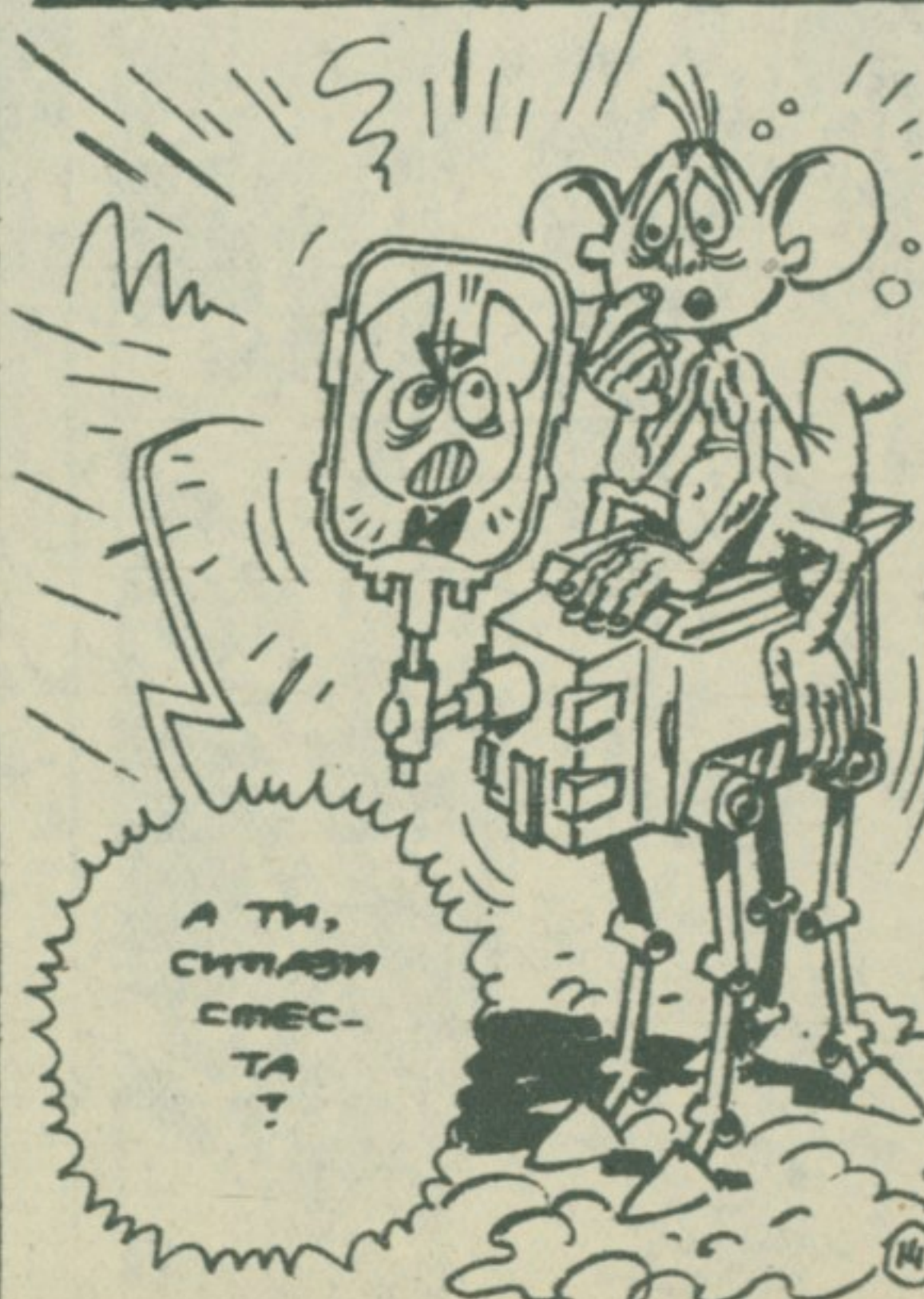
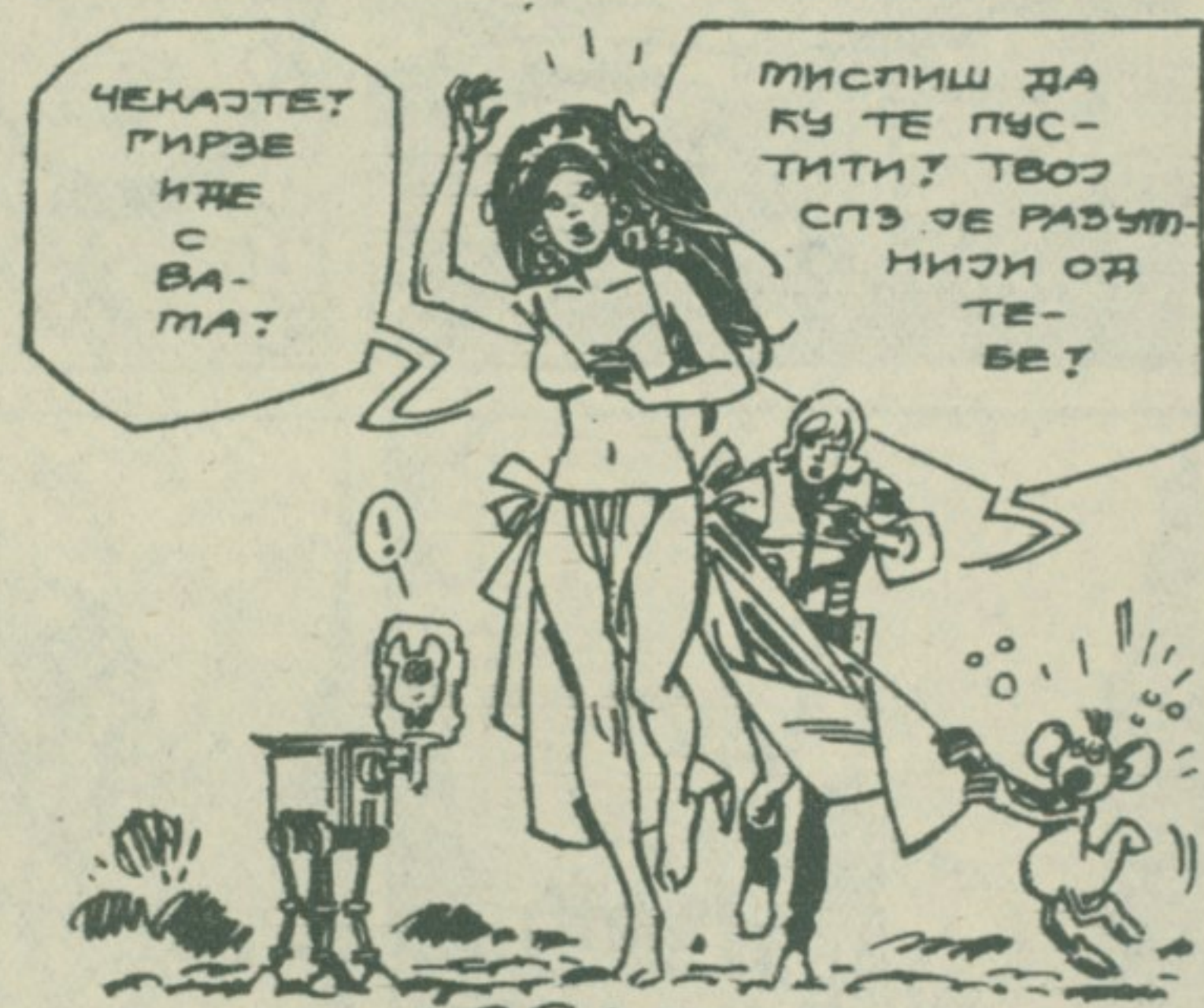
САМО КАД
СТО ИЗИШЛИ
ИЗ ПОЧВА-
РЕ? ОХ?
ОВО ЈЕ
ВЕЛИ-
ЧАЊ-
СТВЕНО?

ОКРУЖЕН ПОЧВАРАТА
И ОБАВИЈЕН ПОЛУСЕН-
КОМ, ПРУЖАО СЕ ПАН-
ЗИБАР, ГЛАВНИ ГРАД
ДУАЗИРА...

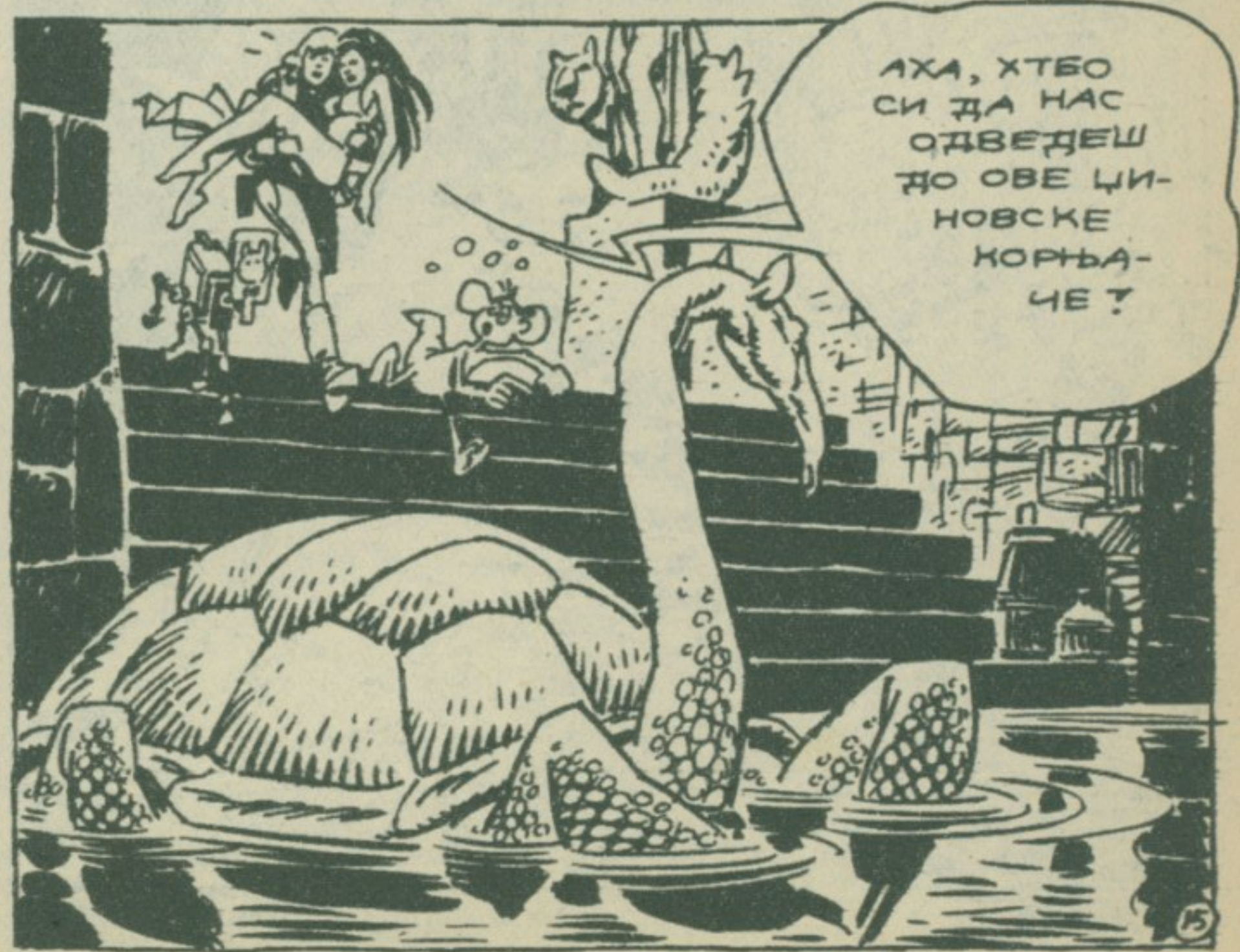
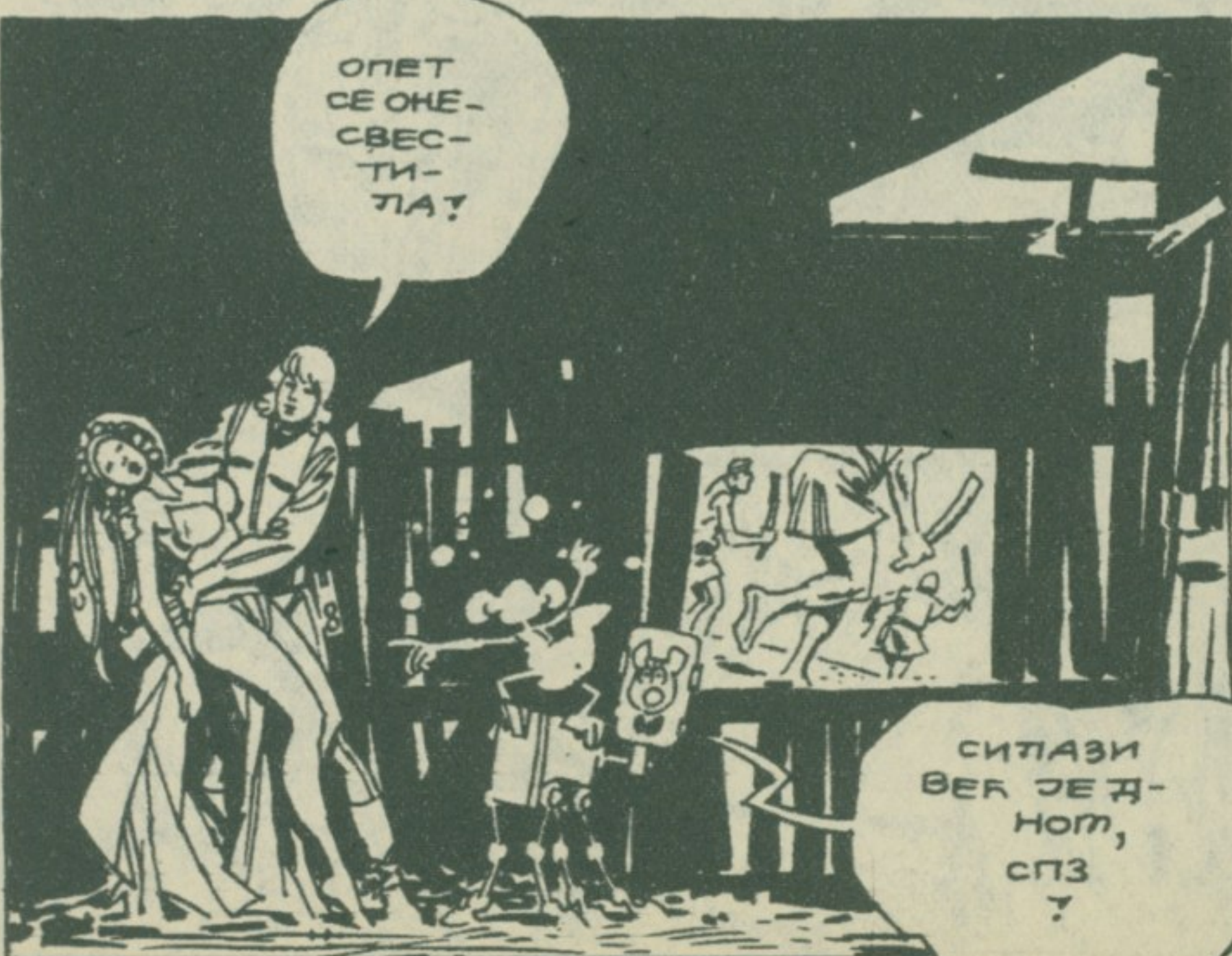
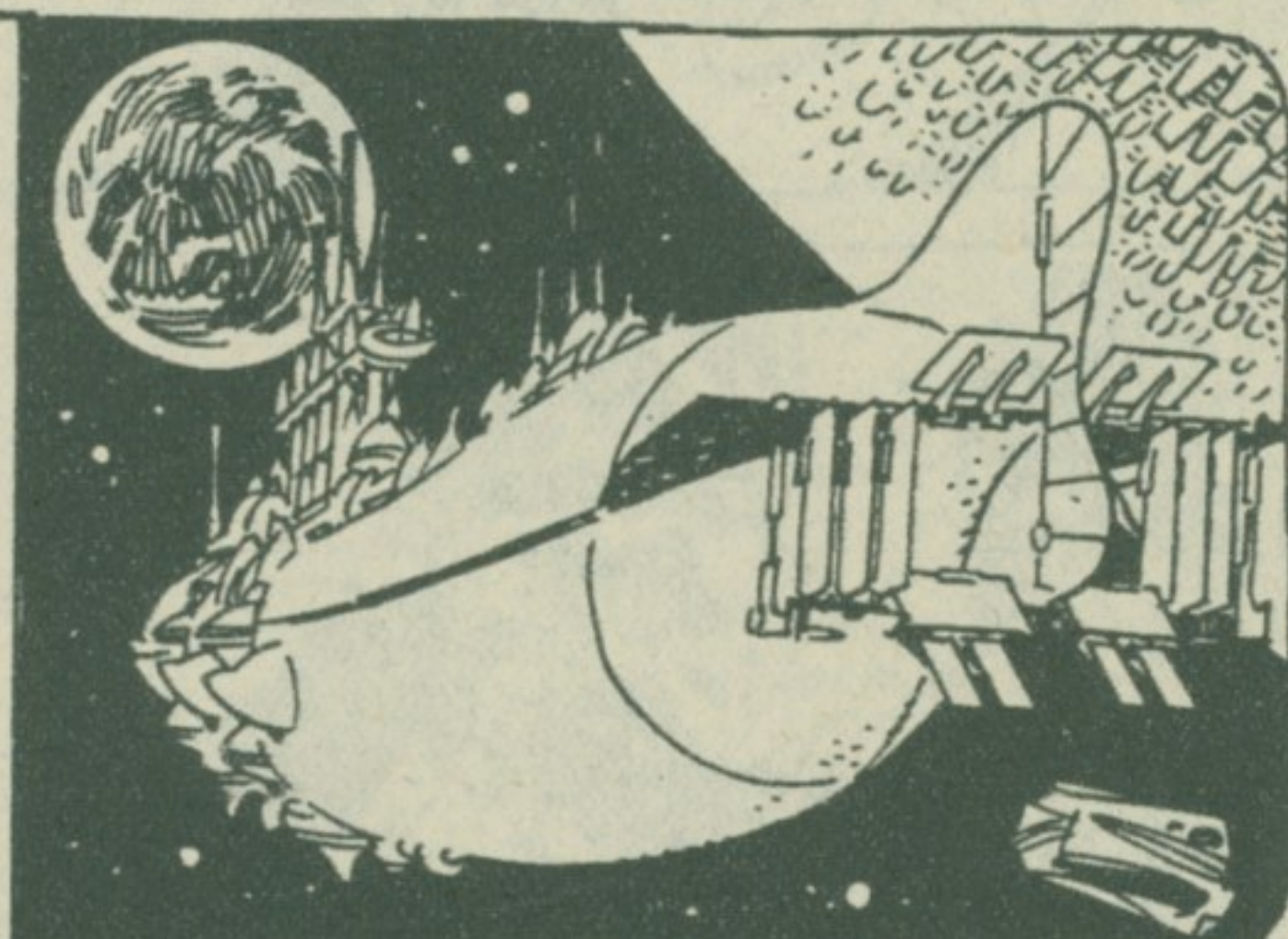

ДАНИ ФУ-
ТУРО ЈЕ ПО-
НОВО ВИДЕО
ОПРОМНИ
ВЕШТАЧКИ
САТЕЛИТ
И ИНСТИК-
ТИВНО
ГА ПОВЕ-
ЗАО СА
СТАЊЕМ
НА ПЛА-
НЕТИ...

НИСИ СМЕО
ДА МЕ
СПРЕЧИШ,
БИКЕШ
КАЖ-
ЊЕН
?

ВРАТИЋЕШ СЕ
БЕЗ МЕНЕ,
А ЈА КУ ВЕР
НЕШТО СТИ-
СЛИТИ ...

ЛЕПО САМ
ТИ РЕКАО
ДА СЕ НЕ ПЕ-
ЉАШ У ОНО
ШТО ТЕ
СЕ НЕ
ТИ-
ЧЕТ

УРАТИ,
ПАРВ,
ИНАЧЕ КУ
ТЕ ИСКЉУ-
ЧИТИ?

ГИРЗЕ ТЕ
НЕКЕ ОСТА-
ВИТИ ... ИМА
ЈЕДНО
МЕСТО ГДЕ
НАС НИКО
НЕКЕ
ТРАЖИ-
ТИ ...

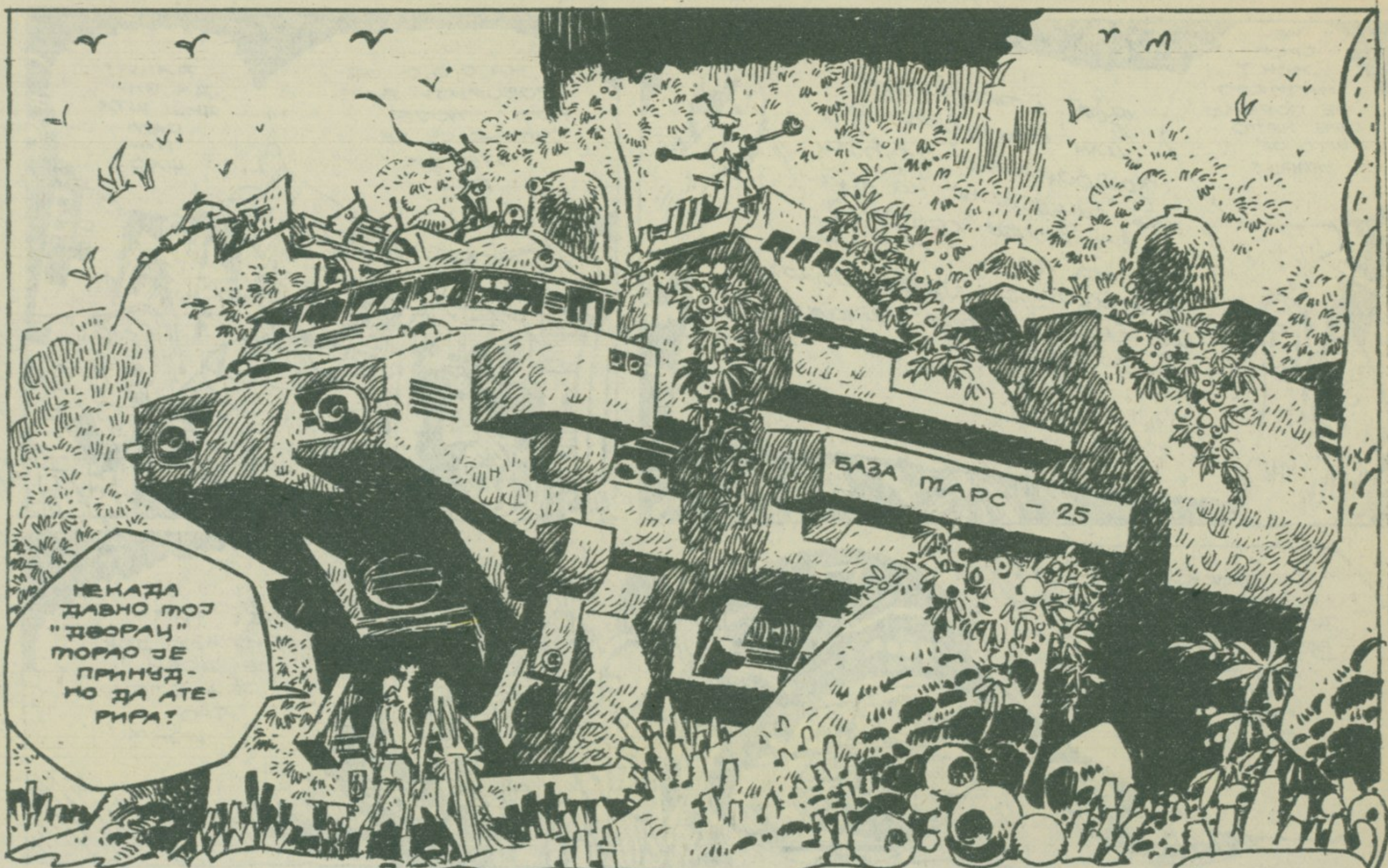

НА ОНОМ ОСТР-
ВУ СЕ НАЛАЗИ НА-
ПУШТЕНИ ДВОРАЦ
ЗАРАСТАО У РАС-
ТИЊЕ ... ТАМО
КЕТО СЕ СА-
КРИТИ?

ПОСЛЕ
НАПОР-
НОГ
ХОДА
...

ЈЕ ЛИ
ТО ТАК
НАПУШ-
ТЕНИ
ДВО-
РАЦ?

НЕКАДА
ДАВНО МОЈ
"ДВОРАЦ"
МОРАО ЈЕ
ПРИНУДИ-
МО ДА АТЕ-
РИРА?

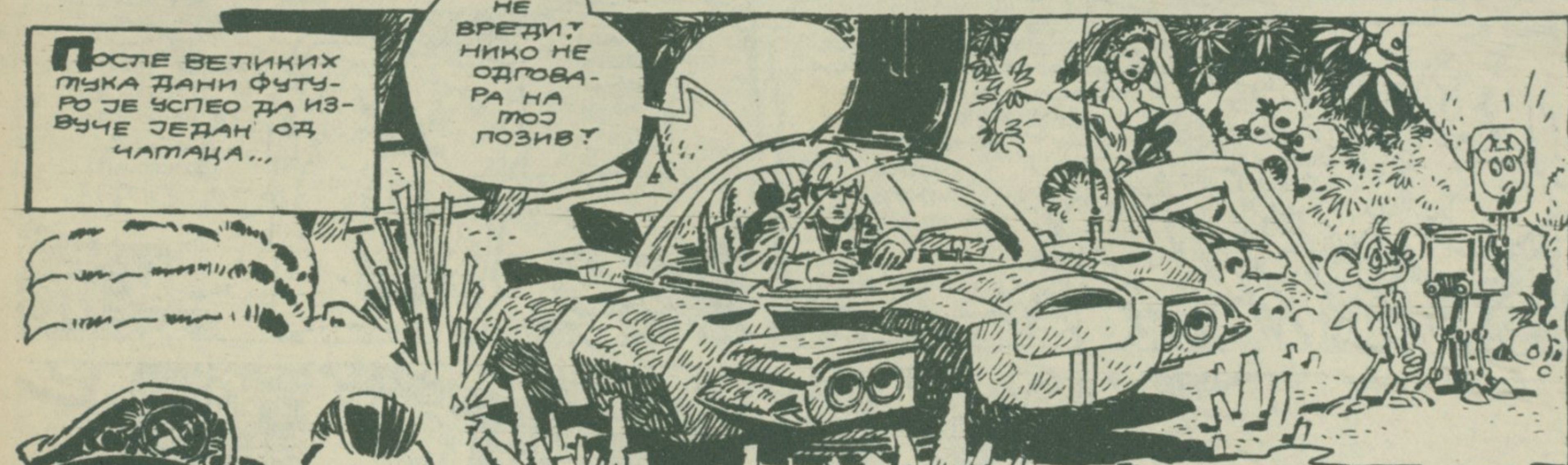
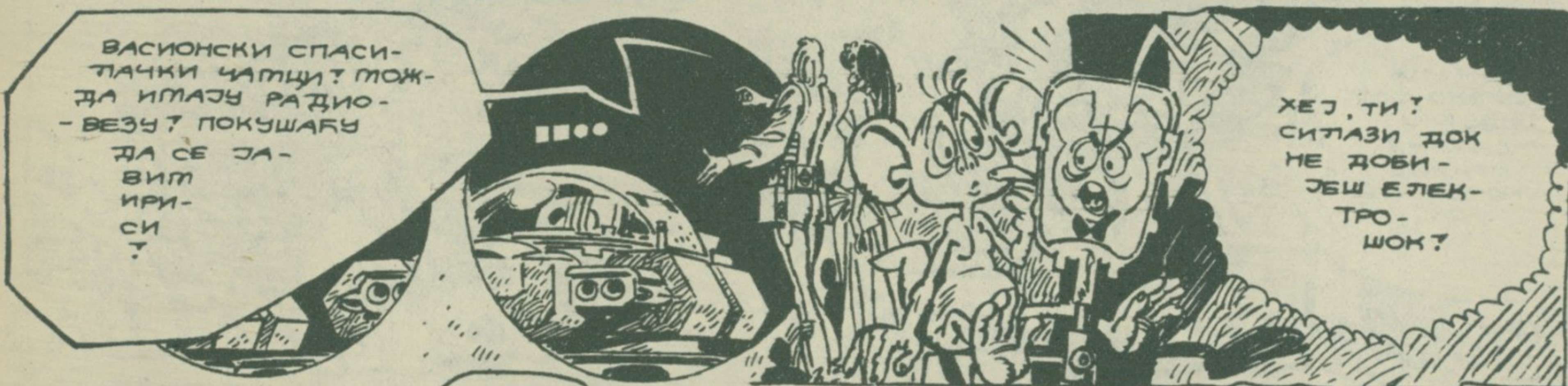
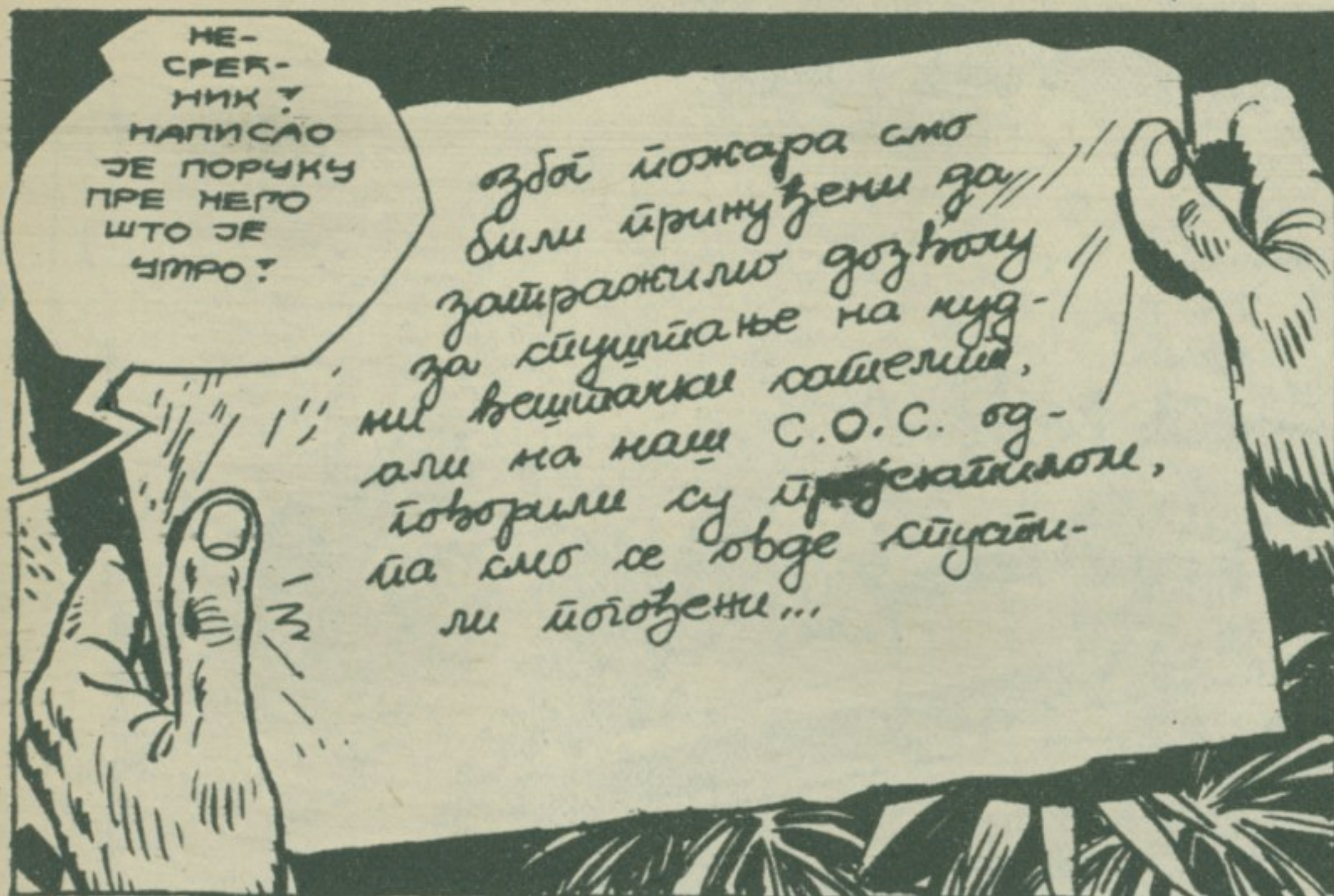
ТО ЈЕ НЕКАДАШ-
ЊИ ТЕРЕТЊАК ЗА
ПРЕВОЗ МИНЕРАЛА СА
МАРСА НА ЗЕМЉУ?
МОЖЕТЕ МУ ПРИ-
ЈИ, НИЈЕ
РАДИО-
АКТИ-
ВАН?

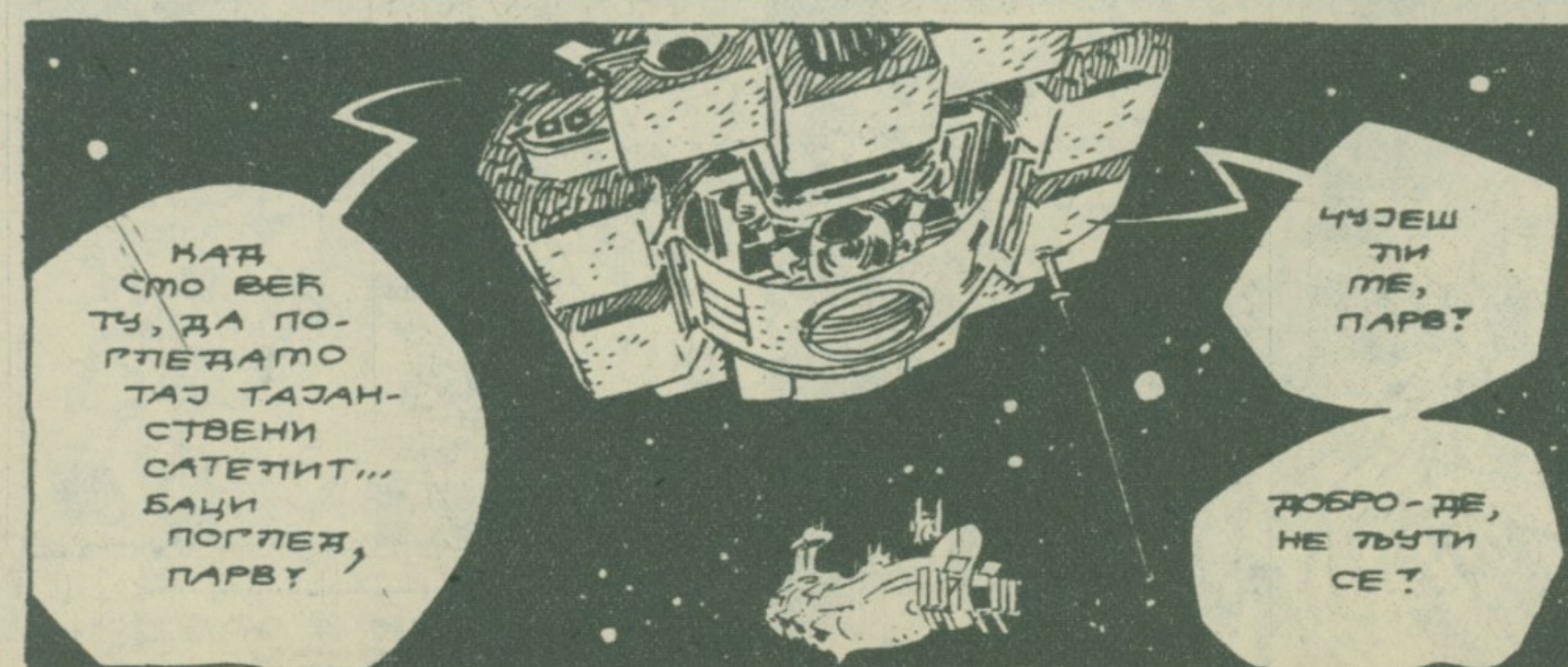
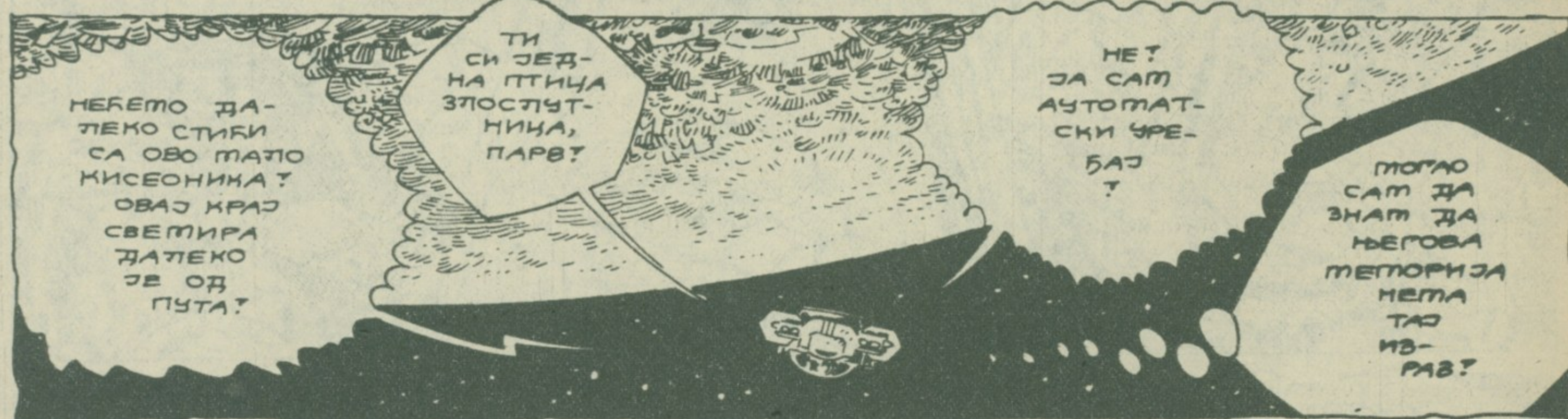
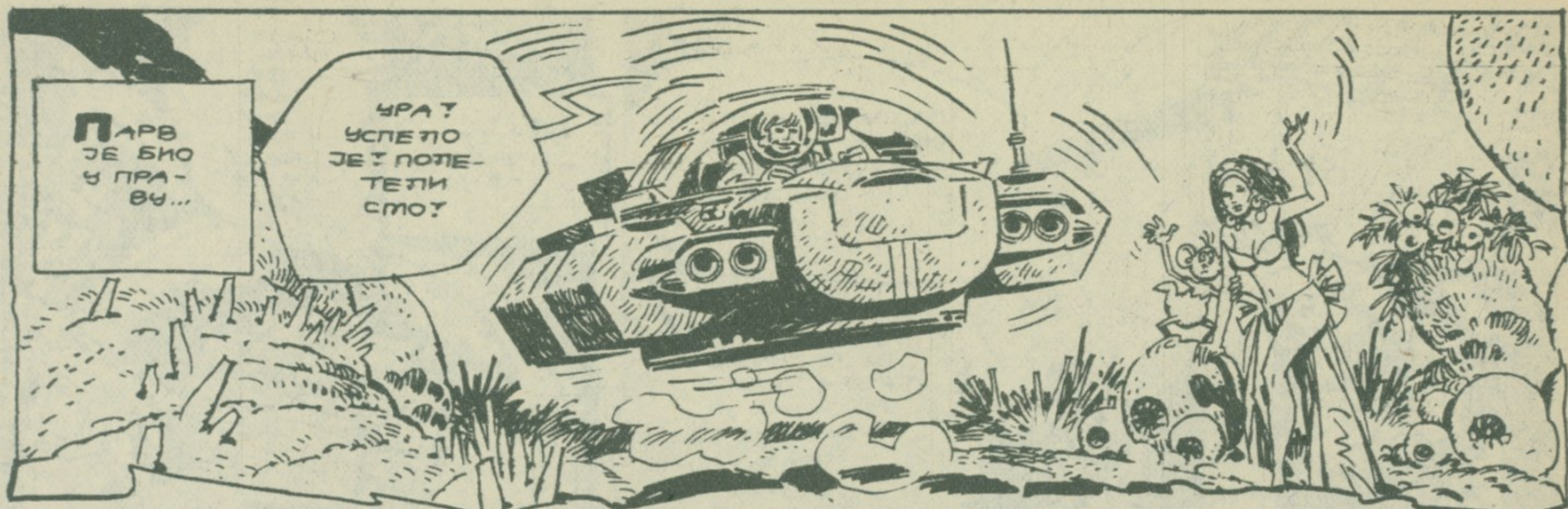

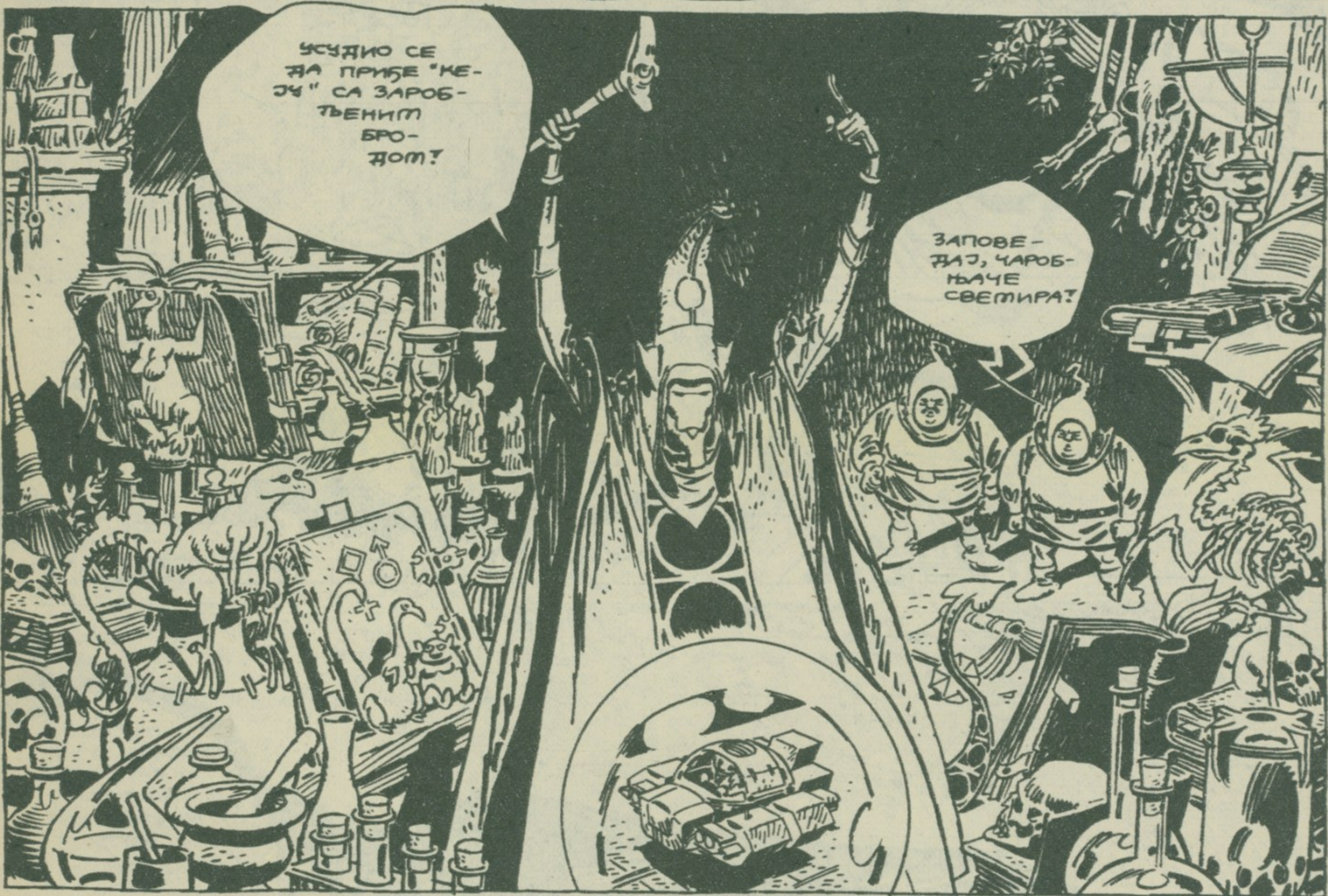
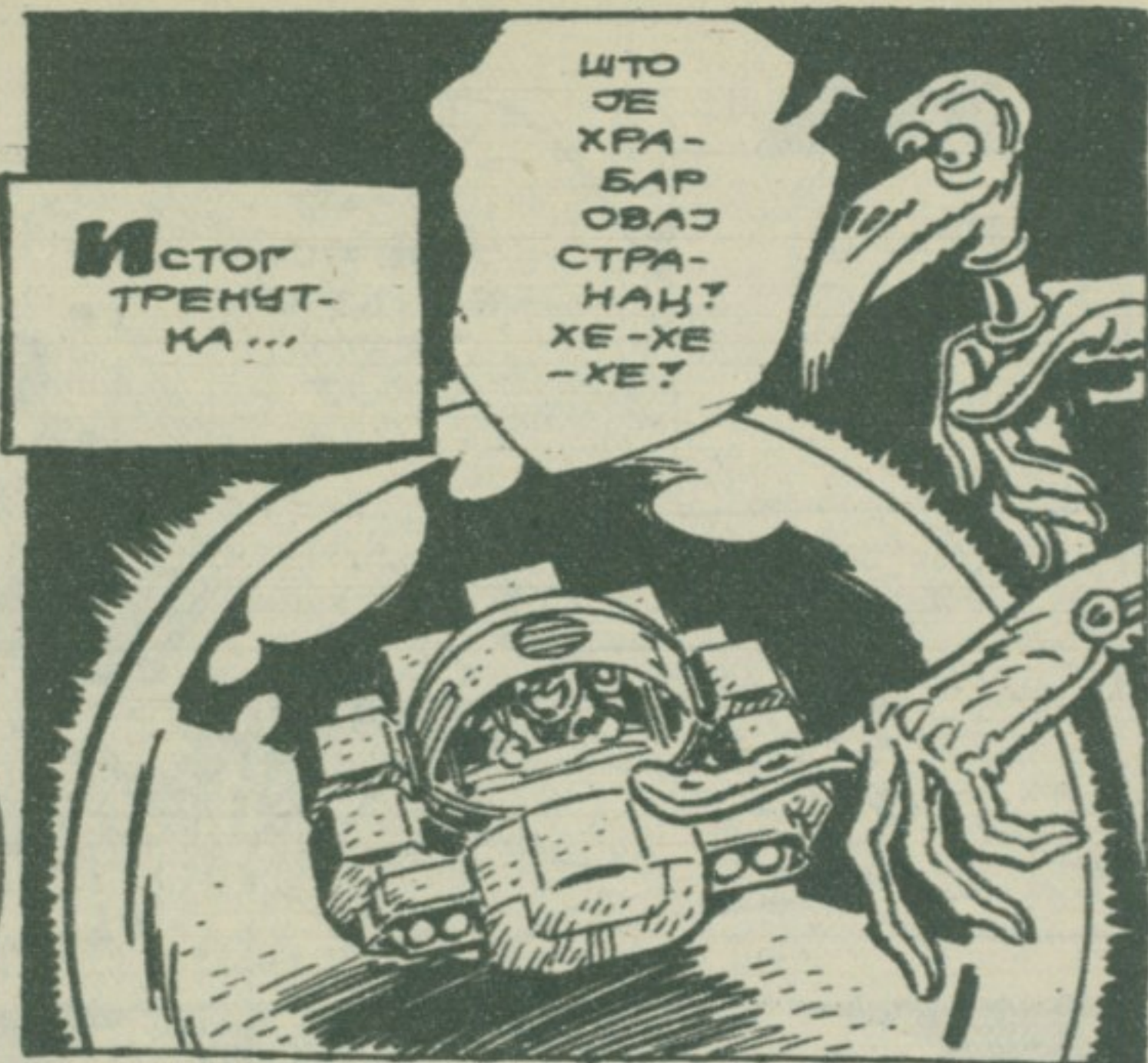
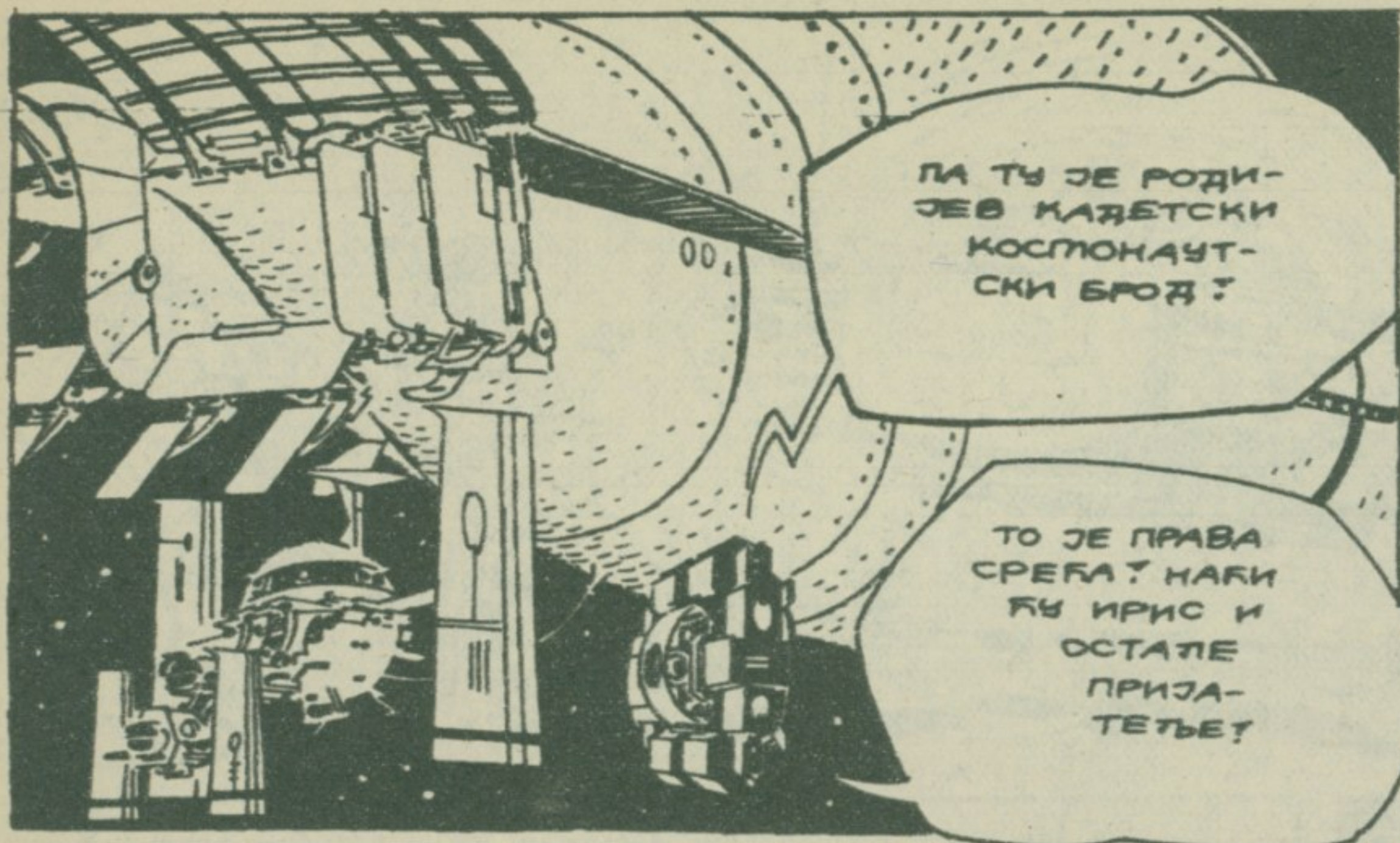
БИО САМ
МАТОПРЕ-
ГРЧБ...
ОПРОС-
ТИ
МИ,
ПАРВ?

НЕМАШ ЗА
ШТА ДА СЕ
ИЗВИЊИ-
ВАШ, НИ САМ
ПРОГРА-
МИРАН ДА
БУДЕМ
ЗЛОПАМ-
ТИТО?

ТРУБА БУБА

Ера често
и бригу казује
кроз шалу,
а кад насамари
човека
у томе нема
злоће.
Многе згоде
и данас се
препричавају!

Пре рата живео је на Златибору сељак Војин Бубић-Бућа. Имао је породицу и као сваки добар домаћин — имање. Бринуо је о имовини, вредно радио и попут осталих сељана поштовао црквене празнике. Нарочито је пазио да Божић обреди по народном обичају. Тог дана ваљало се помолити богу за берићет на начин како су и стари радили: седећи на кућном смену са три ораха у руци молио се, а после молитве крчкао орахе.

О једном Божићу, причају Ужичани, био је нарочито причљив. Опширно је призивао свезишњег, молио га да му да пуну кућу, тор, обор, кесу... баш као што су пуну ораха које је држао у руци. Али, не лежи враже: кад је после молитве сломио орахе, сва три била су готово празна! Видећи да ће по њима берићет бити танак, Бућа не оклевајући подиже поглед према небу и изусте:

— Не слушај, боже, шта Бућа трућа, него дај као до сада што си давао!

ЈАСЛЕ ЗА ГОСТЕ

Чајетинац Љубиша Ђењић бележи све срске догодишине. Нешто прикупљеног материјала је објавио, доста се налази у рукопису, највише се може сазнати у разговору с њим. А шала има. Не бринује Ера никог, нарочито власт.

Некада је живео у Чајетини срески начелник Павле Ђелмаш. Био је строг, престрог. Приликом обиласка среза ишао је од села до села. Стигао је и у Јабланицу. Сељаци суседне Доброселице решили су да га свечано дочекају пред општинском зградом, али у заказано време њега нема. Нема га ни у подне, ни поподне, није дошао ни увече. Уморни од дреждања разишли се кућама, али ујутру ето их. Опет су пролазили часови у чекању. Ђелмаш се појавио са пандурима тек предвече. Полако је сјахао с коња и више реда ради рекао:

— Јесте ли ме дуго чекали?

Народ је ћутао. Ипак, један Ера није издржао.

— Ма, господине капетане, чекамо те већ два дана и чим неки пас залаје, велимо: „Ето нашег капетана!“

Међу послератне шаливчине Ужичани убрајају дугогодишњег директора једног предузећа. Директор је био скроман. Како је живео, такву је и кућину направио на род-

ном Златибору. Чули његови пајдаши за ту колибицу и наумили да га исмеју. Чим су се првом приликом окупили у кафани, поменуше и директору „викендицу“.

— Је л' ти оно направи кућу?

Директор је потврдно одговорио и покушао да скрене разговор на другу тему. Међутим, саговорници нису попустили.

— А кад ћеш да нас угостиш у тој штали? —

упитали су као озбиљно.

Видећи да га пријатељи завитлавају, директор је отпио добар гутљај пива, неколико пута цокнуо језиком и погледао их.

— Кад направим јасле!

Од ерске досетке „страдао“ је и предатни ужички сарач Владо Коружић. Ушао сељак у његову радњу да купи улар и упитао за цену. Кад је чуо да улар стаје осам гроша, замислио се. Много је! Коружић је спустио

цену на шест гроша. Ери ни то не одговара, он би да узме улар јевтиније. Хоће бити, неће бити, сарач је упоран, Ера наваљује, али узалуд. Најзад, сељак опали као из топа:

— Дај ми, газда, тај улар за четири гроша или ћу учинити што сам науmio!

Сарач је попустио, више из радозналости да сазна шта је то Ера хтео да уради.

— Како шта, мој лепо газда! — зачудио се сељак. — Па да ми ниси дао за четири гроша, неумисам да ти платим шест као што си тражио!

ДОШАО ТАТА

Догодило се да је у једном ужичком предузећу неколико радника отпуштено као вишак. Невоља је закачила и курира, родом Златиборца који се није разумео у прописе и привредне мере. Решење о отказу уручено му је у шупи док је цепао дрва за загревање канцеларија. Курир је одложио секиру, примио решење и не читајући га пожурио код директора. Вацио је решење на његов сто и љутито одрезао:

— Ево теби, директоре, овај папир. Ако немаш шта да радиш, а ти иди кући, ја имам пуне руке посла!

Вештачко осемењивање крава тешко је крчило себи пут у златиборским селима. Сељаци су с подзрењем гледали на ветеринара који је објашњавао предности таквог начина оплођења. Када је ветеринар после извесног времена кренуо да обиђе телада настала вештачким осемењавањем, у неком дворишту затекао је само домаћицу. Сељанка га је преко воље увела у шталу, ритнула ногом теле које је лежало и процедила:

— Устај бре, дошао ти тата!

И позната личност златиборског краја прота Милан Смиљанић ушао је у ерске шале. Сународници су га изузетно поштовали и волели, али не може Ера да не поткачи. Један од њих дошао је проти да га замоли за услугу у Београду, прота је извадио нотес да забележи, сељак кад је то видео, кратко ће:

— Болан, прото, дајдер други нотес, у тај си већ двапут бележио ово због чега сам дошао и није било вајде!

Прота је волео досетке земљака јер је и сам био веома духовит. Неком приликом кренуо је у Чајетину на коњу и уз пут свратио у једну домаћинску кућу. Добро је ручао и наставио даље. Код Ђировића извора застао је да угаси жеђ. Сјахао је с коња и замолио сељанку која се баш тог часа ту нашла да му да лонче воде. Исприо је једно, друго, затражио и треће. Враћајући лонче, похвалио је извор.

— Добра вода, нема шта!

— Да сам и ја јела и пила к'о ти и мени би била добра! — узвратила је сељанка, а затим наставила да пуни посуде.

М. Толоровић

ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА

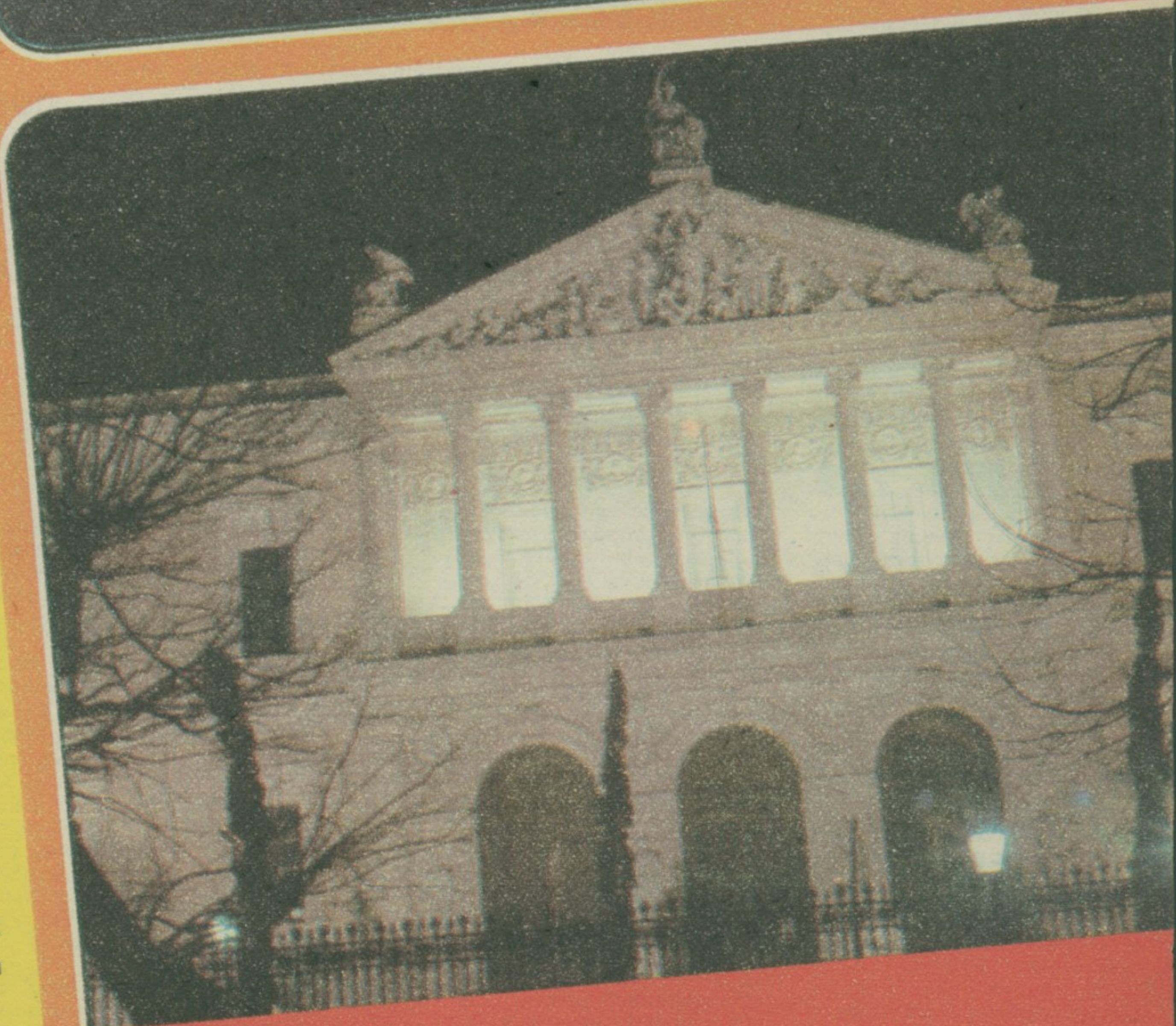
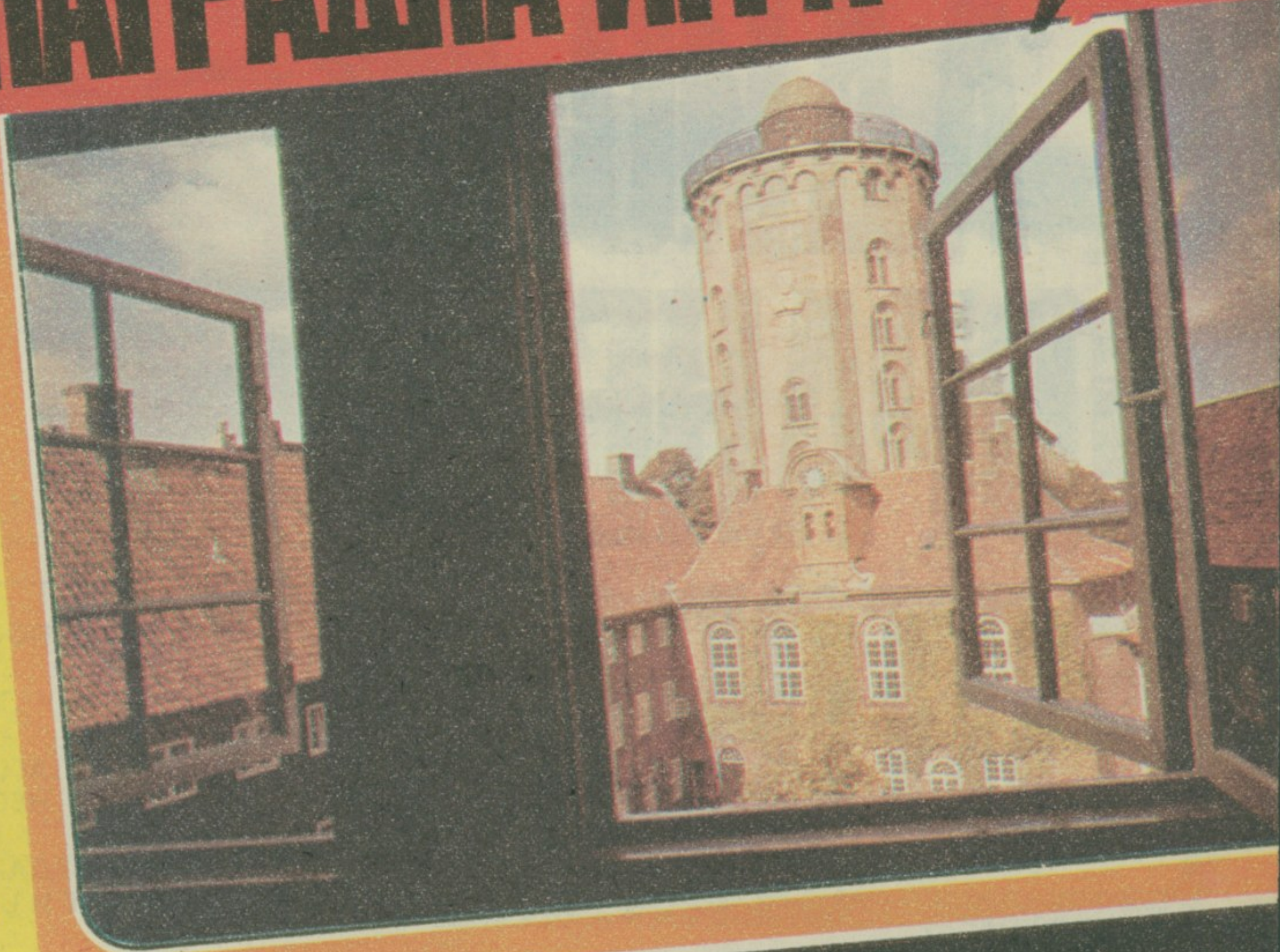

ПОЛИТИНИН
ЗАБАВНИК
ВАС ВОДЕ У СВЕТ

ПЕТО коло ВЕЛИКЕ НАГРАДНЕ ИГРЕ «ЗАБАВНИК И ЈАТ ВАС ВОДЕ У СВЕТ» објављујемо у следећем броју. Ово коло нашим читаоцима доноси 74 вредне награде. Прве награде ПЕТОГ кола су два ЈАТ-ова Eir-lift аранжмана: четвородневни «Виненд у Мадриду» и петодневни «Копенхаген». Остале награде су: два цепна рачунара, мајице и значке «Забавникових» издања, ЈАТ-ове путне торбе, оловке, књиге...

Не заборавите! ПЕТО КОЛО у следећем броју «Политикиног забавника» који излази 3. јула 1981. године.

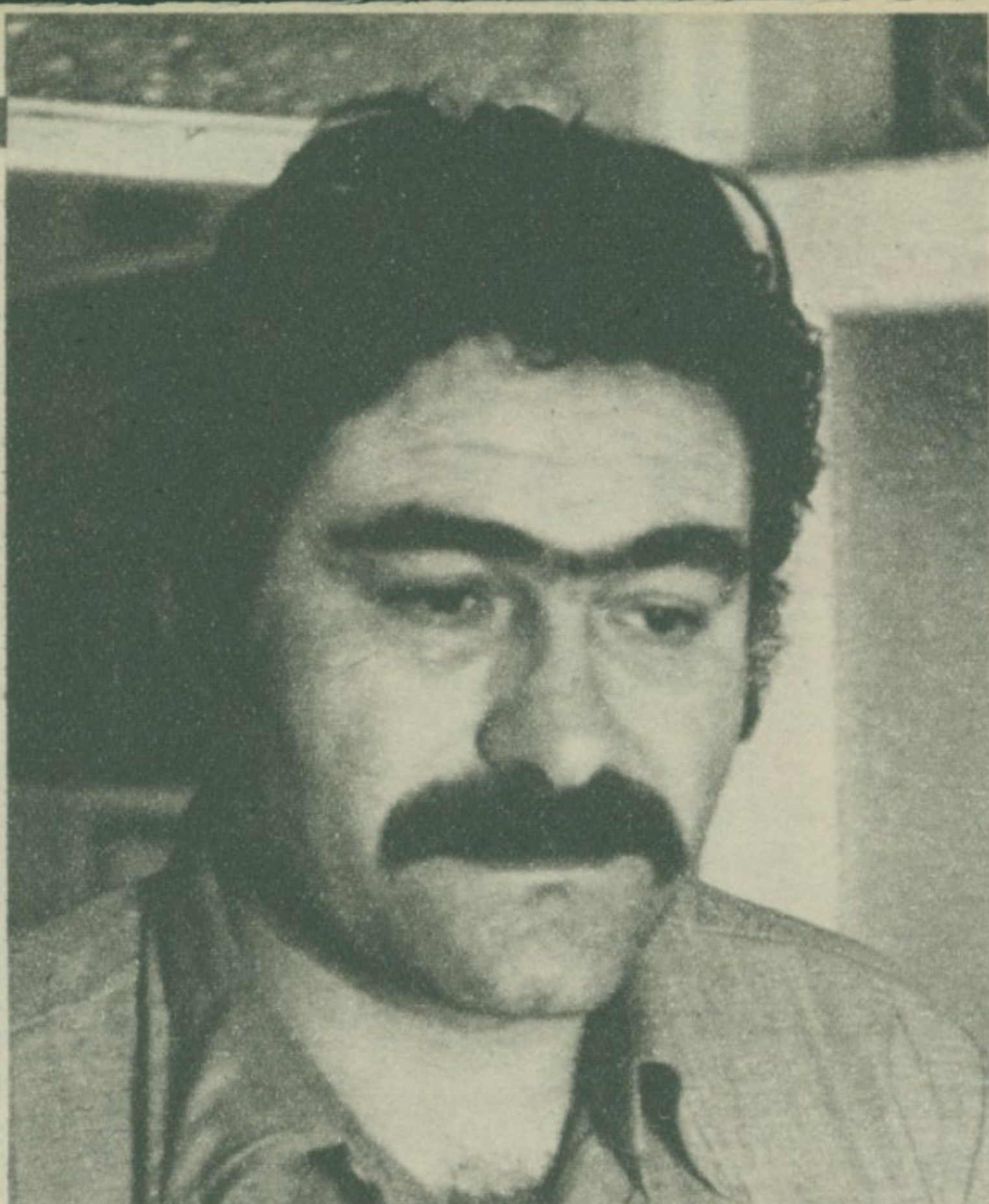
Питања овог кола ће се односити на Мадрид и Копенхаген, те зато на време прибавите податке који ће вам помоћи да тачно одговорите на постављена питања. Том приликом рећи ћемо вам више и о осталим наградама које вас очекују.

4 питања 444 награде!

ЈУГОСЛОВЕНИ
У ПАКЛУ
БЕРМУДСКОГ
ТРОУГЛА

АДИО, ФРАНЕ, ГОТОВО ЈЕ!

Франко Сршен: Није ме напустила нада

петак 6. марта унело је видљив немир међу посаду: вентилатори са палубе били су једноставно збрисани. Море је „очистило“ и хидраулични танк. Брод је био начет.

ВОДА ПРОДИРЕ!

О стању „Мезада“ најзад су обавештена острва Бермуда. И пловидба у неизвесно је настављена, без узбуне.

Субота, 7. март, већ је најавила агонију рањеног колоса. Вода је продрла у бродски тунел и складиште број један, прво до прамца. Заповедник је обавестио службу спасавања и управу компаније. Следећег дана „Мезада“ је више личила на подморницу него на брод: највећи његов део налазио се под водом, али је ипак пловио! Мотори су и даље радили. Франо Сршен је и у таквим услови-

**ЗА ПОСЛЕДЊИХ
60 ГОДИНА
У „ЋАВОЉЕМ
ТРОУГЛУ“
ЗАГОНЕТНО ЈЕ
НЕСТАЛО 160
БРОДОВА.
ЈЕДАН ОД ЊИХ
ЈЕ И ЦИНОВСКИ
„МЕЗАДА“
КОЈИ ЈЕ
ПОТОНУО У МАРТУ
ОВЕ ГОДИНЕ.
НА ЊЕМУ
СУ ПЛОВИЛА
И ДВА
НАША ПОМОРЦА.**

Крајем фебруара ове године израелски теретњак „Мезада“ испловио је из луке Арходота и кренуо на једно од својих дугих путовања. Осам херметички затворених складишта овог динамичког 216 метара било је до врха испуњено са 35 хиљада тона фосфата. Циљ је био Балтимор, лука на источној обали Северне Америке удаљена готово 19 хиљада километара.

Средоземно море све до Гибралтара било је врло немирно, али је „Мезада“ сигурно секао велике таласе. Саграђен у Хамбургу пре дванаест година са још три „близаница“, овај чврсти брод се до те пловидбе ко зна колико пута пробијао кроз најжешће олује на разним меридијанима. И увек је, за разлику од своје сабраће, излазио као победник: три брода истих димензија и грађе море је прогутало у бродоломима.

РАСТАНАК У ТЕЛ АВИВУ

„Мезада“ је до ове године више пута савладао чак и чувени бермудски, ђавољи троугао, страх и трепет морепловаца. И не само за њих. Док уплашени морепловци верују да у овом делу Атлантског океана бродови и авиони нестају јер су у све умешане натприродне силе, научни-

ци су покушавали и покушавају да на свој начин објасне загонетку бермудског троугла. По једнима, ту се олује јављају због судара неколико снажних морских струја и ветрова. То је, по мишљењу искуسنих помораца и најприхватљивије објашњење. Међутим, многи научници не слажу се с овом претпоставком: по њима, бродови муњевито и без трага тону у ђавољем троуглу и због утицаја непознатих сила из свемира, не искључујући ни непознате цивилизације...

На свом путу преко Атлантика „Мезада“ је требало да прође управо кроз ово подручје. Али, искусног капетана Геру Лавина и његову посаду то није бринуло: до сада су по неколико пута пролазили кроз бермудски троугао, понекад чак и по потпуно мирном мору. Али, кад је тај део огромног атлантског пространства у питању, никад се не зна.

Међу 35 чланова посаде смештених у луксузне кабине налазила су се и два Југословена. Тридесет седмогодишњи Корчуланин Франо Сршен, управитељ строја, петнаест година пловио широм света, иза себе има два бродолома. Осам година млађи Франо Цапковић са Брача, први официр строја, такође је већ пловио на „Мезади“.

Када је брод прошао

Гибралтар и упловио у Атлантик, океан је био сасвим миран. Франо би повремено прегледао снажне бродске машине и сва запажања бележио у дневник управитеља строја, па би одлазио у свој апартамент и настављао да ради на моделу једрењака. Али, овога пута нешто му није дало да се олупи и ради мирно. Кроз мисли му је стално пролазило растајак са супругом Звјезданом на аеродрому у Тел Авиву. Желела је да плови с њим или да заједно путују у Задар где живе. Франо је на све то могао само да одмахне руком.

Трећег дана пловидбе Атлантиком извештај о времену најавио је да се у висини Азора, око 750 километара испред прамца „Мезаде“, креће циклон.

БРОД ЈЕ НАЧЕТ

Заповедник је брод скренуо јужније, према Мадеири, све до тридесете паралеле. Али, следећег дана посада је могла да омирише невреме. Таласи су већ били високи преко пет метара, док је ветар постајао све јачи. Брод је шкрипао рвући се са узбурканим океаном. Но, за њега и посаду то још није био проблем: знали су ту руту готово напамет.

Следећи извештај о времену већ је унео скривен немир међу морнаре на

„Мезади“: формирала су се два циклона, један северо-источно од Бермуда, а други у висини Нордфолка. Барометар је показивао притисак од 870 милибара. Брод је и даље сигурно пловио по немирном мору тридесете паралеле иако је улетао у опасне ветровите чворове испресецане огрским таласима. Међутим, сви су се надали да ће ипак успети да избегну средиште циклона.

Убрзо се обистинила пословица да је пут у пакао поплочан dobrim надама и намерама: показало се да „Мезада“ плови право у пакао. Иако се налазио на око 650 километара од центра циклона, таласи су нарасли до десет метара, а ветар је достигао брзину од сто километара.

Пуна четири дана и ноћи брод се ваљао по таквом Атлантику. И за та четири дана превалили су само око 140 километара — искупило мало за један снажан брод као што је „Мезада“.

Али, сиво олујно јутро у

ма нормално силазио у стројарницу, надгледао њен рад, издавао упутства. Међутим, свима је већ било јасно да их може спасти само чудо. Изгледа да је командант веровао управо у то. Море је кључало као у котлу продирући брзо и у складиште број два.

Сви поморци који су доживели пакао бермудског троугла тврде да су таласи на том подручју сасвим другачији него у другим олујама — неправилни, оштри и подмукли. Површина мора претвара се у густу пару која опасно смањује видљивост. Ретар достиже силовиту снагу која заједно са циновским таласима руши и односи све што му се нађе на путу.

— Адио, Фране, више нећеш видети кућу — помислио је управитељ строја. Али, то није било предавање бесу мора и судбини. Најгоре је тек наилазило.

У недељу око 7 часова брод се нагнуо. Командант

је наредио да се припреме чамци за спасавање. У етар је полетело и оно познато поморско СОС — знак да су брод и посада у смртној опасности.

У 10 часова, док је ветар достигао орканску снагу а таласи били високи преко 10 м, сви чланови посаде нашли су се на командном мосту. И најiskusнији поморци сада су се понашали готово као деца. Приоран је био само Франо Сршен. Још једном се спустио до строја и искључио га иако је брод почео брзо да се нагиње прамцем према дну. На командни мост вратио се са боцом коњака: желео је да у последњим часовима наздрави свим пријатељима у посади. Годинама су пловили заједно, а сада је свему дошао неизбежан крај.

Велике гумене чамце за спасавање посада је безуспешно покушавала да ба-

били скочили и њихови крици губили су се у урлику валова и завијању ветра.

За само неколико секунди, правећи огроман вир за собом, „Мезада“ је нестао у неколико хиљада метара дубоком мору бермудског троугла. Био је то још један од око 160 бродова колико је нестало на истом подручју у последњих 60 година. „Мезада“ је потонуло на око 180 километара југоисточно од Бермуда, односно преко 1400 километара од Њујорка. Заједно са њим у вртлогу су нестали командант Гера Лавин и Франо Сршен. Бита је недеља, 8. март, тачно 10 часова и пет минута.

САМ МЕЂУ АЈКУЛАМА

Ко зна колико је Франо Сршен био дубоко испод површине узбурканог мора.

пеле, иако му је одећа отежавала пливање. Уздао се у тврдњу познавалаца да тамно одело одбија морске псе.

Изненада га је нешто ударило у леђа. Окренуо се верујући да ће угледати разјапљене чељусти ајкуле. Али приказ који му се указао истовремено га је потресао и улио нову снагу: до њега је доплутало искасапљено тело бродског конобара. Ајкуле су, дакле, почеле своју крваву гозбу.

Ускоро га је задесила нова недаћа. Уље које је испливало из потонулог брода облепило му је одело и тело и отежало сваки покушај пливања. Ни тада није скинуо одело. Бесомучно се рвао са таласима и ветром. С времена на време угледао би тамну сенку која би муњевито пројурила надомак његових руку. Сваког часа могао је да очекује напад.

као скроман сплав и могућност да бар мало предахне. А на њој је великим словима писало „Мезада“. Био је, наиме, то онај део са прамца на којем је име брода.

Ускоро се опет појавио један авион и за њим хеликоптер. Опет је махао. Авион је одлетео, а хеликоптер покушао да лебди изнад њега. Угледали су га!

Међутим, оркански ветар није дозвољавао летелици да мирује у месту и оацн уже за спасавање изнад самог бродоломника. Када је оно пало на двадесетак метара од њега, Франо је добио нову снагу, запливао кроз таласе и грчевито ухватио каиш на крају ужета које је из хеликоптера висило косо. Закопчао је каиш испод пазуха и махнуо руком да дижу.

Осетио је снажан грзај који му је пресекао дах.

детаљног прегледа једноставно није могла да верује. Иако је тонуо у вртлог који је направио брод, доживео шок, пливао међу ајкулама и два и по часа у води од 14° С — срце и крвоток Фране Сршене радили су нормално. Истина, телесна температура спустила се на 34° С, али се после чаја с вискијем вратила на нормалну вредност. Иако му је нога била отечена, Фране је сам ушао у болницу и сам је напустио.

ЈЕСИ ЛИ СТИГАО У БАЛТИМОР?

Кад је дошао у хотел, где су га дочекали представници компаније и мноштво америчких новинара, међу којима су били и репортери „Њујорк тајмса“, одмах је позвао Задар. Тај разговор ни он ни његова супруга Звездана ни кћерка Бојана никада неће заборавити.

У Југославији је било једанаест часова увече, када је Звездана дигла слушалицу и чула Франин глас. Била је већ навикла да јој се телефоном јавља или с брода или из једне од лука широм света.

— Јеси ли стигао у Балтимор? — питала је, сећајући се разговора у Тел Авиву.

— Нисам.

— Па где си? — рећ је била узнемирена.

— На Бермудима.

Иако је и сама, пловећи управо на „Мезади“, доживела бермудски троугао, још јој ништа није било јасно.

— Жив сам, здрав, добро је... — говорио је Франо.

— Па како си стигао тамо? — прекинула га је.

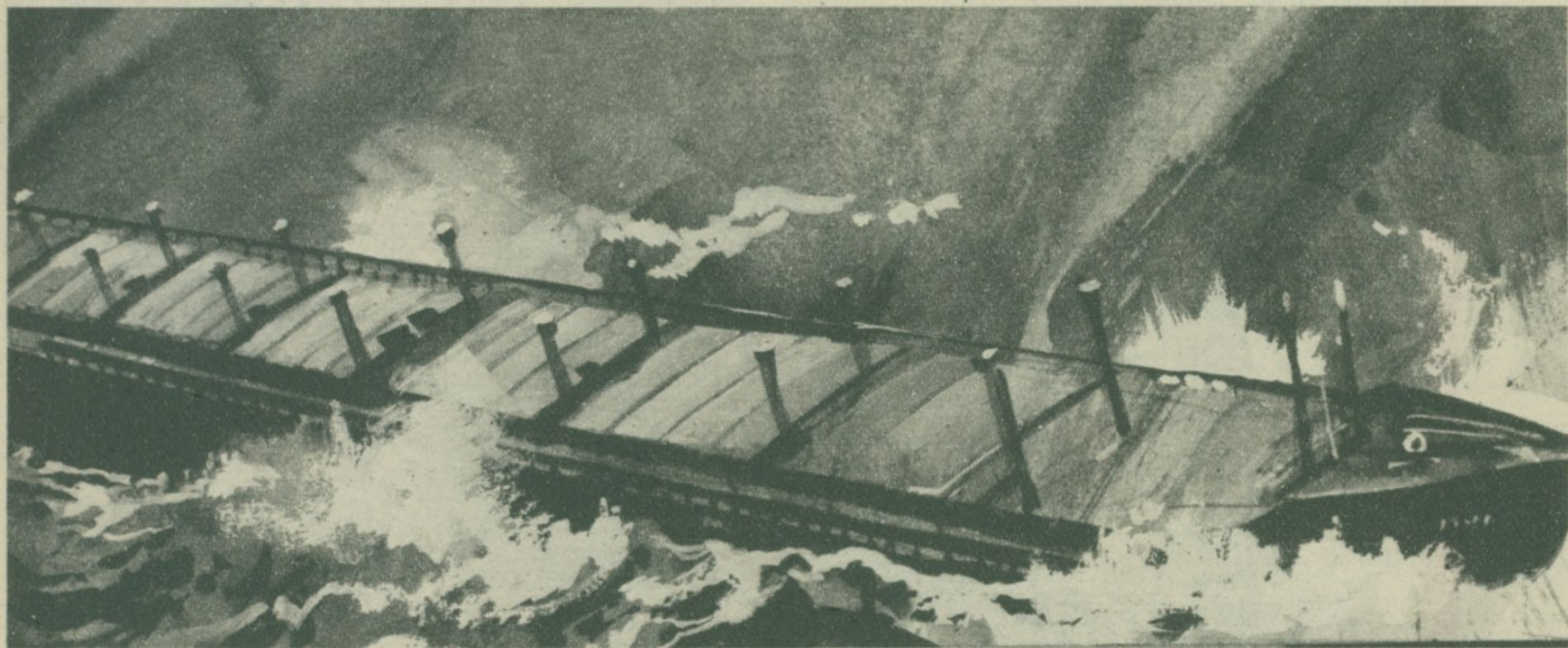
— Потонули смо...

То је за жену било исувише: срушила се у несвест. Тек је кћерки Бојани Франо успео да објасни шта се догодило молећи је да утеши маму и да не брину. За неколико дана биће код куће.

Касније тог дана сазнао је да је један индијски брод који је био најближи месту бродолома успео да спасе девет чланова посаде из чамца за спасавање са „Мезаде“, међу којима је био и Брачанин Франо Цапковић. Једини који је жив извађен из мора био је Франо Сршен.

Неколико дана после драме у Бермудском троуглу, захваљујући брзој помоћи нашег конзулата у Њујорку и пословности компаније у којој је радио, загрлио је у Задру супругу и кћерку. Са брода који је заувек нестао у тајанственом ђавољем троуглу донео је само ручни часовник. Ноћу, у краткотрајном, непрекиданом сну, сања посаду „Мезаде“ и она два модела једрењака.

И. Лончар

ци у море: олујни ветар односио их је далеко као перо. Кад се један од њих најзад докопао површине, део посаде с муком се укрцао у несигурно пловило. Брод се све више нагињао прамцем према дну тако да су крме и елиса већ били изнад воде. Опет је Франо отрчао низ нагнут брод до своје радне собе одакле је донео нож и пресекао уже којим је чамац био везан за „Мезаду“: упаничени људи на то су били потпуно заборавили тако да је претила опасност да их брод повуче за собом у дубину.

Дошао је тренутак опраштања. Сви су, једва се држећи за ограду брода који је већ тонуо, попили по гутљај пића. Франо им наздравио, пожелео срећу, а затим разбио боцу о крму која се већ била високо издигла изнад огромних таласа.

— Овог пута си готов — рекао је сам себи стојећи са командантом на делу брода који је једини био ван мора. Остали су већ

Већ је губио дах, у глави му је гутљало и у плућима пекло кад је ипак успео да изрони на површину. Био је сасвим сам: кроз измаглицу није видео ништа сем таласа који су га дохватили као играчку.

Међутим, брзо се прибрао. Више није мислио о смрти. Истина, сећао се родне Корчуле, оца, брата, супруге и кћерке, али све је надјачавала снажна мисао о животу, о борби, о томе да мора истрајати. Покушавао је да плива тако да му ветар бије у потиљак, иако је више био под водом него на површини.

Знао је да до најближег копна има исувише и за једног тако доброг пливача као што је он, али није га напуштала нада да ће доћи авиони, хеликоптери или неки брод који је ухватио СОС. Није чуо вриске другова из посаде нити је знао шта се с њима догодило. Знао је само да је то подручје препуно крволочних ајкула и због тога није са себе скинуо црну кожну ветровку, панталоне и ци-

Понекад би погледао на часовник. Већ је био преко два часа у води, осећао је да губи снагу и да неће моћи још дуго. А око пола дванаест у сивом олујном небу угледао је први авион, а затим хеликоптер.

БЕЛИ ЈАСТУЦИ У ОКЕАНУ

Са новом снагом у телу, не осећајући бол у нози од ране коју му је на нагнутом броду нанео око 150 килограма тежак цилиндар, Франо се издигао изнад воде и махао. Али, пилоти га нису угледали: знао је да је врло тешко спазити човека у разбеснелом океану. Летелице су направиле круг и удаљиле се бацајући беле јастуке да би привукли пажњу ајкула.

Ни тада није очајавао. До њега је допливала једна поморанца коју је ољуштио и појео. Појавила се и једна даска која је сада могла да му послужи

Сам тежак преко сто килограма, одела натопљеног водом и уљем, чинило му се да му се тело раздваја на два дела. Таласи су га ударили последњи пут и убрзо се нашао изнад океана који је победио.

Тек у хеликоптеру америчке војне базе са Бермуда схватио је да не може да говори. Био је потпуно свестан, отварао је уста, али речи нису излазиле. Са пилотом и радио-телеграфистом се због тога дописивао. Тада је сазнао да су у потрагу за посадом „Мезаде“ кренули један носач авиона, осам хеликоптера и два разарача америчке ратне морнарице. Сазнао је и то да до сада није спасен нико сем њега, а и он у последњем тренутку. Наиме, летелици која га је сада носила према Бермудима преостало је још горива само за повратак у базу. А било је планирано да се трагање обустави у дванаест часова. Срећа, изгледа, ипак помаже храбре.

Група медицинских и војних стручњака после

ПОДЗЕМНО ПРАСЕ

НЕВЕРОВАТАН ЗООЛОШКИ КОКТЕЛ

Кад се коначно указала прилика да га боље загледају, испоставило се да је тачно све што су подељени природњаци тврдили: створење је било и прасе, и магарац, и медвед, па чак и кртица...

Тог јутра 1748, господин Де Бифон, некрунисани краљ свих природњака свог времена, прослављени француски зоолог и ботаничар, толико се смејао да му се перика тресла:

— Овај Колб је прави шаливизија!

Господин Де Бифон је у руци држао књигу „Пут до Рта Добре Наде“ немачког природњака Петруса Колба који се вратио с пута по јужној Африци и, између осталог, с много озбиљности, описао једну веома необичну животињу.

Ни у једном познатом каталогу састављеном до половине 18. века тог створења није било. Домороци и досељеници из Европе звали су га „подземно прасе“ и, ако је веровати Петрусу Колбу, била је то нека чудна мешавина многих добро знаних животиња: дугачка с репом око два метра, имала је крупно тело, повијена леђа, издужену главу, свињско рило, магареће уши, очи као у зеца, велике медвеће шапе, канџе тигра и реп кенгура. Да слика буде потпунија, треба додати да

је ово чудно биће копало рупе у земљи као обичан зец. Али, сразмерно његовој величини, то су биле огромне јазбине.

Ово необично створење имало је исто толико необичан укус: од доласка на свет па све до смрти, оно је на свом јеловнику имало једно једино јело: термите!

ШАЛА ИЛИ ИСТИНА?

Да ли „подземно прасе“ заиста постоји или је посреди само маштовита шала, питали су се стручња-

ци? Док су се они препирали и двоумили, домороци и досељеници упорно су настављали да тврде: бољег паприкаша од паприкаша поменутог „прасета“ нема!

Ни када је коначно доказано да постоји, природњаци никако нису могли да се сложе: шта је та животиња?

— То је прасе — тврдили су једни. — Има рило, а тело му је покривено чекињама.

— Није тачно — одговарали су огорчено други. — Магарац је. Уосталом, прича о канџама је измишљена. Та животиња има копита!

У међувремену је у Ев-

ропу стигло неколико скелета и кожа животиње око које се дигла толика прашина. Створење је, испоставило се, заиста било све што су природњаци тврдили: и прасе, и магарац, и медвед, па чак и кртица! Тај необични коктел природе натерао је француског научника Жофроя Сент-Илера да у свом арсеналу грчких речи потражи прикладан назив за њега. И нашао га је. Ориктеропус — онај који копа ногом. А да би новчан животињског царства имао, као што је и ред, и презиме. Жофроя га је „усвојио“ и у зоолошке матичне књиге унео под именом које му је заувек

остало: *Orycteropus Geoffroyi*.

Муке природњака тиме ни издалека нису окончане. Тај четвороноги „потпури“ поставио их је пред још један тежак проблем: како га класификовати? Само је једно било сигурно: да је сисар. Али, како га сместити у неки од великих редова сисара осим ако му се не додели по једно свратиште у сваком од њих?

Папкари су могли да тврде да припада њима због главе налик на магарећу и сличности са свињом. Месождери су могли да се позивају на његову сличност с медведом, на његове канџе. Хранио се

мравима, па су крезубице имале право да га својатају и прогласе за мравоједовог брата од стрица, а торбари су могли да се позирају на сличност с кенгуром. Има ли каквог знака према којем би му се одредило његово право место?

— Погледајте му зубе —

оком. Тек под микроскопским окуларом испоставило се колико су чудни зуби чудни: сваки кутњак „подземног прасета“ је у ствари густо збијен сноп паралелних цевчица чији је горњи део испуњен, а доњи шупаљ. И најмањи кутњак садржи стотине тих цевчица, док их у највећем има

замршен проблем: никако нису могли да се досете реда сисара чији би припадници имали кутњаке налик на везицу шпаргли!

Постоји само једно решење, закључише на крају: створићемо посебан ред само за њега. Речено учињено. Тако је оформљен нов ред тубулидентата — цевозубасти, ако нам је дозвољен слободан превод. Поменути ред постоји и дан данас и чини га један једини тубулидент: ориктероп.

Ориктероп, треба рећи, не воли публицитет. Овај усамљеник не зна за живот у крду и све што се од њега може видети у ствари су трагови у шикари и мравињаци као откопани мотиком.

Срећници који су га ипак среди кажу да његов физички изглед заслужује пуну пажњу: два метра дужине од врха њушке до краја репа, завидан обим струка од читавог метра, 80 килограма живе ваге, снажни удови, мишићав реп, веома издужена глава, уска њушка, мале зечије очи (сањалачке, тврде) уши дугачке 25 центиметара. Сјајна кожа прелива се од бакарноцрвене до мрке.

Ориктероп је длакав, али не као сав остали свет. Длаке су му распоређене у чуперцима од по три или четири, а сваки чуперак, опет, има неки свој строги ред: једна длака у средини, трипут дужа од осталих и кочперно уздигнута, док око ње понизно пуже остале три или четири, приљубљене уз саму кожу.

ЗА ТРИ МИНУТА ДУБОКО ПОД ЗЕМЉОМ

А тек глава! На рилу се налазе бркови, ту је и брадица и неколико чуперака уметнички распоређених о-

Завиримо ли у унутрашњост ориктеропове лобање откривамо да су му могуће полутке изузетно глатке што пружа прилично неповољну слику о његовим склоностима за апстрактно мишљење. Он више воли конкретну стварност: живот на земљи и у земљи. Ориктероп има криве канце, дугачке десетак центиметара. Кад су увучене, изгледају као коњско копито. Кад их пружи, на њима би му позавидео сваки тигар: једним ударцем шапе могао би да распори трбух сваком противнику.

Али, ова животиња је у ствари бојажљива и плашљива, а њена повученост иде дотле да хода на врховима прстију. Канце јој нису оружје: то је алат за копање. Брзина копања паклена, техника задињајућа. Ориктеропу су потребна свега два до три минута да под земљу увуче свих својих 80 килограма. Он прво седне, ослони се на задње ноге и реп који му је као у кенгура. Затим његове предње шапе почињу да раде: брзо буше и без престанка одбацују ископану земљу. „Подземно прасе“ нестаје у облаку прашине и кише од камења. Његово рило ситни земљу као дробилица. Канал којим се спушта у дубину има нагиб од 45°. На површини остаје само један отвор, као гротло минијатурног вулкана који стално „бљује“ земљу.

Тек када се спусти до жељене дубине, обично се ради о неких осам метара, почиње главни део посла: копање јазбине која личи на подземну железницу са ходницима, тунелима, кривинама, главним и споредним излазима, слепим улицама и лавиринтима у којима само градитељ може да се снађе. Кад доврши своје подземно здање, ориктероп влажном земљом запуши све отворе. Онда

нађете ориктероп — потражите термите.

Зашто је међу бројним посланицама које му природа нуди, наш ориктероп изабрао баш ту бедну храну? Можда због тога што је плашљив, можда зато што не воли борбу? Руку на срце, ни из једног ни из другог разлога, јер термити спадају међу најзаштитенија бића: зидови њихових мравињака каткад су високи као црквени торњеви и тврђи од бетона. Али и они се руше под ориктероповим кривим канцама.

ТЕХНИКА МУХОЛОВНЕ

Кад падне вече, опрезно „подземно прасе“ пажљиво провирује из свог подземног лавиринта. Пре него што се отисне у мрак, прво мало поседи испитујући околину. Додуше, у томе његове очи имају мали удео. „Прасету“ је вид ужасно слаб. Што се чула мириса и слуха тиче, на њима би већ многи могли и да му позавиде.

Када се увери да је све у најбољем реду, ориктероп креће напред њушећи земљу. Најзад, ево мравињака! Прождрљивац се усправља поред грађевине њушкајући жудно и чим осети замамни мирис, почиње снажним ударцима канци да руши зид. И у разарању, као и при изградњи, „прасе“ је методично: прави широке пукотине кроз које комотно може да провуче своју прождрљиву њушку.

Његова техника лова је техника муволовке: завлачи у ходнике мравињака дуг, црволик, лепљив језик који затим извлачи пун инсеката. Кутњаци у облику везица шпаргли раде пуном паром.

Но, док се ориктероп слади, прете му разне опасности. Леопард би, на пример, радо искористио zgodну прилику. Ориктероп то зна и зато је спреман да побегне на најмањи знак опасности. А да би побегао, не мора далеко да иде: закопава се на лицу места.

Дешава се, ипак, да га нека звер изненади. Али, ништа зато. Непријатељ ће се брзо повући заслепљен рафалима земље, ошамућен гомилом камења које пада на њега, а подругљиви ориктероп нестаће му испред самог носа. Чак и кад би га ухватио за реп, то противнику не би много помогло: пошто једном увуче у земљу главу и предње ноге, „прасе“ се тамо закачи канцама невероватном снагом. Неколико људи заједно не би га могли извући.

Мада је по природи заклети усамљеник, ориктеропово срце се ипак понекад испуни нежним осећањима. То се дешава у сезони киша, у мају и јуну. Но, о његовом сентименталном животу природњаци имају сасвим нејасне представе. Било како било, на свет на крају долази једно једино младунче које ће се дуго и обилно хранити млеком све док не дође време да пређе на термите.

Термити су „подземно прасету“ двоструко корисни: служе му као храна и као бесплатна радна снага. Гнезда вредних „мрава“ испресецана су ходницима за проветравање које ориктероп повезује са својом подземном кућом и на тај начин без много личног труда обезбеђује себи довољно ваздуха

повикаше једног дана неки природњаци. — Какви зуби!

КУТЊАЦИ КАО ШПАРГЛЕ

И заиста. Кад су му боље погледали у уста, испоставило се да је ориктероп одавно одбацио секутиће и очњаке, а задржао само кутњаке. И то не било какве: без корена, тако да они непрекидно расту због чега власник читавог живота мора да их „креше“ тарући их једне о друге.

Толико се видело голим

Наборана кожа новорођеног „прасета“ изгледа као да је за неколико бројева већа. Затегнуће се кад малишан порасте и када са млека пређе на конкретну исхрану — термите

више од хиљаду пет стотина! Кад су угледали ту дивоту, природњаци су честитали једни другима на открићу.

Одушевљење их је прошло када су мало поразмислили и схватили колико је ово сазнање искомпликовало већ ионако

ко очију, па трепавице дугачке као у филмске звезде. Али, ориктероп добро пази да му трепавице не расту на ивици капака као што налаже грађански ред — он је своје сместио на спољни део капака. Шта ли тек крије у себи та необична глава?

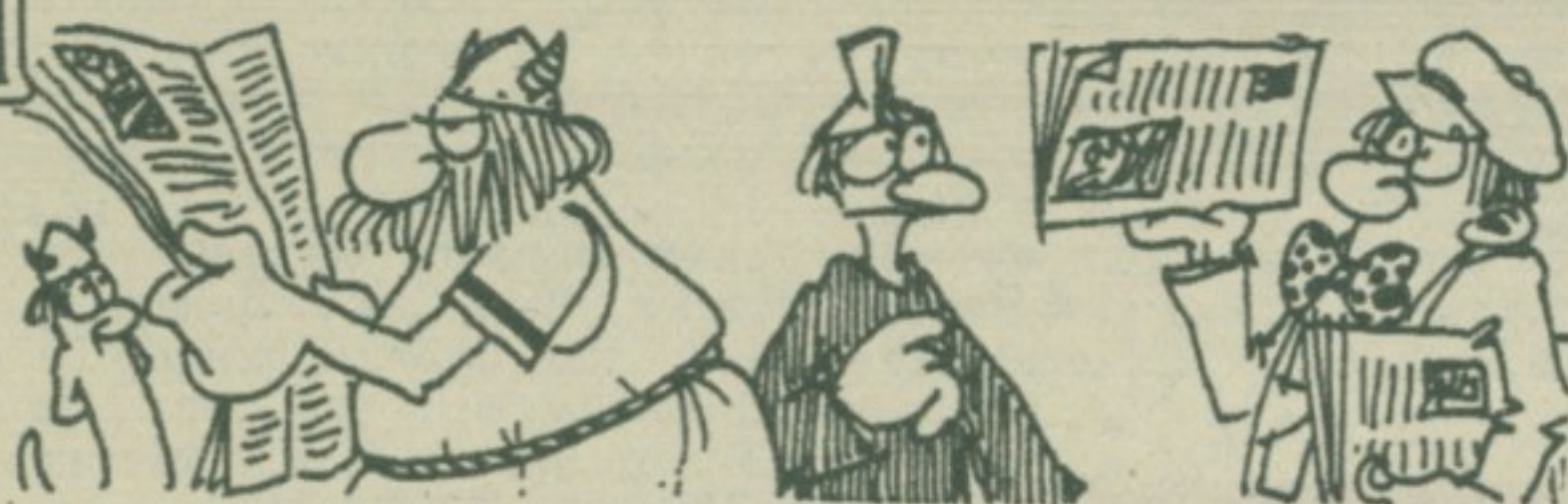
мирно легне да спава. Из сна се буди тек кад сав остали свет крене на починак. Плашљивко, наиме, кућу напушта само ноћу. Што је сигурно, сигурно је.

Ако желите да нађете лава, потражите антилопу или зебру, ако хоћете да

*СТРАНА

ПОЛИТИКНИ
ЗАБАВНИК

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЧИТАЋЕШ О
СВЕМУ СА
НАСЛОВНИХ
СТРАНА

Музика: П. Ракићевић —
З. Стојић
Текст: З. Костић
Изводи: група Браћа

Са тобом је лепо ал' боље
да кренем
јер ноћас ме чека сто
важнијих људи
и мали смо концерт
у препуној сали
а познати нас рокер на сва
уста хвали.

Чекају ме тамо лицемерне
фаце
поделиће своја мишљења
строга
а мени је важно само да се
свира
и да моја песма барем
неког дира.

Теби није јасно да има још
нешто
што ми значи више у
овоме часу
остао бих само са тобом
у тами
ал' не можемо бити овог
пута сами.

Ако ти је стало бар мало
до мене
нећеш звати сутра у
незгодно време
чућемо се опет за недељу
дана
читаћеш о свему са
насловних страна.

Све је почело пре неколико година када су два брата близанца Предраг и Ненад почели да свирају акустичне гитаре „скидајући“ Боба Дилена до савршенства. Ниједна школска приредба није могла да се замисли без њих. Као матуранти Пете београдске гимназије формирали су сопствену групу и назвали је ОМ. Тада су полако почели да напуштају „акустичарску“ музику, па и „улично“ певање са којим су имали толико успеха у Италији и дуж Јадрана. Увођењем звука електричних инструмената измењен је и њихов репертоар. На „Београдском пролећу“ 1979. године наступали су као пратећа група Бисере Велетанлић и доживели велики успех јер је стручни жири тој песми доделио прву награду. Групу ОМ видели смо касније и на „Палилулској олимпијади културе“ али се ту ненано и гаси аматерско свирање. Браћа ПРЕДРАГ и НЕНАД РАКИЋЕВИЋ одлучују да се професионално баве музиком па су у помоћ позвали још један пар браће — Дарна и Дејана Грујића (клавир и бас). Тако је настао ансамбл БРАЋА, у коме повремено гостује и бубњар ЗОРАН СТОЈИЋ.

Први резултати су већ стигли. Изашао је први сингл са песмама „Мачница“ и „Читаћеш о свему са насловних страна“. Први контакти са публиком (нарочито женском) показали су да ће имати много навијача. Њихово ванредно лепо слагање гласова обогаћује њихову музику па није ни чудо што су и ове године на „Београдском пролећу“ доживели успех. Певали су песму „Родбина“ за коју је музику написао Ненад Ранићевић, а текст Момчило Бајагић, члан „Рибље чорбе“.

Ансамбл БРАЋА има озбиљне планове за ово лето: повући ће се на острво Црес где ће припремити материјал за прву ЛП плочу. Шта ће од тога бити, видећемо на јесен!

КАКО ЈЕ ОД ЈЕДНОГ БУКЕТА ПОСТАЛА ИГЛА

* КОНТАКТ АДРЕСА: ИГЛА,
29. новембра бр. 27, Београд или тел. 011-553-501

* Идејни творац и шеф групе БУКЕТ МОЈИХ ПРИЈАТЕЉА Бане Јовић, музичар који се чешће појављивао у позоришту него на музичкој сцени,

одлучио је да прошири своју активност на естрадном пољу.

БУКЕТ МОЈИХ ПРИЈАТЕЉА је био познат као ансамбл који је неговао песме са тематиком из свакодневног живота, композиције ангажованог садржаја, често се појављивао на академијама, радним акцијама, великим манифестацијама итд. Вероватно је да ће се и убудуће појављивати у пригодним програмима, али ће то бити споредно. Главна активност Банета Јовића од сада ће бити у новом ансамблу који се (мало чудно) зове ИГЛА. Приликом промоције првог сингла ИГЛА је обавестила све заинтересоване о свом постојању на неуобичајен начин: штампала је посебан „памфлет“ у коме се могло прочитати и ово:

А зашто баш „Игла“?
Да би се римовала са „стигла“,
да би понеком, можда, чак и притисак била,
да би се боцкала са животом и стварима
свакодневним
да би своје расположење пренела и рокерима
правовременим.

А као обећање: „Сходно имену ИГЛА неће никога бости, сем ако се сам не набоде — да би се после хвалио — И код мене стигла ИГЛА!“

Београдска рок-група ИГЛА основана је почетком ове године, прошлог месеца им је изашао сингл са две песме рађене према тексту Милана Витезовића „Бачко доба“: а) „Далека је Индија, Кина и Хаваји“ б) „Пера ортак“. Аутор музике је Бане Јовић, а музички продуцент на миксовању у Лондону је био Корнелије Ковач.

Берза плоча

Купујем добро очуване плоче аустралијске групе AC/DC о-сим ЛП „Highway to hell“). Уз понуду назначити цену.

Зоран Тришић
Лењикова 30
22000 Сремска Митровица

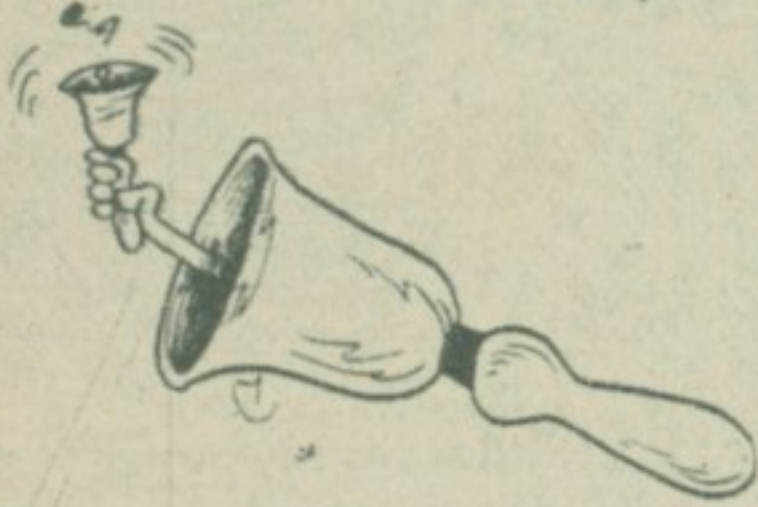
Желео бих да мењам нове ЛП СРЕБРНИХ КРИЛА, ДАДЕ ТО-ПИЋА, НОВИХ ФОСИЛА, за касете ЗДРАВКА ЧОЛИЋА и СРЕБРНИХ КРИЛА.

Бобан Живковић
III пук 8
18300 Пирот

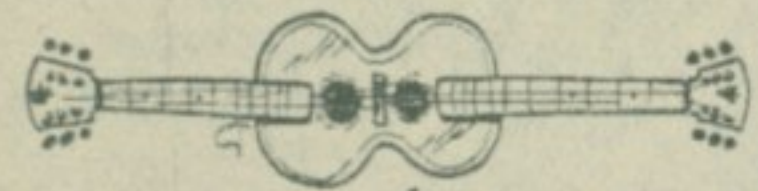
Продајем добро очуване плоче (по 70 динара „Arrival“ (ABBA), „Innocent Victim“ (URIAN HE-EP), „Hotel California“ (FAG-LES), „Greatest Hits“ (PAU SI-MON), „Izitso“ (CAT STEVENS), „Attention“ (BLACK SABBATH), „Made in Europe“ (DEEP PUR-PLE).

Власта Мохачек
Солларова 3
41000 Загреб

За плочу „Arrival“ (ABBA) да-јем „Whatever you want“ (STA-TUS QUO), а за „Oceans of fan-tasy“ (BONEY M.) „Golden sou-venirs of Greece“ (Разни ИЗ-ВОЂАЧИ).

Александар Живановић
М. Тита 11
15314 Крупань

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ЗАДРА

Задар је одувек обилвао до-брим пјевачима и гласбеним ан-самблима различитих жанрова. Тако у последње вријеме запа-жамо све чешћу појаву задарске групе ОРИОН која за разлику од већине новијих група гаји мало дружичији стил гласбе. У ери но-вог таласа и панка код њих још увијек запажамо склоност према романтичном репертоару што ће рећи да је у потпуности искориш-ћен пријатни глас њиховог вокал-ног солисте.

Група ОРИОН у главном наступу

на „плесњацима“ у околици Задра гдје је због ненаметљивог пона-шања и због разноврсног репер-тоара веома топло примана.

Чланови ОРИОНА су:

ЦВЕТКО БИЛАН, вокални со-листа, МИШО БРЧИЋ, соло гита-ра, МИРО МЕЛНИК, бубњеви, ИВО ДОРКИН, бас гитара, МИ-РОСЛАВ МИЛИЋ, клавијатуре.

Бранка Рудић,
Бранимирова 14
57103 Задар
(хонорар: 150 динара)

НАША КАРИКАТУРА

ТЕД РАНДГРИН
(TODD RUNDGREN)

САРАДНИЦИ ЦРТАЧИ

Ево како је Вајту и Неду по повратку са Евровизи-ског фестивала у Даблину видео наш сарадник Марио Вишковић, Ул. Слободе 13/1, 52220 Лабин.

(хонорар: 300 динара)

МОУ ИЗБОР

Имам 15 година и живим у Снопљу. Зо-вем се Дарко Груп-чев и изабрао сам следеће плоче које бих понео на „пусто острво“.

ДОМАЋЕ

1. НАСТАВНИЦЕ — Зана
2. СТАВИ ПРАВУ СТВАР НА ПРА-ВО МЈЕСТО — Аеродром
3. ТАЛАСНА ДУ-ЖИНА — Леб и сол
4. РОКЕНРОЛ ЗА КУЋНИ САВЕТ Рибља чорба
5. ХА, ХА, ХА — Бијело дугме

СТРАНЕ

1. SHINE ON YOUR CRAZY DIAMOND — Pink Floyd
2. LET IT BE — Beatles
3. BICYCLE RACE — Queen
4. YOU AND ME — Spargo
5. YOU AND ME — Delegation

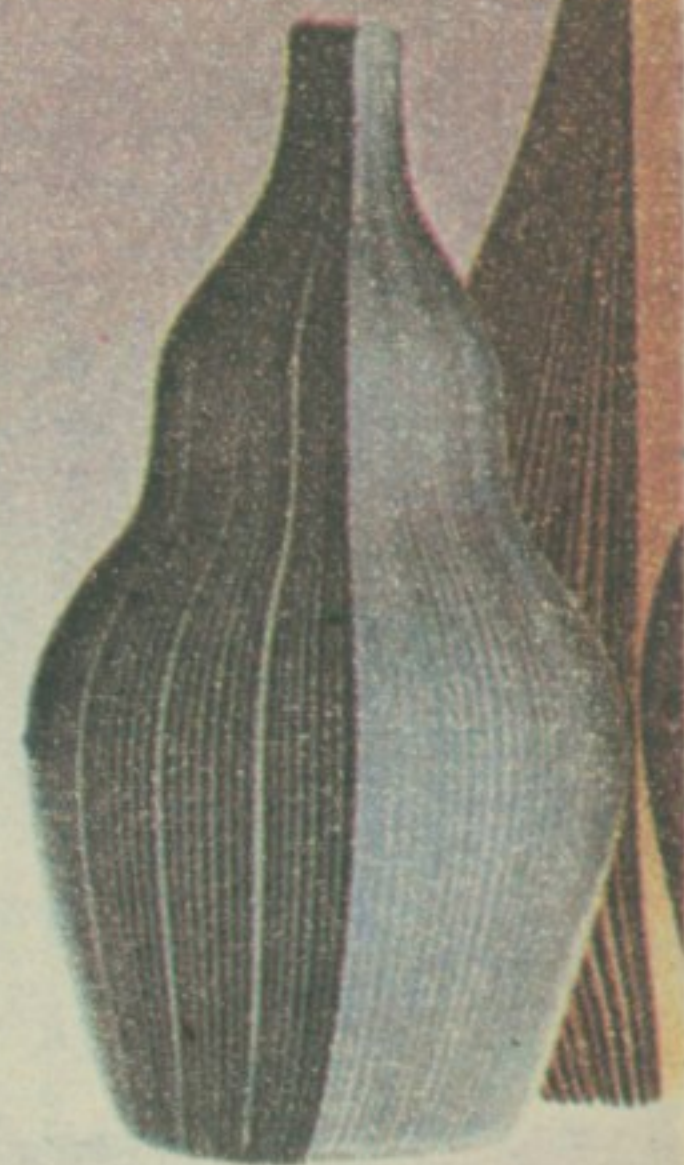

ТАЈНА
МУРАНСКОГ
СТАКЛА

Лезо — детаљ са Веронезеове слике „Благовести“. Десно — ваза названа „веронезе“, рађена по идеји узетој са ове слике

Предмети
израђени
од стакла
сличног
перцулану

ФОРМУЛА

ТЕК НА САМРТИ СТАКЛАР БИ
НАЈСТАРИЈЕМ СИНУ ДАВАО У
РУКЕ КЊИЖИЦУ С »РЕЦЕПТИМА«.

На аукцијама уметничких предмета најлепши примерци од муранског стакла достижу понекад и фантастичну цену од педесетак милиона (старих) динара! Префињеног облика, најчешће у нијансама плавог од боје мора, облака, до неба у свитање, ово чувено стакло прилачи данас не само богате колекционаре већ и „обичне“ људе. Не каже се узалуд: ако имате у стану једну чашу од муранског стакла, рачунојте да сте почели да стварате колекцију уметничких дела.

Лампе, вазе, бокали, често носе необична имена: „оковратник“, „свадебни пехар“, „марама“, „чипка“, „веронезе“, већ према жељи и машти аутора. Нацрте за израду ових предмета дају сликовни уметници,

Боце од дуваног стакла рађене „детењом руком“. Различита боја стакла постигнута је техником спајања усијане стаклене масе

Предмети од стакла које називају „плави Ефес“ произведени су по старом рецепту породице Баровије

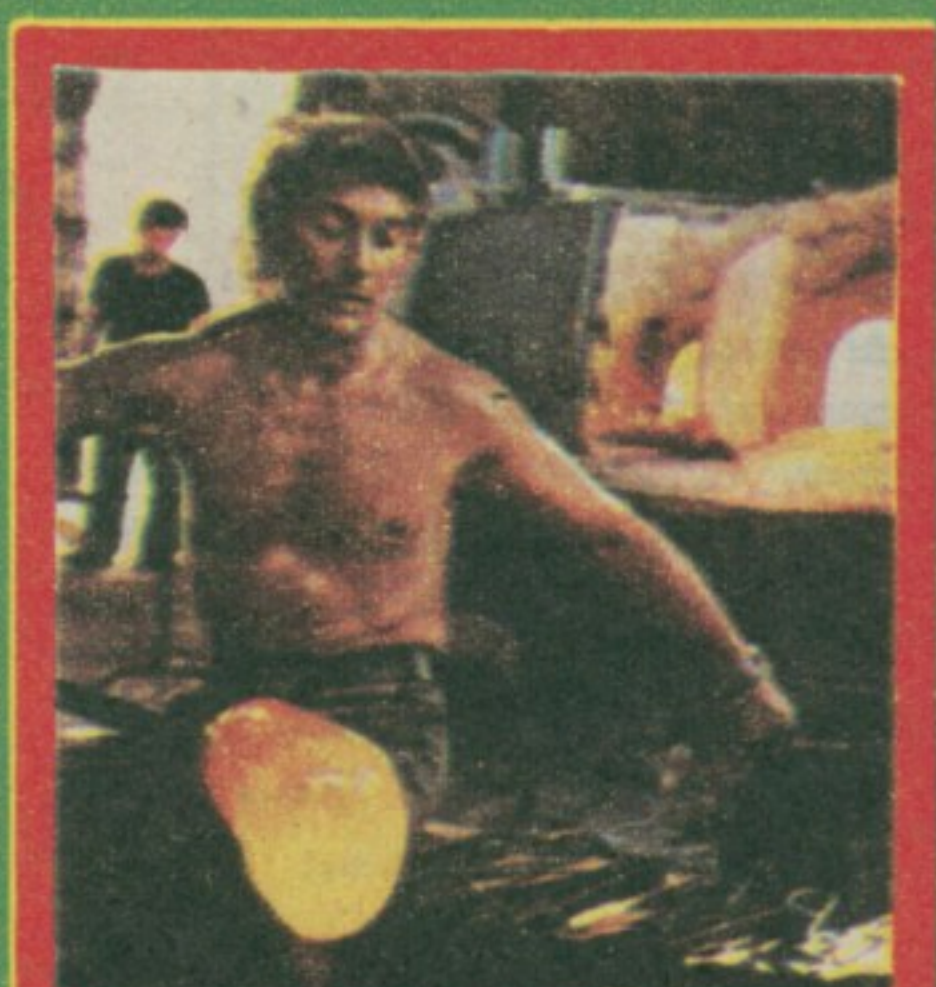

Тањир са изузетним ефектом боје постигнутим уз помоћ „мурина“ — исечених штапића са шаром изнутра сложеним у виду мозаика

Овај „лист“ право је ремек-дело стакларског заната. Нерватура својим изгледом ни у чему не заостаје за природном

Стакларски мајстор на послу у једној радионици у Мурану

ПОД КЉУЧЕМ

дизајнери, архитекте, а облик добијају дувањем — у спретним рукама надалеко чувених муранских мајстора стаклара. И управо се у томе крије гајна вредности ових предмета, она се састоји у труду и вештини коју човек улаже у њега, много више него у самом материјалу. На изради једног најобичнијег предмета, рецимо чиније, ради најмање шест мајстора од којих сваки утроши бар по један час рада. Толико је, наиме, потребно да би се лопта песка претворила у уметнички предмет.

Техника обраде муранског стакла — и данас најчувенијег на свету — потиче још из 13. века кад су у Венецији подигнуте прве пећи за топљење песка и његово претварање у стакло. Оне су касније, да не би загађивале град, пресељене на оближње острво Мурано и отуд назив за ово стакло.

Некад је сваки мајстор стаклар имао кључицу коју је држао под кључем. Унутра је бележио гајне свога заната: колико је, рецимо, потребно песка а колико флуора да би се

добило стакло сивомрке боје, колико оребронитрата којим се постиже млечност стакла, колико кобалта за прекрасно љубичасто плаво. У њих је уписивана и гајна такозваних „мурина“ — стаклених штапића различитог пречника са бојом или цртежом изнутра које стаклари по жељи секу и на различите начине комбинују. Бележница је чувана у строгој тајности и сматрана зветињом. Мајстор би је тек на смрти остављао сину дајући му је право у руке.

Венецијанско стакло које је у деветнаестом веку готово заборављено од пре педесетак година поново се тражи да би постепених неколико година доживело праву ренесансу. Гоме је највише допринео милански адвокат Паоло Венини: одушевљен делима муранских мајстора он се још 1921. године преселио на ово острво и до краја живота посветио стаклу. Узлео је да окупи на Мурану бројне уметнике из читавог света.

У Венецији данас на стаклу ради преко три хиљаде мајстора. Укупна вредност њихове производње износила је преко 150 милијарди

(старих) динара, а седамдесет одсто производа завршило је у иностранству, нарочито у СР Немачкој и Сједињеним Америчким Државама. Они са дубљим ценом вредан стаклени предмет венецијанског порекла могу да добију за око две стотине хиљада динара а уметничко дело од стакла за око три милиона. „Само“ тридесет хиљада кошта једна чаша Карла Моретија, специјалисте за обраду прозирног, такозваног „бетог“ стакла.

Стаклени предмети се данас и индустријски производе. Па ипак, упорна мајсторска слита из Мурана и даље дува стакло и обрађује га искључиво рукама које због њихове спретности називају летећим. Јер, предмети израђени машином никада не могу да имају лакоћу и финоћу предмета урађених руком. Али, на Мурану страхују да би овај племенити занат могао да нестане, не постоји никаква школа за мајсторе стакларе, а и млади се не интересују за ову уметност која је мало острво у Јадрану прославила у свету.

Д. В.

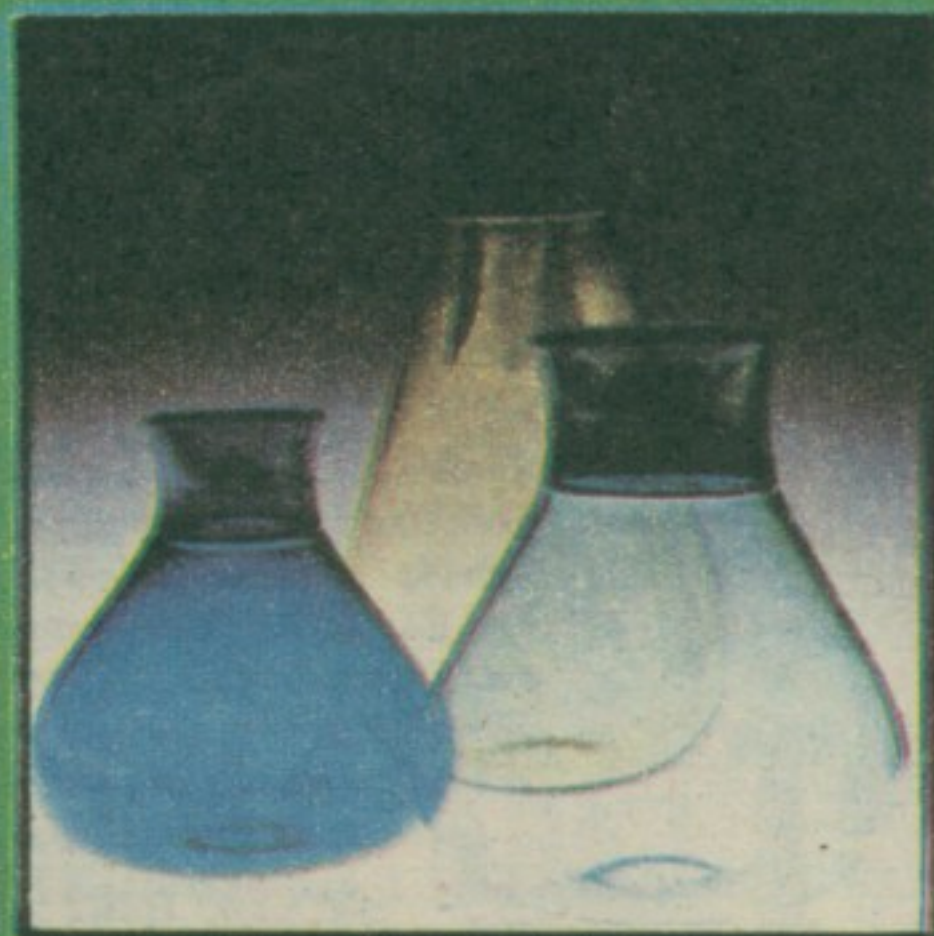
Чаше са шестоугаоним отвором, карактеристичне за муранску производњу

Вазе које називају „чипкама“

Венинијев пехар — филигран од стакла

Вазе назване „оковратници“

Предмети израђени у посебном, такозваном „либерти стилу“, дело Ерола Бовијеа

ВУЛКАНСКИ ЗАКОН

У Јапану је донет нови закон који становницима седамнаест острва са активним вулканима прописује тзв. правила понашања. Закон обавезује становништво и све органе власти да чим примете необичне појаве у близини вулкана о томе хитно обавесте надлежне службе. Закон, поред тога, предвиђа да се у ово своје врсно истраживање укључе сви универзитети и метеоролошке станице. На овај начин надлежни органи желе да добију информације о појачаној вулканској активности и земљотресима, наравно, да би на време могли да евакуишу становништво.

ПАРФИМЕРИЈА У СВИЊЦУ

Веома су чести случајеви да у великим свињцима међу животињама настају „свађе“ па и огорчене борбе које доводе до нежељених последица — за одгајивача, наравно. Проучавања о понашању свиња довела су до закључка да свиње показују дружељубље или нетрпеливост зависно од тога да ли им се свиња или не задах суседа. Према подацима којима располаже Баварски институт за свињогојство, „напарфимисане“ свиње не разликују једна другу по задаху и зато су све веома дружељубиве.

Уместо »Х«

Термин „алгебра“ потиче од арапске речи „ал-џебр“ и први пут се појавила у делу познатог математичара и астронома прве половине 9. века Мухамеда бен Мусе ал-Хорезмија. Реч која данас означава једну од најстаријих грана математике тада је била име за непознату у једначини!

НЕ ПУЦАЈ НА ОРЛА!

За сваку овцу или јагње које уграби птица грабљивица пастири са Сицилије добијаће убудуће новчану надокнаду — 100 хиљада лира за сваку жртву. Новац ће давати Светска фондација за заштиту дивљих животиња јер је то начин да се птице грабљивице — пре свега орао и соко — заштите од пастира који су принуђени да их прогоне да би заштитили своје стадо.

Посао пре свега

У америчком граду Бејкерсфилду не давно је умро вајар, творац многих надгробних споменика. Поштујући последњу покојникову жељу, на његовој надгробној плочи, поред имена и презимена, исклесан је следећи текст: „Надгробне споменике свих врста можете и даље, без устручавања, наручивати код моје удовице!“ Испод тога, као на правој визиткарти, улица и број радионице.

МИНИ ФОРМУЛЕ-МАКСИ УСПЕХ!

Драги читаоци

На нашој слици видите популарне књижице **МИНИ ФОРМУЛЕ** у природној величини.

- **МИНИ ФОРМУЛЕ** садрже све формуле из математике, физике и хемије.
- **МИНИ ФОРМУЛЕ** су универзални приручници за основце, средњошколце и студенте.

КОМПЛЕТ 60 ДИН.

НАРУЧБЕНИЦА

„ПОЛИТИКА“

Агенција ППП, 11000 Београд
Македонска бр. 35/1

Неопозиво наручујем комплет „МИНИ ФОРМУЛЕ“ у издању ПРЕС-КЛИПИНГА

Пошиљку упутите на адресу:

Име и презиме наручиоца

Адреса:
(пошт. број, место, улица и број)

Уплатити:

а) на жиро рачун бр. 60801-603-15330 — ПРЕС-КЛИПИНГ по пријему пошиљке

б) поужећем

У случају спора надлежан је Окружни суд у Београду.

Место и датум

М П

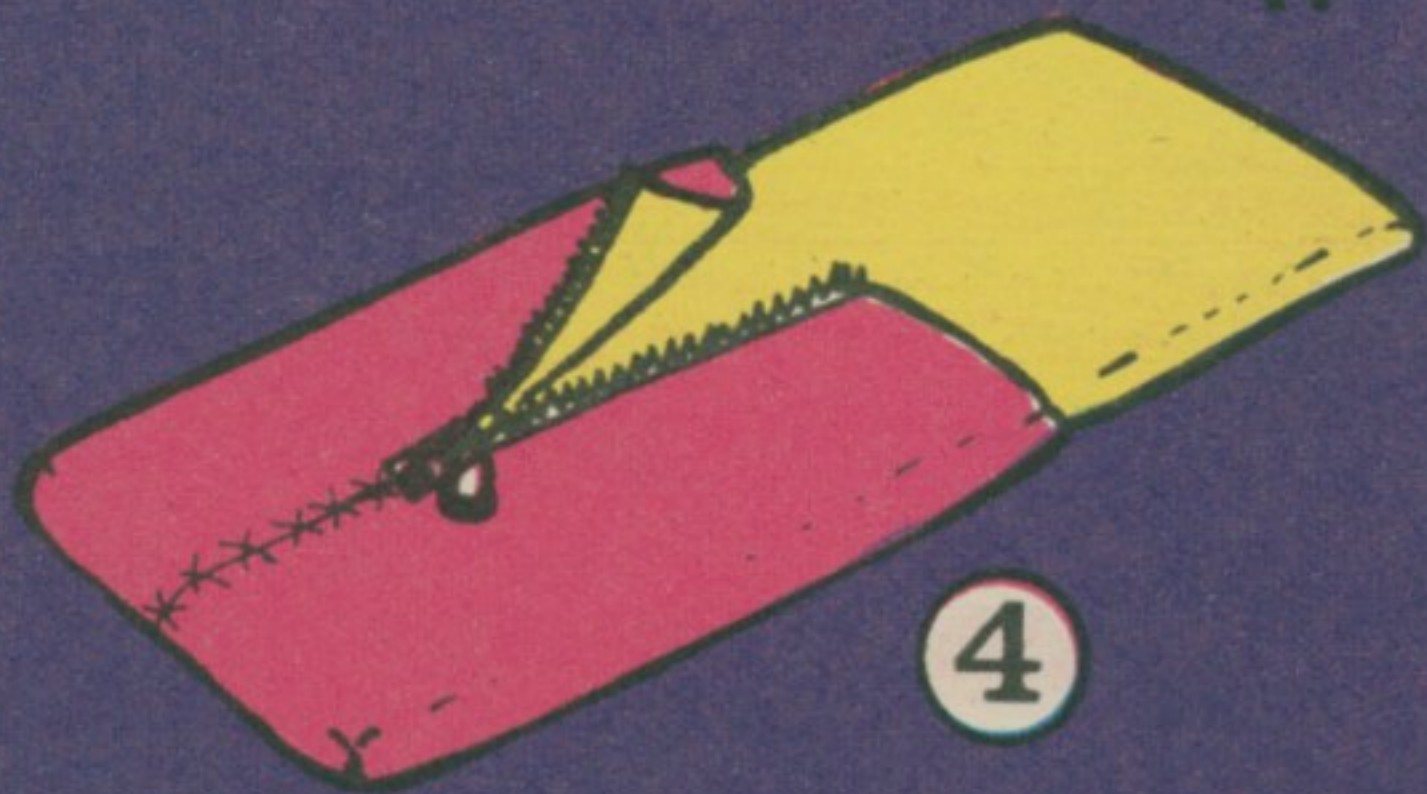
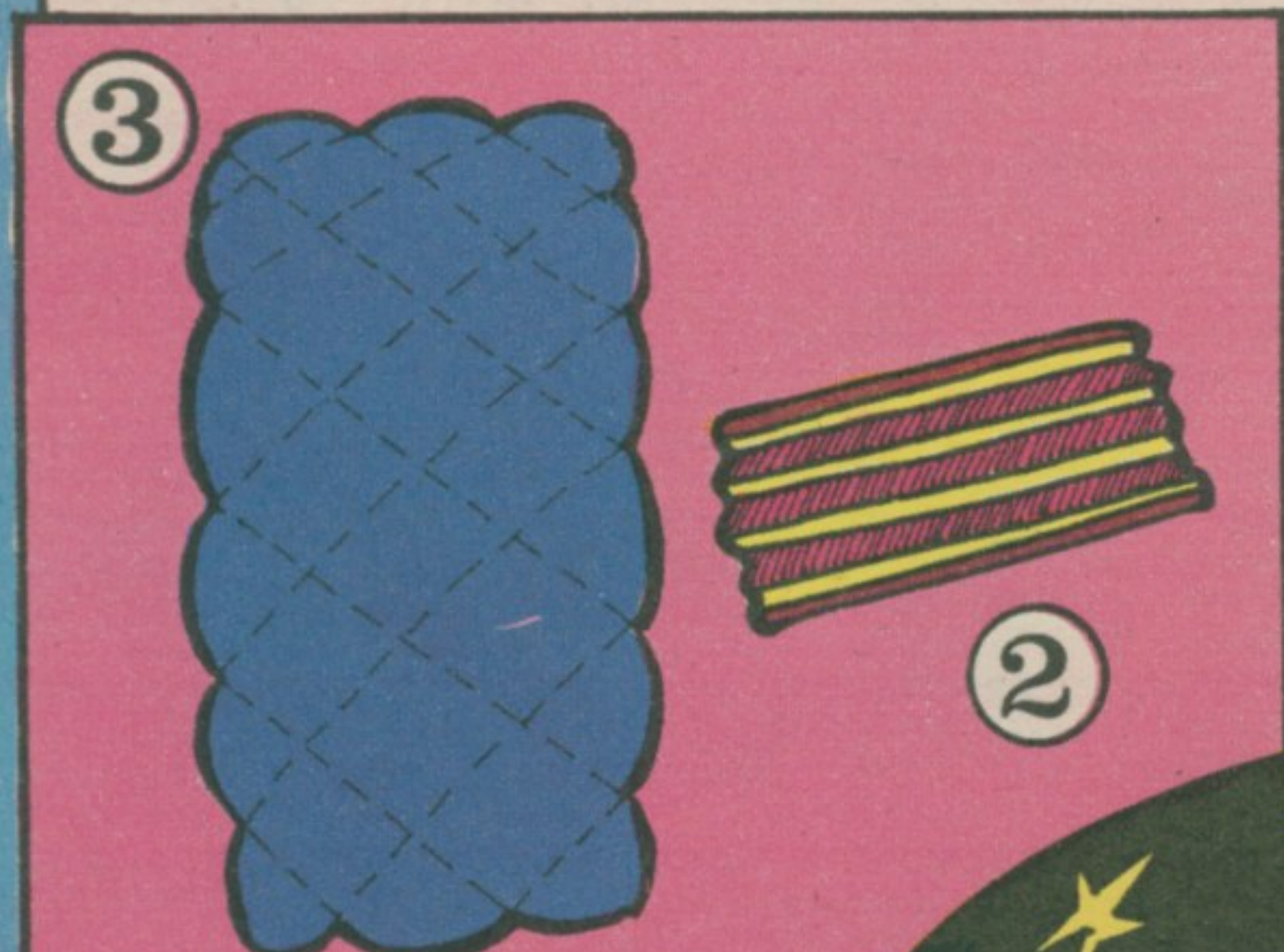
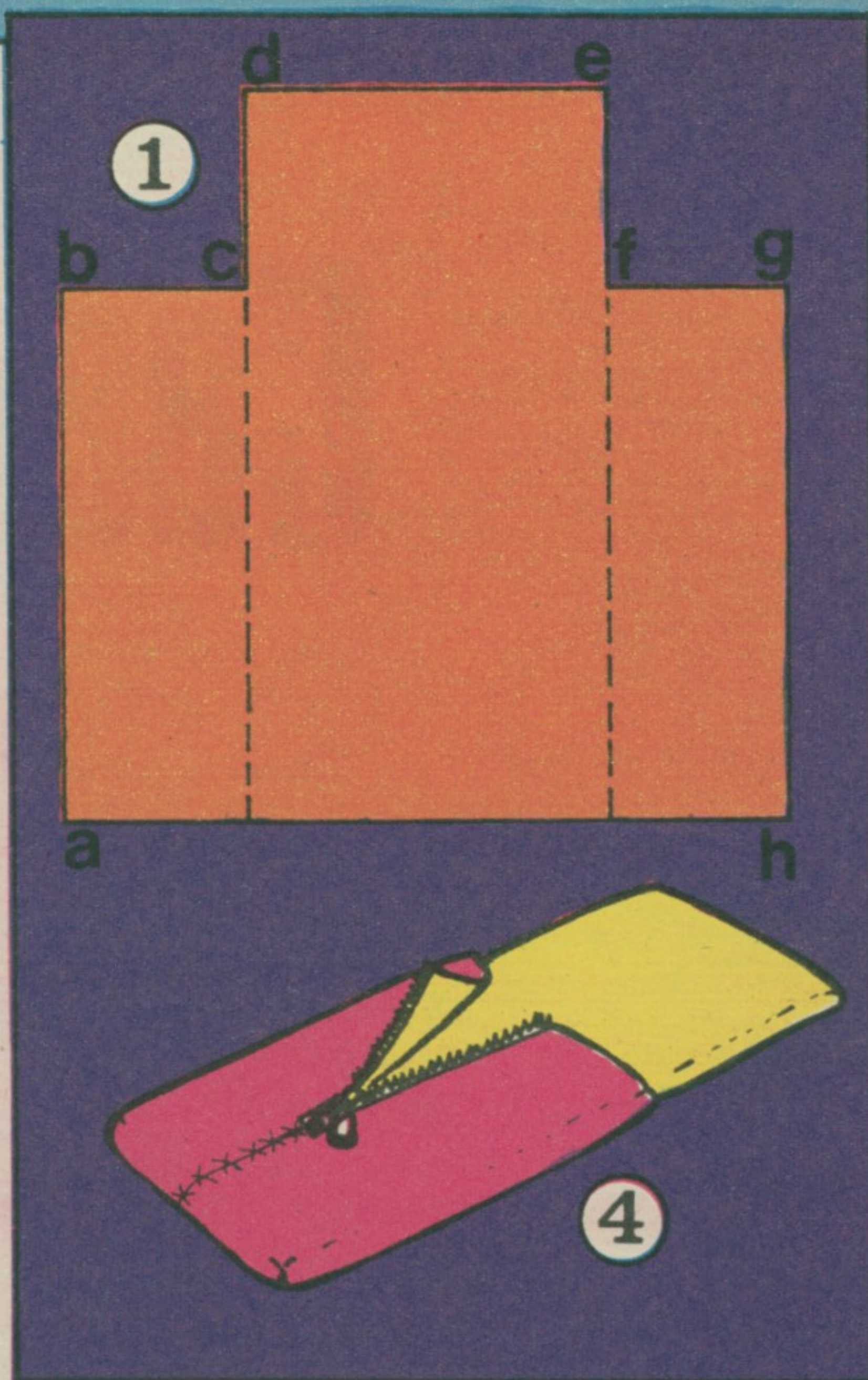
Потпис овлашћеног лица (за РО)

ВРЕЋА ЗА СПАВАЊЕ

Ако често кампујете, свакако вам је потребна и врећа за спавање. За веште читаоце ево прилике да је сами направе. Од материјала платна ширине 140 cm, је потребно: 4 метра платна ширине 140 cm, патент-затварач од 60 cm и најмање 3,6 метра вателина ширине 70 центиметара. Крој је дат на цртежу 1, а димензије су следеће: AB-HG = 160 cm, CD-EF = 40 cm, BC-FG = 35 cm и DE = 70 центиметара.

Платно се кроји два пута као на цртежу и ушива се са налицја дуж изломљене линије ABCDEFGH. Врећа се окрене на лице и поставља деловима од вателина и то једноструко ако имамо 3,6 или двоструко, уколико купимо 7,2 метра вателина. „Сендвич“ структура са трослојним вателинсм (10,8 m вателина) види се на цртежу 2. Сада се врећа са лица подврне и ушије дуж линије АН. Да се вателин у врећи не би померао, врећа се прошива као јерган (цртеж 3). Предње делове пресавијемо по исцртаним линијама, саставимо АН и ВГ, ушијемо врећу код ногу и дуж средине тако да оставимо отвор дужине 60 cm где се убацује патент-затварач (црт. 4). Уз врећу треба направити мали јастук да би спавање било удобније.

БИЛТАНА
ЛИКАР
ТОДОВИЋ
84

Три недеље после повратка капетана Ричарда Стајлза и мајора Филипа Вебера — посаде „Експлорејшна V“, првог супербрда који се са људима спустио на Венеру — дошло је до изненадног, потпуног и необјашњивог ћутања и НАСЕ и Вашингтона. Да неке мршаве вести нису процуриле из „добро обавештених кругова“, ни средства информисања ни свет ништа не би сазнали о поједино-стима мисије.

Све што смо знали било је да је „Експлорејшн V“ слетео на површину Венере са Стајлзом и Вебером, да су они на Венери провели дванаест сати током којих од њих није било никаквих вести јер се цео комуникациони уређај покварио одмах по слетању, да је операцијом спуштања руководио Штаб мисије и да је повратак на Земљу протекао нормално. Остаток је био обавијен велом ћутања.

Три недеље свет је напетост ишчекивао. Чему та тајанственост? О томе сам писао и ја у својим чланцима. Одавно сам сумњичав према нашем убрзаном свемирском програму. Чини ми се да сувише јуримо не располажући довољним подацима. У жеђи за знањем и моћи прелазимо преко осталих момената, преко безбедности људских живота.

А онда је „Вашингтон Пост“ у специјалном издању објавио две сензационалне вести. Текст су на првим страницама пренели листови широм света и све радио-телевизијске станице на свим језицима.

Прво и прво, Стајлз и Вебер вратили су се са мисије у стању названом „тежак вид менталног премећаја“; и друго, тврдило се да НАСА има доказе о постојању интелигентног живота на Венери.

Већ одјека имала је друга вест која је истовремено изазвала и одушевљење и страх. О каквим је бићима реч? Да ли ће бити могућ контакт с њима? Хоће ли бити пријатељски настројена? Каква се врста цивилизације могла развити на тој влажној планети замагљеној облацима паре?

За мене лично, одговор на сва та питања лежао је у ономе што се догодило Стајлзу и Веберу.

Сви су желели да сазнају више. Економске, политичке, друштвене и личне кризе пале су у засенак.

У почетку су и НАСА и Вашингтон покушали да демантују извештај „Вашингтон Поста“. Али, јавност је на крају ипак однела победу, помало и зато што је била изборна година. Власти су преко воље попустиле.

Сиројо Њоверљиво

Председник је сазвао конференцију за штампу у Белој кући. Успео сам да се нађем у првом реду. Отварајући конференцију председник је изговорио неколико фраза о „огромном значају упознавања бескрајног свемира“ а затим је, показујући здрав разум, дао реч више пута одликованом генералу Џозефу Медоузу, једном од шефова НАСЕ и директору програма истраживања Венере.

Генерал је најпре свим присутним новинарима поделио циркуларе званичне изјаве која је, на типично магловит начин, потврђивала све што је објавио „Вашинг-

тон Пост“. Потом ју је и гласно прочитао и одмах упитао има ли каквих питања. Било их је, и те како.

— Какве су телесне одлике Венеријанаца, генерале?

— Не могу да одговорим јер нам није познато.

— Ради се о облику интелигентног живота, зар не?

— Није искључено.

— Како сте закључили да на Венери постоји облик живота?

— Имамо фотографске доказе које су регистровале аутоматски уређаји „Експлорејшна V“.

— Какви су то докази?

— Филм о коме говорим приказује конфузну активност на осветљеној страни планете где се спустио брод.

— Да ли је у питању неки град? Ког је типа цивилизација?

— Не. Само активност, покрет.

— Можете ли да будете одређенији?

— Жалим, нисам у могућности.

— Да ли су и капсуле „Експлорејшн III“ и „IV“ регистровале такву активност?

— Не.

— Како је ваше мишљење о свему томе, генерале?

— Могу само да кажем да се „Експлорејшн V“ спустио на место где нису доспеле раније капсуле. Подаци из претходних мисија нису указивали на постојање живота.

— Да ли је у плану још нека експедиција?

— Саопштење о будућим пројектима биће дато у догледно време.

— Шта можете да нам кажете о болести капетана Стајлза и мајора Вебера?

— Бојим се, не много. Врше се детаљна испитивања.

— Да ли су живи?

— Да.

— Какве је врсте њихова душевна промена?

Кратка пауза.

— Стање мајора Вебера могло би се дефинисати као кататонично, а капетана Стајлза као полукататонично.

— Да ли са капетаном може да се општи?

— На жалост, не.

— Да ли је имао тренутке лудости?

— На то питање не могу да одговорим.

— Да ли вам је рекао шта се догодило на Венери?

— Не могу да одговорим.

— Можете ли, на основу података којима располажете, да претпоставите узрок психичких поремећаја код космонаута Стајлза и Вебера?

— Подаци којима располажемо још су у фази испитивања. Смагтра се да би евентуалан разлог могао бити свемирски стрес.

— Зар вам се не чини неверо-

ватно да обојица доживе свемирски стрес истовремено, генерале?

— И постојање живота на Венери деловало је невероватно.

— Да ли је могуће да је свемирски шок проузрокован неким физичким утицајем, на пример, високом температуром на површини Венере?

— Није. У капсули се топлота није осетила, а космонаути нису из ње уопште излазили.

— А магнетна поља или соларни ветрови? Атмосфера Венере је...

— И на ово морам да одговорим одречно. Шкодљиви атмосферски елементи нису могли да продру у капсулу нити да измене услове у њој.

— Да ли је неко довео у везу душевно стање астронаута с постојањем интелигентног живота на Венери? — упитао сам ја.

— Наравно, као и све друго, и та могућност је одбачена. Никакав облик живота, чак ни микроорганизам, није могао да продру у херметички затворену капсулу. „Експлорејшн V“ има инструменте који би регистровале присуство било чега.

— Можете ли нам рећи како Стајлз и Вебер реагују на терапију?

Одавно сам сумњичав према нашем убрзаном програму васионских истраживања. Чини ми се да олако прелазимо преко живота људи.

— На жалост, не. Ради се о поверљивим подацима.

— Да ли су дозвољене посете?

— Засад не.

Реч

О овој конференцији за штампу могло се рећи све осим да је била информативна. Оно што смо објавили у новинама изазвало је код јавности пораст температуре и жељу да сазна истину. И групе и појединци почели су да врше све јачи притисак на владу. Политичари заинтересовани за изборе, нарочито из странке која се није налазила на власти, напра-

вили су од „питања живота на Венери“, прворазредан политички проблем. Дошло је и до масовне хистерије, узбуђења и страха. Људи као да су хтели да кажу: „Реците нам најгоре, уплашите нас на смрт, све можемо да издржимо осим овог ужасног ћутања“.

НАСА и Вашингтон дуго су се опирали притиску али била је предизборна година и на крају су морали да попусте. Дозволили су малој одабраној групи новинара да посети, али не и да фотографире, капетана Стајлза и мајора Вебера.

И ја сам се нашао у групици од седам мушкараца и три жене одабраних да виде астронауте подвргнуте „интензивној терапији“ у Владином медицинском центру у Вирџинији. Избор новинара је, према званичној верзији, извршен коцком. У ствари, позвани су представници најутицајнијих листова Сједињених Америчких Држава. Моје име уврштено је дан уочи посете захваљујући интервенцији две особе на положају којима сам својевремено учинио важне услуге.

У Медицинском центру нашли смо се ујутро, тачно пет недеља пошто се „Експлорер V“ вратио са Венере. Били смо у пратњи људи из НАСЕ, окружени строгим мерама безбедности. Дочекали су нас владин психолог доктор Бенџамин Фулер и специјалиста за душевне болести коме је било поверено лечење Вебера и Стајлза. Он је пристао да му се поставе питања, али су му одговори личили на генералове.

Не, није могао да каже како астронаути реагују на лечење и да ли су нешто испричали о свом кратком боравку на Венери. Није могао да каже у којој ће се мери и када лечење показати ефикасно. Није могао да каже каквој су зрсти терапије Стајлз и Вебер подвргнути. Да, званично мишљење о узроку поремећаја остало је непромењено: свемирски шок.

Затим нас је доктор Фулер повео дугачким ходницима до велике просторије чији је зид био покривен дебелом непрозирном завесом. Замолио нас је да будемо тихи и да се постројимо иза њега један по један. Онда је подигао завесу. Угледали смо прозор, у ствари стакло које је било провидно само с наше стране. Када је дошао ред на мене, угледао сам дугачку белу собу с једним креветом, две столице и металним ормарићем. На кревету је непокретно лежао мајор Филип Вебер.

Да нисам знао да има тридесет шест година, помислио бих да му је шездесетак. Коса му је била сасвим бела, кожа на лицу изборојана, поглед очију дубоко упалих у дупље укочен и безизразан. Да му се груди нису равномерно подизале и спуштале при дисању, изгледало би као да је мртав. Док сам га посматрао, стезало ми се срце. Зар човек у најбољим годинама, савршене физичке кондиције која је издржала и најстрожу проверу снаге, да буде сведен на празну љуштину!

Доктор Фулер спустио је завесу и дао знак да пођемо за њим. Ћутке смо дошли до друге истоветне одаје. Овде је био смештен капетан Ричард Стајлз, најквалификованији човек у Америци за мисије на Венери, технички геније и особа гвоздене логике. Стали смо у ред и Фулер је подигао завесу. Овога пута био сам последњи, али сам по лицима оних који су се окретали пошто су га видели закључио да је Стајлз у још жалоснијем стању од Вебера.

Када сам, најзад, пришао стаклу, видео сам га из профила како седи на белој столици кол но-

гу кревета. И његове очи гледале су у празно, и он је изгледао двадесет година старији него што је био. Само, његове усне су се померале, као да је самом себи нешто мрмљао. Опет ми се стегло срце. Пожелео сам да истрчим из болнице и нађем се негде на сунцу.

Уто се Стајлз покренуо. Изненада је скочио на ноге, окренуо се и у четири дуга корака пришао стаклу. С његове стране то је било обично огледало у којем је могао да види само сопствени лик, али је изгледало као да Стајлз осећа да га неко с друге стране посматра. У његовим очима као да сам назрео зрнце интелигенције.

Отворио је уста и изговорио једну реч.

Чак и да ју је рекао гласно, ја је не бих чуо јер је одаја вероватно била звучно изолована. Али, јасно сам видео покрете његових усана и разумео — у то сам савршено сигуран — реч коју је изговорио. Најежио сам се и машинално сам устукнуо.

Смркнута лица доктор Фулер ме је одгурнуо и спустио завесу. Када ми се поглед срео с његовим, покушао сам да делујем индиферентно. Погледао сам остале и по њиховим лицима закључио да нису приметили да је Стајлз нешто рекао.

— Госпође и господо — рекао нам је Фулер кад смо се нашли у ходнику — морам да вас замолим да извештаје сведете на голе чињенице које сте овде видели. Никаких неодговорних коментара!

Док је говорио, гледао ме је право у очи.

Чим смо се вратили у Вашингтон, ушао сам у први бар и ископио дупли бурбон. Фулер ми је јасно ставио до знања да ће бити непријатних последица ако напишем шта је Стајлз рекао. Али, ја о томе и иначе не бих писао. Наравно да је јавност имала право да сазна истину. Али, нисам могао бити сигуран да је то истина. Та једна реч могла је да изазове панику.

Спремао сам се да поручим трећи виски када је у бар ушао Џо Андерс, дописник агенције УПИ, кога сам познавао годинама. Сео је поред мене и поручио пиво.

— Није ли мало прерано за пиланку — упитао ме је.

— Данас не.
— Потресло те је?
— Шта?
— Стајлз и Вебер.
— Веома.
— Шта се десило?
— Нисам расположен за причу.
— Како те воља. Последња новост о Венери је сензационална! Поскочио сам. — О чему је реч?
— Зар не знаш? Још није званична, али се предвиђа да ће је НАСА објавити током недеље. Припрема се мисија „Експлорер VI“ да би потврдила или искључила постојање живота на Венери. Овога пута екипа ће имати шест људи међу којима и биолога, филолога...

— Господе боже!

Више нисам слушао Андерса. Још шесторица као Стајлз и Вебер! И ко зна још колико пре него што научни мозгови НАСЕ прихвате истину! Желео сам да не верујем у Стајлзову реч, желео сам да је НАСА у праву. Али, пред очима ми је стајало ужаснуто Стајлзово лице и усне које се померају да би образовале реч. Та једна једина реч није казивала ништа, па ипак је могла да објасни шта се догодило Веберу и Стајлзу и шта очекује њихове следбенике на Венери: шок попут дејства оних митских очију што скамене све што погледају.

Да, реч је гласила: МЕДУЗА.

укрштене речи

НЕСВРСТАНИ: АЛЖИР

Припадник покрета несврстаних од његовог оснивања, пријатељски Алжир је после Судана највећа афричка држава, простира се на 2381714 km². Од преко 16 милиона становника најбројнији су... (имена ова два народа треба уписати испод **бројева 5 и 6**). Главни град је Алжир а називе две највеће луке треба уписати испод **броја 2** и поред **броја 8**. На земљишту које је углавном планинско и пустињско издваја се регионална целина чији назив треба уписати испод **броја 1**. Нормално је да је такво земљиште сиромашно речним токовима али се једна река протеже у дужини од 700 km (поред **броја 9**). Алжир је богат нафтом — има преко 200 нафтоносних поља — а једно од поља треба уписати испод **броја 3**. Новчана јединица (испод **броја 7**) дели се на 100... (поред **броја 4**)...

АУТОР ВЕ- ТАН	1	2	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ СОВЈЕТ- СКЕ ША- ХИСТКИ- ЊЕ	ТР- ЧА- ЊЕ	ПАСТА ЗА ОБУ- РЊ	ВРСТА ПЛИ- ЊЕ	3	СТАРИ СТО- ВЕН
4						ЗНАК ЗА ХЕКТАР		
КОЈИ ОДСТ- ПА ОД ПРАВИ- ТА						ВУЛКАН- СКА ПЛА		
ИМЕ ПЕВА- ЧИЦЕ ПАТ- ДЖИ						НЕМАЧ- КИ ФИЛО- ЗОФ (РЕ- ОФ)		
ПРУБО СУК- НО				ПЛУМАН ТОРИС				5
СПОРТ- СКА ИГРА						УЗВИК		
ЗНАК ЗА СЕ- МАН		РЕКА У ИТАЛИ- ЈИ				ЈЕЗЕРО У ФИН- СКОЈ		
ДЕТИНИ ТЕЧ- НОС- ТИ					ПАСМИ- НА			
					6		ПРВА СЛОВА АЗБУ- КЕ	
МИКРО- ОРГА- НИЗМИ		ДРУГЕ ГРИКИ БОРВЕТ- РОВА				ЗАРЕБТА НЕ КО- ЖЕ		
АМПЕР						ОТВАЖ- НО		
ФЛАМАН- СКИ КАР- ТАБИ						АФИР- МА- НИ- ЈА		
ЕНГЛ. МЕРА ЗА ЖИТО				ЧКРАС МЧШ- КОР ТИЊА			7	
АЖДА- ЈА, САВ- ТАСТ				БЕХЕТ ЧАТО		ЕНГЛ. ПЕВА- ЧИЦА КИКИ		
ЗНАК ЗА СУП- ПОР		УРТАТИ ШАРЕ						ЈЕДНА БЛЕХ- ТРО- ЈА
ПАТАР- СКА АПА- КА	ФРАНЦ. КЛОД					НАТРИ- ЈУМ		
НАД- ПРАКТИ- ТА ПОТ- ПОНИ- ЈА					8	НАРЕВ ЗА КОПА- ЧЕ		
						ХЕРЦЕ- ГОВАЦ		
9						ЛИЧНА ЗАПЕНИ- НА		
ПОСТАТИ ЗАК, ОДНА- ТИ							СМРАКЕ- НИЦА ЗА ДАН	
ОЗНАКА ЗА ВИ- РОВИ- ТИЧУ			ЖЕНСКО ИМЕ				КЕТЛИН	

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: МАДУРОДАМ, Иван Ивањи, неминован, Илија, Ази, мина, отад, „унг“, криво, ноа, аа, ам, д, момчад, Умбри, Кле сливница, атиг, Ева, ад, дс, н, н, катр, тат, расколи, Трајковић, руптура, Уде, тањир, ДИЗНИЛЕНД.

млеко одсад има четири укуса

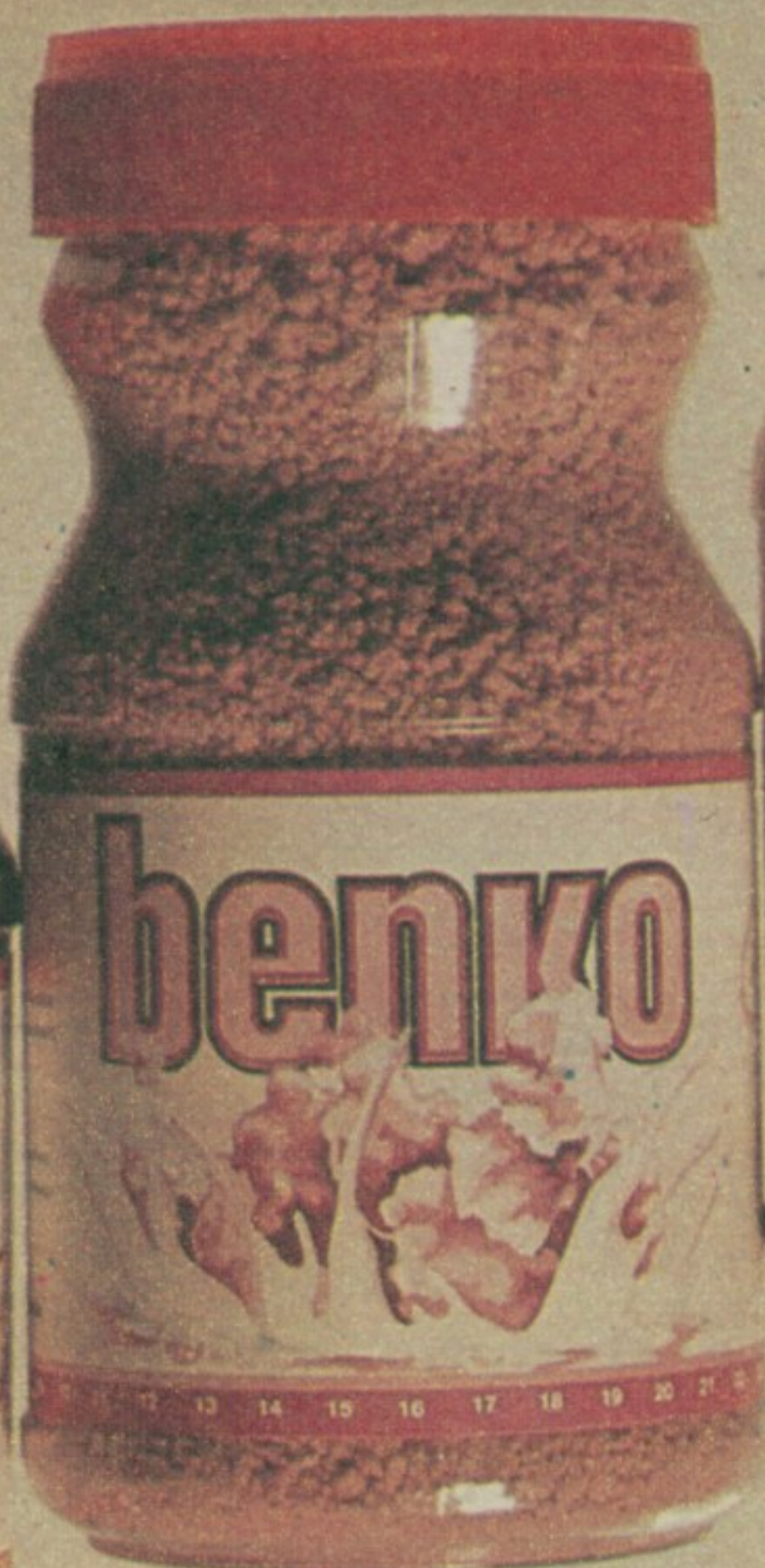

Реците Бенко — и рећи
ћете какао. Та два појма су
толико уско повезана.
Људи су се навикли на
прикладне, лако пољиве
грудвице, које само сипаш у
млеко промешаш и за трен
ока добијеш какао.

Али Бенко уистину значи
доста више. Лако пољива
крема, коју ставимо у чашу
појлој млека, одсад има
три нова укуса: јагоде,
малине и банане.

Тако смо са Бенком добили
нешто на шта многи међу
нама до сада нису
помислили: комбинацију
воћа и млека. И пошто је
све заједно још пријатно
зашећерено, само по себи је
разумљиво да су деца та
којој се Бенкова
домишљатости највише
свиђа. Млеко није више
млеко него млечни напитајак.
И пошто тако да га малишани
могу припремити и сами,
па и онда када мама није
код куће.

Па додајмо још ово: Бенко
није само појлој млечни
напитајак. Са новим укусами
појодан је и за припремање
фрапеа. Када очекујете
госте, припремите млечни
напитајак и ставите га у
фрижидер. Понудите га кад
се пошто охлади.
Можемо се кладити да
ћете приредити
изненађење.

све то је одсада бенко

ПЕРВИНАРИ

ЗА ПРИЈАТЕЉЕ

PEZ-a

Поново имамо беџ-PEZ!

Да би удовољили великом интересовању, поново смо урадили још 5.000 комплета PEZ-беџ.

Пожурите са наруџбином!

Наша адреса је: ПРИЈАТЕЉ PEZ-a 61111 Љубљана п. п. 8

Износ од 30.— динара платићеш поштару по пријему беџева.

Купон испуни (штампаним словима) исеци и налепи на дописницу

Презиме и име

Улица и кућни број

Место становања

поштански број

Датум рођења

ком.

HP Kolinska

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

НА КОМ КАНАЛУ
ЈЕ... БАНКА?

Молио бих те да ми, иако ће ти се можда моје писмо учинити неважним, одговориш. Питање које желим да ти поставим је за мене од великог значаја а не могу неком другом да се обратим јер сам потпуно непокретан. Интересује ме шта значе кратице VHF и UHF (знам да наше телевизијске станице емитују програме на ова два фреквентна подручја) и од којег до којег TV канала се протежу UHF? Исто то желео бих да знам и за VHF подручје.

Осим електронике занима ме и сликарство, па те молим да ми даш отпирнице обавештење о објављеном натјечају (ликовном, литерарном и фотографском) на 44. страни броја 1527. На коју адресу треба слати радове, да ли могу да се шаљу само преко школе или и појединачно, треба ли уз рад послати још какво обавештење и до када је конкурс отворен?

Читалац из Задра

Према нормама CCIR, односно Интернационалног консултативног комитета за радио-комуникације (Comité Consultatif International Radiocommunication), VHF је скраћеница од Very High Frequency а UHF Ultra High Frequency. VHF подручје обухвата први и трећи фреквентни појас. У првом појасу су канали 2, 3 и 4 а у

трећем од 5 до 11. UHF обухвата четврти и пети фреквентни појас. Четврти појас „протеже“ се од 470 до 585 мегахерца, односно од 21. до 36. канала. Пети појас је од 610 до 860 мегахерца, односно од 37. до 69. канала.

У огласу које су банке удружене у Љубљанску банку објавиле у нашем листу (број 1527) не стоје баш никакве пропозиције о такмичењу које су написале. То значи да радове које имаш можеш да пошаљеш једној од 15 потписаних банака.

УШИМА СЕ ХЛАДИ!

Имам једног малог и лепог зеца који ме много брине јер су му уши повремено изузетно црвене и топле. Шта се то догађа с њим?

Ј. Вујков,
Нови Сад

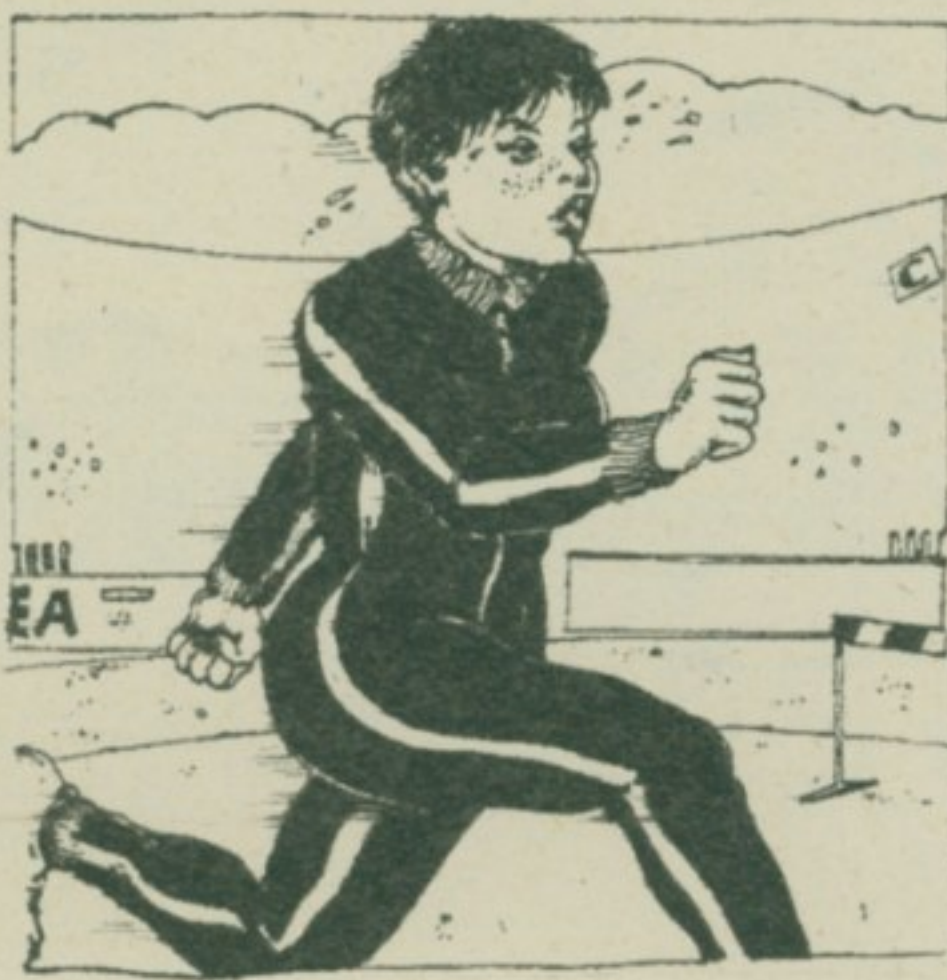
Зеца се, као и друге животиње, не зноји. А уши му не служе само за ослушкивање већ и као орган за регулисање телесне топлоте. Оне су, можда си то и приметио, прожете веома густом мрежом финих капилара кроз које протиче велика количина крви. У тим капиларима крв се и расхлађује. Ако је зецу врућина, количина крви у његовим ушима се повећава па због тога изгледају тако црвене и топле.

ВЕЖБАЈ, ЈЕЛЕНА!

Јављам ти се због два проблема због којих, без претеривања, патим од комплекса ниже вредности. Ученица сам другог разреда усмереног образовања. На часове физичког васпитања не идем још од четвртог разреда осмогодишње школе и то из два разлога: први је што имам ужасно маљаве ноге а други је што су криве. Хтела бих да напоменем да оне нису рачитично криве (не болујем од неке болести костију), али ипак нису баш такве какве бих желела да буду. Можеш ли да ми препоручиш неке кућне вежбе или приручник за „лечење“ кривих ногу. Молила бих те и да ми кажеш неко средство за избеливање маља пошто ми хидроген не помаже много.

Јелена Милошевић,
Београд

Из твог писма се не види колико је код тебе изражена маљавост, па ти зато саветујемо да се обратиш лекару ендокринологу да би се утврдили узроци претераног раста длака. Уколико ендокринолошки налаз буде уредан, обрати

се специјалисти за кожне болести или козметичару који ће ти дати најбољи савет како да се решиш маља.

Иначе, сматрамо да си погрешила што си самоиницијативно напустила часове физичког васпи-

тања и то управо онда када је физичка активност од посебног, често пресудног значаја за формирање тела. Пошто је телесни развој код тебе још у току предлажемо ти да се што пре укључиш у часове физичког васпитања или бар у вежбе естетске гимнастике у неком од спортских центара. Избор прикладне одеће могао би у знатној мери да ублажи естетски изглед твојих ногу. Као што видиш, постоји низ начина да се оно што те оптерећује поправи и тако те „спасе“ комплекса који те мучи.

ПАЛИЦЕ ЗА ХОКЕЈ

Можеш ли да ми наведеш тачну адресу и број телефона где могу да купим палицу за хокеј на трави?

Читалац из Чачка

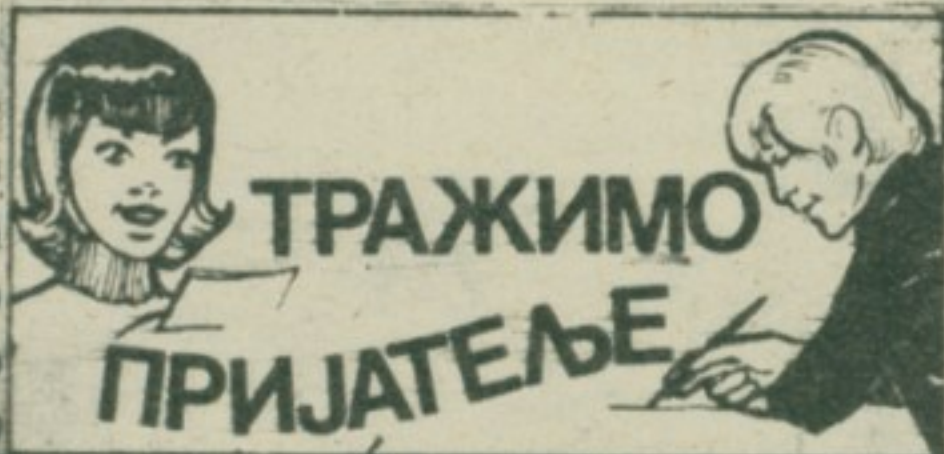
Палице је, за сада, могуће набавити само преко Савеза хокеја на трави СР Србије па ти предлажемо да се јавиш или на адресу Савеза који се налази у Београду, у Македонској улици 22 или секретару др Ђорђу Наумовићу, Улици Боре Мирковића 13, 11030 Београд.

ПИРАМИДЕ НА МАРСУ?!

Недавно сам чуо од другова да су на Марсу откривене огромне грађевине сличне пирамидама у Египту. У ствари реч је о две пирамиде и огромној људској глави. Ове три фигуре су, према речима мојих другова, распоређене у облику троугла. Осим пирамида пронађени су и канали који су толико добро ископани да је апсурд и помислити да су дело некаквих физичких појава. Да ли би могао нешто више да ми кажеш о томе?

Милан Вујић,
Београд

Не, из једноставног разлога што су приче које си чуо пука и змишљотина!

Димче Максимов, 92000 Штип, Глигор Прличев 2 — 12 година, воли забавну и народну музику, сакупља Забавнике и хемијске оловке, навијач Звезде

Самира Челиковић, 72240 Какањ, ОШ „Руди Чајавец“ — сакупља разгледнице, салвете и значке, воли забавну музику

Добрица Маринковић, 18206 Јелашница, село Чукљеник — 17 година, сакупља значке, разгледнице и постере народних певача

Олга Владимировна, 290047 г. Лвов-47, Ул. Армема 51/204, СССР — 25 година и жели да стекне пријатеље из Југослави-

је, сакупља маркице и грамофонске плоче.

Љиљана Калаба, 21000 Нови Сад, Салвадора Аљендеа 22 — са две другарице моли Ненада Вукмановића који је у броју 1523 Забавника направио избор песама на Хит-страни да се јави. Наиме, њима се свидео његов избор и желе да се, бар преко писама, боље упознају

Аида Капетановић, 71000 Сарајево, Социјалистичке револуције 17/5 — 14 година, воли тенис и сакупља значке

Гордана Стојановић, 18206 Јелашница — 14 година, сакупља значке, хемијске оловке и привеске за кључеве

Весна Јовановска, 91000 Скопље, Гимназија „Раде Јовчевски Корчагин“, I разред — воли музику и спорт, пише песме и воли да путује

Henryk Tikalowicz, Skrytka pocztowa nr 105, 21-500 Biala Podlaska, Polska много је слушао о нашој земљи и жели да стекне пријатељства међу младима, хоби му је музика, филателија и сакупљање разгледница, зна да чита српскохрватски и добро говори руски језик

Гордана Грденић, 41315 Новоселец, Коншчани 22 — жели да јој се јави девојчица која жели да се дописује

Весна Марковић, 16000 Лесковац, Слободана Пенезића 15/3 — воли Ролингстонсе и групу Кис, посебно тенис

Бранка Тошковић, 11300 Смедерево, Радосава Мирковића 1/21 — изгубила је адресу девојчице Амисе Шабановић из Сарајева и моли све који је познају да јој се јаве, а ако Амиса прочита овај текст, нека јој у писмо обавезно пошаље и адресу

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Нас неколико дјевојчица и дечака из улице основали смо Клуб Политикиног забавника. Сами смо направили чланске карте за сваког члана нашег клуба а водимо евиденцију о свим бројевима Забавника. Клуб смо основали 25. августа 1980. и до сада сакупили преко сто новијих бројева Забавника. Међутим, недостају нам старији бројеви те молимо читаоце да нам помогну како бисмо обогатили наш клуб. Клуб Политикиног забавника, 54000 Осијек, Вишњевац, М. А. Рељковића 33

За једну ЛП плочу Елвиса Преслија шаљем ЛП Блонди. Вишња Тепеш, 41231 Хум на Сутли, Штрмец 66

ЛИЧНА КАРТА

Дугогодишњи сам читалац Забавника, па бих те молио да одговориш и мени. Имам 15 година и желео бих да извадим личну карту, али не знам која све докумен-та треба да прибавим?

Вељко Јанковић,
Прибој

Личну карту можеш да извадиш и са 15 година а од докумената ти је потребан извод из матичне књиге рођених, уверење о држављанству, две фотографије величине 3,5 x 3 и захтев за издавање личне карте. Колико ће коштати вађење личне карте у твој граду не знамо јер се та сума разликује од општине до општине, али је сигурно да ти неће требати више од 50 нових динара.

ТРИЛЕР

Молим те да ми објасниш значење речи трилер.

Саша Мирковић,
А. Лале Станковића 2,
Шабац

Постоје два значења речи трилер. Прво је музичко и употребљава се за означавање „мелодиског украса изведеног брзим и неколико пута поновљеним сме-

њивањем основног тона и најближег вишег тона у трајању, што ствара треперење, подрхтавање гласа односно звука. У другом значењу, под трилером се подразумева узбудљив, акциони филм.

ГДЕ ДА КУПИМ КЛАВИР?

Да ли бисте могли да објавите адресу неке београдске продавнице у којој бих могао да купим клавир?

Саша Ивановић,
Гаврила Принципа 22
Бар

Ниједна београдска продавница нема клавире али има пијанина. Међутим, уколико желиш да купиш баш клавир мораћеш да га наручиш. У Београду наручбине прима ИРС „Просвета“ односно његов ООУР „Pro musica“, Теразије 42. За ближе информације обрати се на телефон 011-634-699.

ХОЋУ ДА ДАМ КРВ!

Прије пар дана напунила сам 15 година и баш на мом рођендану повела се прича о даваоцима крви. Као резултат тог разговора у мени се родила жеља да и ја postanем добровољни давалац крви. Управо због тога замолила бих те да ми одговориш да ли ја, са својих 15 година, могу да дајем крв? Интересује ме и колико бих крви могла дати? Иако ми у Котору, где живим, имамо доста добру болницу, било ме је помало страх да то питам неког од лекара или болничког особља, па се зато и обраћам теби. Још нисам ишла да видим број мојих крвних зрнаца, али верујем да их има пуно, па не

видим зашто их не бих дала некоме коме су потребна?

Марија Станковић,
Котор

Од доктора Анђелића, начелника у Заводу за трансфузију крви СРС, сазнали смо да крв могу да дају пунолетни грађани што значи да ћеш морати да сачекаш још три године. Колико ће бити количина крви коју ћеш моћи да даш зависи од твоје телесне тежине. Наиме, на крв отпада дванаести део наше укупне тежине: од те количине може да се да трећина крви без икаквих последица по организам. Међутим, код нас је уобичајено да се даје 5 до 6 пута мање, а то је обично до 300 ml.

У неким земљама уобичајена количина је 400—450 ml крви. У Сједињеним Америчким Државама је нешто виша: тамо се даје по 500 ml, а још већа у Финској. Тамо износи 600 ml!

На крају бисмо додали да не можеш да постанеш добровољни давалац крви пре него што се изврши лекарски преглед и обаве одговарајуће лабораторијске анализе.

ИЗДАЈНИЧКО ЦРВЕНИЛО

Можеш ли да ми одговориш зашто се човек црвени кад, на пример, сретне вољену особу? Надам се да ћеш ми одговорити.

Ксенија,
Загреб

Црвенило лица се најчешће среће код младих. Додуше, јавља се и код оних који су зашли у зреле године. Тренутак кад поцрвенимо као булка је, кажу стручњаци, одраз нашег емотивног стања или реакција на сусрет са појавом (читај особом!) која изазива одређена осећања у нама. Како до црвењења долази због ширења крвних судова лица који су код младих веома лабилни, с годинама та појава најчешће пролази захваљујући постепеном сазревању нашег нервног система и животног искуству које у међувремену стекнемо. Лек који бисмо ти препоручили је појачана физичка активност, хигијена и, нарочито, чешћи изласци са друштвом.

Забавник, односно његови читаоци су ми једина шанса да употпуним колекцију стрипова. Потребни су ми следећи бројеви Луновог магнус стрипа: 20, 51, 58, 62, 67, 85, 93, 100, 115, 120, 124, 127, 128, 132, 136, 137, 148, 153 и 172, као и бројеви 13, 20, 83, 85, 86, 133, 136, 159, 186, 206, 210, 238, 241, 245, 249, 253, 258, 262, 265 и 415 из Златне серије. У замену нудим друге стрипове, значке или новац, већ по договору. Зоран Обреновић 11272 Добановци

ПОЛИТИКА

Мозаик

ЈЕ НАШАО РЕШЕЊЕ
ЗА ВАШЕ
СЛОБОДНО ВРЕМЕ

СВАКОГ ЧЕТВРТКА — ЗА СВАКИ ДАН!

РЕШИТЕ И ВИ

ПОЛИТИКА

Мозаик

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суружић, Невзод Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Милић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну на-знаку НО „Политика“ ООУР „Прода-ја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Skr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну на-знаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

WALT
DISNEY

МИКИ

ХМ... ШТА ДА ОДНЕ-
СЕМ МИНИ: ЦВЕТЕ
ИЛИ ЧОКОЛАДУ?

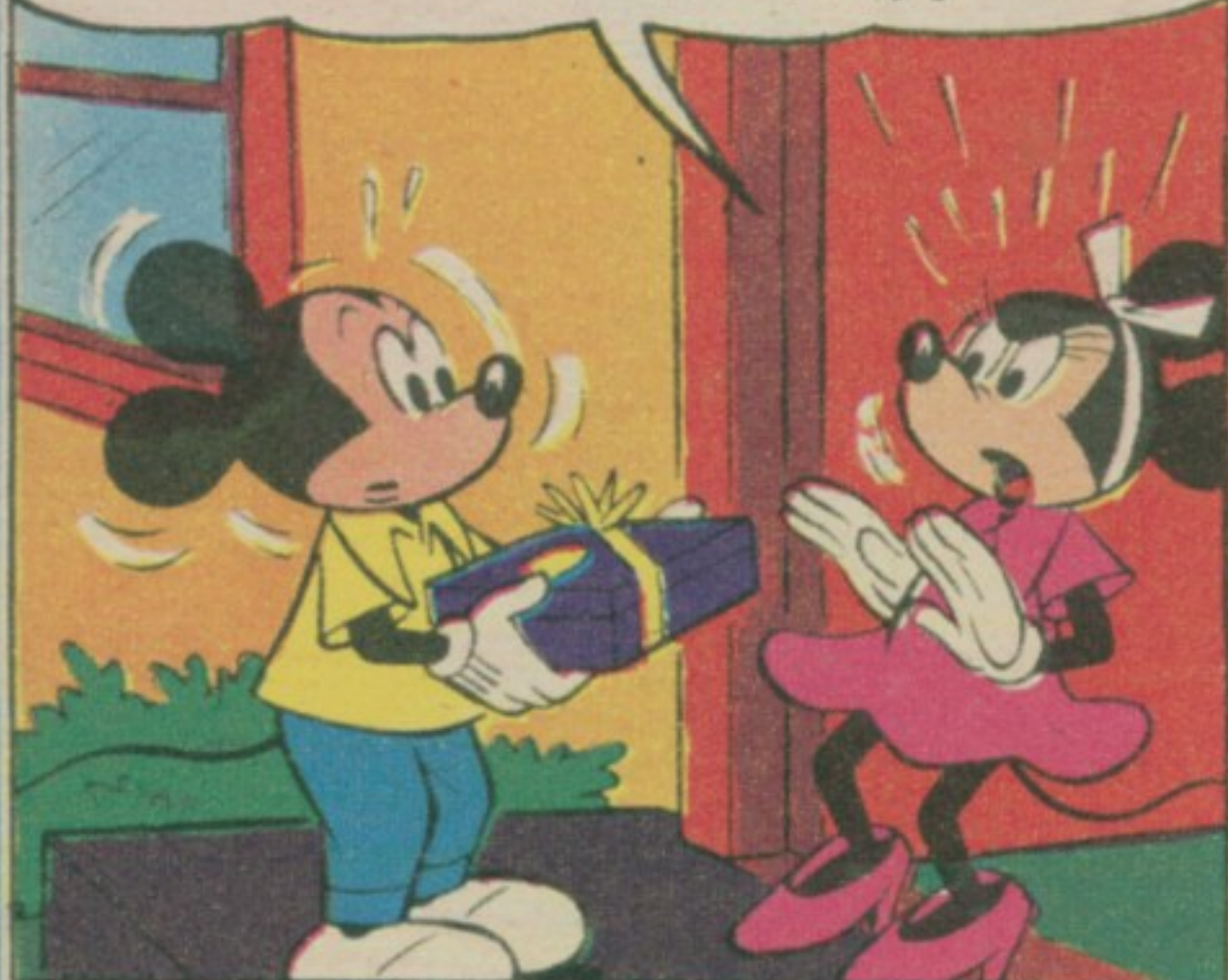

ЦВЕТЕ
и
ЧОКОЛАДЕ

УЗЕКУ ЧОКОЛАДЕ! МИ-
НИ ОВЕ ОБОЖАВА!

ЧОКОЛАДЕ? КАКО СЕ УСУ-
БУЈЕШ КАД ЗНАШ ДА САМ
НА ДИЈЕТИ!?

ЦВЕТЕ
и
ЧОКОЛАДЕ

ОПРОСТИТЕ,
АЛИ ЈА БИХ ДА
УЗМЕМ ЦВЕТЕ!

Copyright © 1981
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ЦВЕТЕ! НЕ МОГУ ДА ИЗ-
ДРЖИМ НИ ТРЕН БЕЗ ЧО-
КОЛАДЕ!

А
ТВОЈА
ДИЈЕТА?

ЗАХВАЉУЈУКИ ТЕБИ
ЈА САМ ПРЕКИНУЛА СВО-
ЈУ ДИЈЕТУ! ХОЋУ ЧОКО-
ЛАДИЦУ!

ЕВО, ВЕЋ
ЈУРИМ!

МОЛИМ ВАС ДА МИ
ОПЕТ ДАТЕ ЧОКО-
ЛАДЕ!

НЕ, И НЕ! ВРА-
ТИЛА СЕ МОЈА ЧВР-
СТА ВОЉА!

